

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

ANALÝZA ZAHRANIČNÍHO OBCHODU ČESKÉ REPUBLIKY V OBDOBÍ 2008 - 2012 S DŮRAZEM NA PROEXPORTNĚ ORIENTOVANÉ FIRMY

Diplomová práce

Studijní program: N6208 – Ekonomika a management

Studijní obor: 6208T085 – Podniková ekonomika

Autor práce: **Bc. Nela Tesařová**

Vedoucí práce: Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

ANALYSIS OF INTERNATIONAL TRADE OF THE CZECH REPUBLIC IN THE TIME PERIOD 2008-2012 WITH EMPHASIS ON EXPORT-ORIENTED FIRMS

Diploma thesis

Study programme: N6208 – Economics and Management
Study branch: 6208T085 – Business Administration

Author: **Bc. Nela Tesařová**
Supervisor: Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Nela Tesařová
Osobní číslo: E12000154
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika
Název tématu: Analýza zahraničního obchodu České republiky v období 2008
- 2012 s důrazem na proexportně orientované firmy
Zadávací katedra: Katedra ekonomie

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Stanovení cílů a formulace výzkumných předpokladů
2. Teoreticko-ekonomická východiska zahraničního obchodu
3. Analýza závislosti zahraničního obchodu vybrané firmy na makroekonomickém vývoji
4. Návrh opatření pro zlepšení stávající situace zahraničního obchodu vybrané firmy
5. Formulace závěrů a ověření výzkumných předpokladů

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

65 normostran

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

GANDOLFO, G. and F. TRIONFETTI. International Trade Theory and Policy. 2nd ed. Berlin: Springer, 2014. ISBN 978-3-642-37313-8.

KALÍNSKÁ, E., R. ČAJKA, I. ČERNÁ, I. BOLOTOV a L. ŠTĚRBOVÁ. Mezinárodní obchod v 21. století. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3396-8.

MACHKOVÁ, H., E. ČERNOHLÁVKOVÁ, A. SATO, J. KOUBA a J. MALÝ. Mezinárodní obchodní operace. 5. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3237-4.

REUVID, J. and J. SHERLOCK. International Trade: An Essential Guide to the Principles and Practice of Export. 1st ed. London: Kogan Paged Limited, 2011. ISBN 978-0-7494-6237-6.

SVATOŠ, M., V. BENEŠ, K. RŮŽIČKA a M. ŠUBERT. Zahraniční obchod teorie a praxe. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0. Elektronická databáze článků ProQuest (Knihovna.tul.cz).

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Iva Nedomlelová, Ph.D.

Katedra ekonomie

Konzultant diplomové práce:

Ing. Jan Mačí

Katedra podnikové ekonomiky a managementu

Datum zadání diplomové práce:

31. října 2014

Termín odevzdání diplomové práce:

7. května 2015

doc. Ing. Miroslav Žižka, Ph.D.
děkan

prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.
vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2014

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své diplomové práce Ing. Ivě Nedomlelové, Ph.D. za cenné rady, připomínky, ochotu a věnovaný čas. Děkuji za spolupráci i konzultantovi Ing. Janu Mačímu z Katedry podnikové ekonomiky a managementu na Ekonomické fakultě Technické univerzity v Liberci.

Touto cestou chci také poděkovat Janě Jašové, vedoucí Odboru informační soustavy, a Ing. Lubomíru Kucharovi, vedoucímu Odboru techniky řízení, ze společnosti Jihlavan, a.s. za poskytnuté informace a materiály, které napomohly k vypracování této diplomové práce.

V neposlední řadě míří mé poděkování rodičům, Zuzaně Tesařové a Ivanu Tesařovi, za jejich rady, konzultace a hlavně podporu při psaní diplomové práce, ale i po celé mé studium.

Anotace

Tématem této diplomové práce je Analýza zahraničního obchodu ČR v období 2008–2012 s důrazem na proexportně orientované firmy. Práce analyzuje vývoj zahraničního obchodu ČR se zbožím z teritoriálního hlediska i podle zbožové struktury. Pro nastínění vývoje zahraničního obchodu proexportně orientované firmy je vybrán strojírenský podnik, který se svou výrobou specializuje na letecký průmysl. Tato práce se nezabývá pouze exportem jeho výrobků z hlediska různých zahraničních trhů, ale soustředí se i na komoditní strukturu jeho vývozu. Výsledkem práce je verifikace předem stanovených výzkumných předpokladů, vyšetření tvrzení, že vývoz vybrané společnosti do jisté míry souvisel se zahraničně obchodním vývojem ČR a doporučení inovačních opatření pro vybranou firmu. Tato diplomová práce nabízí ucelený pohled na zahraniční obchod České republiky a exportní chování společnosti Jihlavan, a.s. v období 2008–2012.

Klíčová slova

Zahraníční obchod, vývoz, dovoz, obrat, obchodní bilance, zbožová struktura, teritoriální srovnání, vývoj, meziroční změna.

Annotation

The theme of this diploma thesis is Analysis of International Trade of the Czech Republic in the Time Period 2008–2012 with Emphasis on Export-oriented Firms. The thesis analyzes the development of the Czech international trade in goods of the territorial point of view and by commodity structure. For an outline of the international trade of export-oriented firm is chosen engineering company that its production specializes in the aerospace industry. This thesis does not only deal with the export of its products to individual foreign markets, but it also focuses on the commodity structure of its export. The outcomes of the thesis are a verification of predetermined assumptions of research, an investigation that the export of the company was related to the development of the international trade of the Czech Republic to some extent and innovative recommendations for the firm. This thesis offers a comprehensive view of the international trade of the Czech Republic and export behavior of the company named Jihlavan during the period 2008–2012.

Keywords

International trade, export, import, turnover, trade balance, commodity structure, territorial comparison, development, year-on-year change.

Obsah

Seznam obrázků.....	11
Seznam tabulek	12
Seznam použitých zkratk	13
Úvod	14
1 Teoretické aspekty zahraničního obchodu.....	16
1.1 Zahraniční obchod.....	16
1.2 Merkantilismus	16
1.3 Klasická ekonomie	17
1.3.1 Absolutní výhoda.....	18
1.3.2 Komparativní výhoda	18
1.3.3 Heckscherův a Ohlinův model	20
1.4 Význam zahraničního obchodu v ekonomice země	20
1.5 Přístupy k zahraničnímu obchodu	22
1.5.1 Pasivní přístup	22
1.5.2 Aktivní přístup.....	22
1.6 Kvantifikace zahraničního obchodu	23
1.6.1 Relace vývozu a dovozu k HDP	23
1.6.2 Vyrobený a užitý domácí produkt	24
1.6.3 Podíl zahraničního obchodu ekonomiky země na světovém obchodě	24
1.6.4 Poměr vývozu a dovozu	25
1.7 Zásah státu do vnějších vztahů.....	25
2 Světová krize a její dopad na ekonomiku ČR.....	30
3 Zahraniční obchod ČR v období 2008–2012.....	34
3.1 ZO ČR v roce 2008.....	34
3.2 ZO ČR v roce 2009.....	42
3.3 ZO ČR v roce 2010.....	49
3.4 ZO ČR v roce 2011.....	54
3.5 ZO ČR v roce 2012.....	59

4	Zahraníční obchod společnosti Jihlavan, a.s. v období 2008–2012.....	65
4.1	Základní informace o Společnosti	65
4.1.1	Vývoj hospodaření.....	65
4.1.2	Lidské zdroje	67
4.2	Vývoz Společnosti v období 2008–2012.....	68
4.2.1	Vývoz podle cílových zemí	68
4.2.2	Vývoz podle druhů zboží.....	72
5	Souvislosti ZO Společnosti se zahraničně obchodním vývojem ČR	74
6	Zhodnocení někdejší situace	78
6.1	Verifikace výzkumných předpokladů	78
6.2	Vlastní doporučení.....	79
	Závěr	82
	Seznam použité literatury	86
	Seznam příloh	96

Seznam obrázků

<i>Obrázek 1.1 - Příjmy státního rozpočtu ČR a daňová struktura v r. 2014.....</i>	<i>26</i>
<i>Obrázek 2.1 - Vznik a průběh světové finanční krize</i>	<i>32</i>
<i>Obrázek 3.1 - Zahraniční obchod ČR v r. 2008</i>	<i>34</i>
<i>Obrázek 3.2 - Vývoz ČR v r. 2007 a 2008, měsíční srovnání</i>	<i>35</i>
<i>Obrázek 3.3 - Dovoz ČR v r. 2007 a 2008, měsíční srovnání</i>	<i>35</i>
<i>Obrázek 3.4 - Vývoz ČR v r. 2007 a 2008, čtvrtletní srovnání.....</i>	<i>36</i>
<i>Obrázek 3.5 - Dovoz ČR v r. 2007 a 2008, čtvrtletní srovnání</i>	<i>36</i>
<i>Obrázek 3.6 - Saldo ZO v r. 2007 a 2008, čtvrtletní srovnání</i>	<i>37</i>
<i>Obrázek 3.7 - Podíl obchodních partnerů na českém obratu ZO v r. 2008</i>	<i>39</i>
<i>Obrázek 3.8 - Zbožová struktura ZO ČR v r. 2008, podle SITC</i>	<i>40</i>
<i>Obrázek 3.9 - ZO ČR v období 1993–2013</i>	<i>43</i>
<i>Obrázek 3.10 - Vývoz ČR v r. 2008 a 2009, měsíční srovnání</i>	<i>43</i>
<i>Obrázek 3.11 - Dovoz ČR v r. 2008 a 2009, měsíční srovnání</i>	<i>44</i>
<i>Obrázek 3.12 - Saldo ZO v r. 2008 a 2009, čtvrtletní srovnání</i>	<i>44</i>
<i>Obrázek 3.13 - Vývoz krajů v r. 2008 a 2009</i>	<i>46</i>
<i>Obrázek 3.14 - Největší obchodní partneři ČR v r. 2009, podle obratu</i>	<i>47</i>
<i>Obrázek 3.15 - Meziroční změna obratu ZO ČR.....</i>	<i>49</i>
<i>Obrázek 3.16 - Vývoz ČR v r. 2009 a 2010, měsíční srovnání</i>	<i>50</i>
<i>Obrázek 3.17 - Dovoz ČR v r. 2009 a 2010, měsíční srovnání</i>	<i>50</i>
<i>Obrázek 3.18 - Zahraniční obchod ČR v r. 2010</i>	<i>51</i>
<i>Obrázek 3.19 - ZO ČR se sousedními státy v r. 2010, v mld. Kč.....</i>	<i>53</i>
<i>Obrázek 3.20 - Meziroční změna vývozu ČR v r. 2010 a 2011</i>	<i>55</i>
<i>Obrázek 3.21 - Meziroční změna dovozu ČR v r. 2010 a 2011</i>	<i>56</i>
<i>Obrázek 3.22 - Meziroční změna obchodní bilance ČR v r. 2011</i>	<i>56</i>
<i>Obrázek 3.23 - Meziroční změna obchodní bilance ČR v r. 2011, teritoriální srovnání</i>	<i>57</i>
<i>Obrázek 3.24 - Obrat ZO ČR v r. 2011 a 2012</i>	<i>60</i>
<i>Obrázek 3.25 - Meziroční změna vývozu ČR v r. 2011 a 2012</i>	<i>61</i>
<i>Obrázek 3.26 - Dovoz ČR v r. 2011 a 2012.....</i>	<i>61</i>
<i>Obrázek 3.27 - Meziroční změna obchodní bilance ČR v r. 2011 a 2012.....</i>	<i>62</i>
<i>Obrázek 4.1 - Vývoz Společnosti do pěti zemí a jeho poměrové zastoupení 2008–2012</i>	<i>69</i>
<i>Obrázek 5.1 - Meziročních změny vývozu ČR a Společnosti 2008–2012.....</i>	<i>74</i>
<i>Obrázek 5.2 - Meziroční změny vývozu ČR a Společnosti do Polska 2008–2012.....</i>	<i>75</i>
<i>Obrázek 5.3 - Meziroční změny vývozu ČR a Společnosti do USA 2008–2012</i>	<i>76</i>
<i>Obrázek 5.4 - Meziroční změny vývozu komodit tř. 7 ČR a Společnosti 2008–2012</i>	<i>76</i>
<i>Obrázek 5.5 - Meziroční změny vývozu komodit tř. 6 ČR a Společnosti 2008–2012</i>	<i>77</i>

Seznam tabulek

<i>Tabulka 1.1 - Produktivita práce.....</i>	<i>19</i>
<i>Tabulka 1.2 - Poměr vývozu a dovozu k HDP vybraných států</i>	<i>24</i>
<i>Tabulka 1.3 - Podíl ZO na světovém obchodě.....</i>	<i>25</i>
<i>Tabulka 3.1 - Obchodní bilance ČR v r. 2007 a 2008, teritoriální srovnání</i>	<i>38</i>
<i>Tabulka 3.2 - Teritoriální struktura vývozu a dovozu ČR v r. 2008.....</i>	<i>38</i>
<i>Tabulka 3.3 - Zahraniční obchod ČR se sousedními státy v r. 2007 a 2008.....</i>	<i>39</i>
<i>Tabulka 3.4 - Zahraniční obchod ČR v r. 2008 podle SITC.....</i>	<i>41</i>
<i>Tabulka 3.5 - Velikostní struktura vývozců a dovozců v r. 2008</i>	<i>42</i>
<i>Tabulka 3.6 - Obchodní bilance ČR v r. 2008 a 2009, teritoriální srovnání</i>	<i>45</i>
<i>Tabulka 3.7 - Teritoriální struktura vývozu a dovozu ČR v r. 2009.....</i>	<i>46</i>
<i>Tabulka 3.8 - Velikostní struktura dovozců a vývozců v r. 2009</i>	<i>49</i>
<i>Tabulka 3.9 - Obchodní bilance ČR v r. 2009 a 2010, teritoriální srovnání</i>	<i>52</i>
<i>Tabulka 3.10 - Teritoriální struktura vývozu a dovozu ČR v r. 2010.....</i>	<i>52</i>
<i>Tabulka 3.11 - Zahraniční obchod ČR v r. 2010 podle SITC.....</i>	<i>54</i>
<i>Tabulka 3.12 - Velikostní struktura vývozců a dovozců v r. 2010</i>	<i>54</i>
<i>Tabulka 3.13 - ZO ČR s Německem v období 2010–2012.....</i>	<i>58</i>
<i>Tabulka 3.14 - Zahraniční obchod ČR v r. 2011 podle SITC.....</i>	<i>58</i>
<i>Tabulka 3.15 - Velikostní struktura vývozců a dovozců v r. 2011</i>	<i>59</i>
<i>Tabulka 3.16 - ZO ČR s EU 27 a vybranými státy v r. 2012.....</i>	<i>63</i>
<i>Tabulka 3.17 - Struktura ZO ČR v r. 2012 podle SITC.....</i>	<i>63</i>
<i>Tabulka 3.18 - Velikostní struktura vývozců a dovozců v r. 2012</i>	<i>64</i>
<i>Tabulka 3.19 - ZO MPS v období 2008–2012</i>	<i>64</i>
<i>Tabulka 4.1 - Výsledky hospodaření Společnosti v období 2008–2012</i>	<i>66</i>
<i>Tabulka 4.2 - Vývoj počtu zaměstnanců ve Společnosti v období 2008–2012</i>	<i>68</i>
<i>Tabulka 4.3 - Vývoz Společnosti podle zemí v období 2008–2012.....</i>	<i>72</i>
<i>Tabulka 4.4 - Vývoz komodit skupiny č. 7 – stroje a dopravní prostředky.....</i>	<i>73</i>
<i>Tabulka 4.5 - Vývoz komodit skupiny č. 6 – polotovary a materiály.....</i>	<i>73</i>

Seznam použitých zkratek

CDO	Zajištěné dluhové obligace (<i>Collateralized Debt Obligations</i>)
ČEB	Česká exportní banka
ČMKOS	Českomoravská konfederace odborových svazů
ČNB	Česká národní banka
ČSÚ	Český statistický úřad
EFSF	Evropský nástroj finanční stability (<i>European Financial Stability Fund</i>)
EGAP	Exportní garanční a pojišťovací společnost
ESM	Evropský stabilizační mechanismus (<i>European Stability Mechanism</i>)
ESVO	Evropské sdružení volného obchodu
ETE	Evropské tranzitivní ekonomiky
EU	Evropská unie
Fed	Federální rezervní systém (<i>Federal Reserve System</i>)
HDP	Hrubý domácí produkt
KLDR	Korejská lidově demokratická republika
KNPO	Komplexní náklady příštích období
MSP	Malé a střední podniky
NADCAP	<i>National Aerospace and Defence Contractors Accreditation Program</i>
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)
OS	Odborový svaz
RE	Rozvojové ekonomiky
SITC	Jednotný mezinárodní třídník zboží (<i>Standard International Trade Classification</i>)
SNS	Společenství nezávislých států
SPČR	Svaz průmyslu a dopravy České republiky
USA	Spojené státy americké (<i>United States of America</i>)
VP	Výzkumný předpoklad
VTE	Vyspělé tržní ekonomiky
WTO	Světová obchodní organizace (<i>World Trade Organization</i>)
ZO	Zahraniční obchod

Úvod

Význam zahraničního obchodu (dále jen ZO) z ekonomického hlediska spočívá v úspoře výrobních faktorů země. ZO také napomáhá při utváření přátelských vztahů mezi obchodními partnery a podporuje tzv. mírovou politiku. S jeho pomocí lze rovněž přispět ke zvyšování životní úrovně. Nejen kvůli těmto přínosům, ale také v důsledku světové globalizace je ZO velmi důležitý pro tak otevřenou ekonomiku, jako je Česká republika. ZO ČR je totiž jednou ze složek, které podporují nebo naopak brzdí výkonnost ekonomiky. V této diplomové práci je analyzován vývoj ZO ČR a vybrané firmy v období 2008–2012, tedy v době, kdy se rozšířila světová krize do většiny zemí světa. S dopady této finanční a ekonomické krize se potýkaly i subjekty v ČR. V této práci je uvedeno, jakým způsobem odolávala krizi a zda ji překonala vybraná společnost.

Hlavním cílem diplomové práce je prokázání souvislostí ZO vybrané firmy se zahraničně obchodním vývojem ČR v období 2008–2012. Naplnění hlavního cíle se opírá o dílčí cíle práce:

1. porozumět teoretickým aspektům ZO,
2. posoudit dopad světové krize na vývoj ZO ČR,
3. zhodnotit situaci ZO dané firmy a doporučit inovační řešení.

V první části diplomové práce je zdůrazněn význam ZO v ekonomice země prostřednictvím systematického popisu teoretických východisek. V druhé kapitole je nastíněn vznik a průběh světové krize a její dopad na ekonomiku ČR. Dále je představen vývoj ZO ČR v období 2008–2012 v souvislosti se vzniklou finanční a ekonomickou krizí. Pomocí metody explanace jsou zdůvodněny příčiny popisovaných jevů. Další kapitola se zabývá analýzou ZO konkrétního proexportně orientovaného podniku. V poslední části jsou s ohledem na výstupy provedených analýz prověřeny předem sestavené výzkumné předpoklady. V práci není sledována závislost ZO dané firmy na celém makroekonomickém vývoji ČR, ale jsou pouze posouzeny souvislosti ZO dané firmy s vývojem ZO ČR. Proto pomocí metody analogie dochází k porovnání chování ZO ČR a vybraného podniku za stejných podmínek. Výstupem diplomové práce je vyvození závěrů ze zkoumaných jevů pomocí metody indukce a doporučení inovačních opatření.

V diplomové práci jsou verifikovány tyto výzkumné předpoklady:

1. V roce 2008 zasáhla ČR ekonomická a finanční krize, což vedlo k poklesu přebytku obchodní bilance. Ekonomická krize citelně zasáhla i vybranou analyzovanou společnost.
2. V roce 2009 byl značný pokles přebytku obchodní bilance zmírněn snížením domácí poptávky po dováženém zboží a malé české firmy nebyly schopny čelit konkurenci. Tudíž i vybraná firma zaregistrovala výrazný propad svého hospodaření.
3. V roce 2010 a 2011 nastalo oživení ZO ČR s možností státní podpory exportu. Ale u vybrané společnosti docházelo k pomalejšímu zlepšení.
4. V roce 2012 pokračoval ZO ČR v růstu a nejvýznamnějšími obchodními partnery byly sousední státy. ZO vybrané firmy také prosperoval.

K dosažení prvního dílčího cíle je vytvořena rešerše z literárních a elektronických zdrojů. Příkladem lze uvést tyto publikace: *Zahraniční obchod teorie a praxe* od Miroslava Svatoše et al., *Mezinárodní obchod v 21. století* od Emílie Kalínské et al. a *International Trade: An Essential Guide to the Principles and Practice of Export* od J. Reuvida a J. Sherlocka. Jako elektronické zdroje jsou použity databáze ProQuest Univerzitní knihovny Technické univerzity v Liberci a Veřejná databáze Českého statistického úřadu.

1 Teoretické aspekty zahraničního obchodu

Tato kapitola definuje ZO a zabývá se jeho významem z hlediska jednotlivých ekonomických škol. Udává stručný přehled vývoje ekonomických teorií a jejich odlišná pojetí. Jako první je představen merkantilismus, jehož představitelé vyznávali protekcionismus a jejichž závěry byly často nacionalistické. Naproti tomu představitelé klasické ekonomie silně kritizovali merkantilistický pohled na ZO, neboť upřednostňovali liberalismus. Dále jsou charakterizovány smysl ZO v ekonomice země, přístupy k ZO, jeho kvantifikace a jednotlivé politiky regulující ZO.

1.1 Zahraniční obchod

Štěrbová et al. (2013, s. 15) definuje ZO: „*jako obchod jedné národní ekonomiky se svým okolím, tj. s jednou či více jinými národními ekonomikami*“. ZO je forma obchodních operací s mezinárodním prvkem, který definuje dvě různá pojetí ZO:

- **Přeshraniční koncept** chápe ZO jako přechod zboží a služeb přes státní hranice.
- **Národní koncept** rozumí ZO jako obchod mezi rezidenty a nerezidenty daného státu bez ohledu na jeho hranice.

Ačkoliv v praxi převažuje přeshraniční koncept, např. při tvorbě obchodní politiky státu a ve statistikách ZO, národní koncept se uplatňuje ve statistikách hrubého domácího produktu (dále jen HDP) a platební bilance (Štěrbová et al., 2013, s. 16).

1.2 Merkantilismus

Významnou roli přiřazovala ZO **merkantilistická ekonomická doktrína**. Neumann et al. (2010, s. 14) uvádí, že vznikla v polovině 16. století a souvisela s tehdejší koloniální expanzí evropských mocností, tudíž většina merkantilistů pocházela z Anglie a Francie. Jejich teorie spočívala v tom, že bohatství národa bylo vyjádřeno penězi a hlavním zdrojem růstu byl právě ZO (Svatoš et al., 2009, s. 17).

Andrew (2002, s. 6) tvrdí, že první zmínky o raném merkantilismu jsou z poloviny 16. století. Důvod, proč se angličtí merkantilisté zaměřovali na peníze, byl zejména v jejich užitečnosti než v jejich skutečném charakteru či hodnotě. Jejich hlavním argumentem bylo posílení likvidity, která představovala nutnou podmínku pro rozšíření obchodu a zvýšení

bohatství Anglie. Vlastnictví zlata a drahých kovů tvořilo podstatu bohatství národa. Merkantilisté povzbuzovali vývoz zejména hotových výrobků a kladli důraz na populační růst. Zahraničním obchodem chtěli zvýšit příliv drahých kovů a žádoucí byla kladná obchodní bilance. Tyto zásady měly z Anglie udělat nejsilnější zemi na světě.

Podle Soukupa (2009, s. 22) následovalo období rozvinutého merkantilismu, kdy na počátku 17. století přišel Thomas Mun s poněkud komplikovanějšími názory. Obhajoval tvrzení, že ne vždy vývoz peněz a drahých kovů zhoršuje postavení země. Díky snížení ochranných cel bylo možné dovézt levné suroviny k výrobě produktů, které se opět vyvezly za vyšší ceny. Také bylo možné dovézt polotovary, u kterých se dalo předpokládat, že z nich vyrobené výrobky nenajdou uplatnění na domácím trhu a znovu se vyvezou. Proto podle Muna nebylo nutné udržovat kladnou obchodní bilanci s každou zemí, nýbrž jen kladnou celkovou obchodní bilanci. Mun spatřoval ve vývozu peněz další výhodu, protože velké množství peněz vyvolává růst cen a zhoršování podmínek pro export.

Sojka (2010, s. 26) uvádí Jamese Dunhama Steuarta jako představitele pozdního merkantilismu, který v roce 1767 publikoval dílo *Zásady politické ekonomie*¹. Tvrdil v něm, že množství peněz v ekonomice má odpovídat její potřebě. Tato teorie byla ještě ovlivněna merkantilistickými pravdami. Ale Soukup (2009, s. 22) tvrdí, že právě Stuart přišel s myšlenkou zavrhnoucí prioritu kladné obchodní bilance a položil tak základy klasické školy. Ceny statků byly již ovlivňovány konkurencí a poptávkou a nebyly závislé na zásobě drahých kovů státu.

1.3 Klasická ekonomie

Svatoš et al. (2009, s. 17) uvádí, že na přelomu 18. a 19. století vznikla na území Anglie a Skotska tzv. **Klasická ekonomická škola**. Především se zasadila o to, že vyvrátila omyl merkantilistů, kteří brali jako velký neúspěch pasivní obchodní bilanci státu. Klasikové viděli v zahraničním obchodu výhodu mezinárodní dělby práce a ne pouze toky peněz jako merkantilisté.

¹ V originálu *Principles of Political Economy*

Zakladatelem klasické školy byl Adam Smith (Forsgren a Yamin, 2010). Jeho teorie spočívala v tom, že země budou prosperovat ze zahraničního obchodu s každou další zemí, protože si mohou vyměňovat výhody a využít dělbů práce. Toto bylo tedy v rozporu s tím, co bylo dominující v raném merkantilistickém pojetí ZO, kde země musely maximalizovat svůj vývoz a minimalizovat svůj dovoz k co nejvyššímu navýšení zlatých rezerv. Smith ukazoval, že obchod je prospěšný pro obě země z hlediska produktivity a růstu, tudíž tento ekonom tíhl k liberalismu, kde trh má hlavní roli a stát pouze omezenou.

1.3.1 Absolutní výhoda

Adam Smith (1776, s. 185) zformuloval **teorii absolutních výhod** ve svém díle Pojednání o podstatě a původu bohatství národů² takto: *"Pokud nám cizí země může dodat nějakou komoditu levněji, než jsme schopni vyrobit, je lepší ji od ní koupit a část produkce našeho průmyslu zaměstnat způsobem, ve kterém máme nějakou výhodu."*³

Gandolfo a Trionfetti (2014, s. 12) inspirovaní Smithovým dílem uvádějí, že tato absolutní výhoda v mezinárodním obchodě vězí v tom, že daná země si pro svou spotřebu nevyrábí veškeré výrobky, ale specializuje se na výrobky, které vyrobí s nižšími náklady než jiné země. Tyto výrobky vyváží a zároveň dováží ty výrobky, které ostatní země vyrobí s vynaložením nejmenšího počtu jednotek práce. Kalínská et al. (2010, s. 48) dodává, že každá země těží ze své vlastní nejlepší produkce a ze vzájemného obchodu.

1.3.2 Komparativní výhoda

Rozpracování **teorie komparativních výhod** je připisováno Davidu Ricardovi, který ji v roce 1817 poprvé zveřejnil ve své knize Zásady politické ekonomie a zdanění⁴. Ale Gandolfo a Trionfetti (2014, s. 11) uvádějí, že je možné najít dřívější zmínky o této teorii v práci Roberta Torrense nazvané Pojednání o zahraničním obilním obchodu⁵, která byla publikována již v roce 1815.

² V originálu *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*

³ V originálu *„If a foreign country can supply us with a commodity cheaper than we ourselves can make it, better buy it of them with some part of the produce of our own industry employed in a way in which we have some advantage.“*

⁴ V originálu *On the Principles of Political Economy and Taxation*

⁵ V originálu *An Essay on the External Corn Trade*

Kalínská et al. (2010, s. 49–50) tvrdí, že tentokrát už nejde o situaci, kde daná země dokáže vyrobit něco nejlevněji, ale specializuje se na výrobu produktů, ve které je relativně nejefektivnější. Díky komparativní výhodě se i za těchto okolností dané zemi vyplatí zapojení do mezinárodního obchodu, přesněji do mezinárodní dělby práce. Komparativní výhoda tudíž může být chápána jako relativně největší absolutní výhoda, země má u obou výrobků absolutní výhodu, nebo jako relativně nejmenší absolutní nevýhoda, země má u obou výrobků absolutní nevýhodu.

Nejlépe to lze znázornit na jednoduchém příkladě Německa a České republiky s komoditami auto a pivo. Tabulka 1.1 uvádí, kolik kusů automobilů a piv vyrobí 1 jednotka práce v každé zemi. Významnou roli zde hraje národní směnný poměr daných komodit. V Německu je národní směnný poměr 3 000 piv za 1 auto. V České republice to je 5 000 piv za 1 auto. Z toho lze usoudit, že v Německu jsou relativně levnější auta, zatímco v ČR piva. Předpokládejme, že mezinárodní směnný poměr se ustálí na 4 000 piv za 1 auto, Německo se orientuje na výrobu automobilů a Česká republika na výrobu piv. Pokud se poté Německo vzdá výroby 15 000 piv, uvolněná pracovní síla vyrobí 5 aut navíc, ty pak smění za 20 000 českých piv a tím si polepší o 5 000 piv, tedy o 1/3. Naopak pokud se Česká republika vzdá výroby 4 aut, bude moci vyrobit 20 000 piv navíc, které smění za 5 německých aut a bude mít více o 1 auto, tedy o 25 %. Obě ekonomiky si tak polepší, ale ne ve stejném poměru.

Tabulka 1.1 - Produktivita práce

	Německo	Česká republika
Auto	4	1
Pivo	12 000	5 000

Zdroj: vlastní zpracování

Podle Gandolfa a Trionfettiho (2014, s. 13) je velikost přínosu pro stát ovlivněna nastavením mezinárodního směnného poměru. Holman et al. (2000, s. 99) dodává, že stát těží z této výhody, protože nedochází k intenzivním mezinárodním pohybům kapitálu.

Štěrbová et al. (2013, s. 39) vidí unikátnost tohoto klasického modelu, který byl nejprve popsán Adamem Smithem a poté doplněn Davidem Ricardem, v jeho vypovídacích

schopnostech i v dnešní době po téměř 250 letech od jeho odvození. A to proto, že jeho podstata spočívá v jednoduchosti a schopnosti velmi názorně popsat výhody zapojení izolovaných ekonomik do ZO.

1.3.3 Heckscherův a Ohlinův model

Findlay et al. (2006, s. 1) představuje švédy Eliho Heckschera a jeho žáka Bertila Ohlina, kteří objasnili tzv. teorii podílu faktorů v ZO prostřednictvím modelu vybavenosti a faktorových proporcí. Kalínská et al. (2010, s. 51–52) tvrdí, že jejich model rozšiřuje teorii komparativních výhod o další výrobní faktor, kde práci doplňuje i kapitál. Model definuje kapitálově a pracovníčně náročné výrobky, odlišnou vybavenost zemí těmito faktory a předpokládá omezený mezinárodní pohyb kapitálu. Tudíž země, která je relativně lépe vybavena kapitálem než prací, se zaměří na výrobu kapitálově náročných výrobků. A naopak země, kde je práce jako výrobní faktor levnější, se orientuje na levnější pracovníčně náročnou výrobu. Avšak i tento model, jako i ostatní teorie, nelze jednoduše aplikovat na reálné ekonomiky, především kvůli nesplnění zjednodušujících předpokladů. Příkladem může být mezinárodní pohyb kapitálu, který je v dnešní době téměř volný.

1.4 Význam zahraničního obchodu v ekonomice země

Jak uvádí Svatoš et al. (2009, s. 21), pro hodnocení ZO v ekonomice země lze využít tři aspekty. Těmi jsou efektivnost, proporcionalita a demonstrativní efekt. Aby byl ZO dané země **efektivní**, měla by se specializovat na ty výrobky, které dokáže vyrobit s maximální úsporou společenské práce. U těchto produktů pak podporuje výzkum, vývoj a marketingovou strategii. Menší ekonomiky, které jsou otevřenější, by měly klást důraz na udržení či zvýšení konkurenceschopnosti právě pomocí těchto vybraných produktů.

Klíčovou roli u toho, aby byl také mezinárodní obchod jednotlivých firem efektivní, hrají obchodní informace (Anon, 1994). Schopnost získat správné obchodní informace na správném místě, ve správný čas a za správnou cenu, a vědět jak je použít, je jedním z hlavních faktorů ovlivňujících mezinárodní obchodní výkonnost a konkurenceschopnost.

Svatoš et al. (2009, s. 21) definuje, že **proporcionalita** neboli úměrnost je další z hledisek hodnocení významu ZO v ekonomice státu. Proporcionalita jako problém ekonomiky spočívá v tom, že země neoplývá dostatkem užitných hodnot, a proto je musí dovážet. Kalínská et al. (2010, s. 53–54) dodává, že je jen málo států, které se snaží o dosažení stoprocentní soběstačnosti, tedy mají taková protekcionistická opatření, která zakazují vývoz i dovoz. Jedná se o tzv. autarkní chování a uplatňují ho země s komplexní surovinovou základnou. Nicméně výsledkem autarkie bývá prohlubování chudoby a zastarávání technologií, především kvůli nevyužití žádných komparativních výhod.

Z nedávné historie lze uvést příklad Korejské lidově demokratické republiky (dále jen KLDR). Sice se v současnosti jedná o nejvíce uzavřenou ekonomiku na světě, ale jak uvádí analýza z Oxford Analytica (2013), KLDR dosahuje v posledních letech obchodního triumfu. V roce 2012 vykázala vývoz v hodnotě 3,95 miliardy dolarů a dovoz v hodnotě 4,83 miliardy dolarů, to představuje nárůst o 6,7 % a 10,4 % oproti roku 2011. Zahraniční obchod KLDR vzrostl 2,6 krát od roku 2003 a hlavními partnery byly Jižní Korea a Čína.

Podle Svatoše et al. (2009, s. 21) export každé země demonstruje úroveň a rozvoj ekonomiky. Na druhé straně dovoz napomáhá k získání surovin či produktů, které zemi schází, tudíž jí zajišťuje rychlejší ekonomický rozvoj. **Demonstrativní efekt** tedy spočívá v tom, že země sežene přístup k technickým a módním trendům. Zároveň může také docházet k šíření ekologických prvků, využívání netradičních energetických zdrojů, nových trendů v oblasti bezpečnosti práce, balení atd. ZO též přispívá k růstu vzdělanosti, jelikož pobízí národy ke studiu ekonomických a technických novinek, jazyků a jiných kultur.

Kerr a Gaisford (2007, s. 96–98) dodávají, že ZO je nástroj integrační politiky a jedním ze způsobů, jak rozšířit vliv dané země na konkurenty a partnery. Jako příklad mezivládního orgánu, který poskytuje společný institucionální rámec pro řízení obchodních vztahů mezi členskými státy, uvádí Světovou obchodní organizaci, The World Trade Organization (dále jen WTO).

1.5 Přístupy k zahraničnímu obchodu

Ekonomika může pojmout úlohu ZO dvěma odlišnými způsoby: pasivně nebo aktivně. Podle Štěrbové et al. (2013, s. 104) toto rozčlenění má však pouze teoretický charakter a ve své čisté podobě se prakticky nikde nevyskytuje. Oba přístupy přinášejí jisté výhody a nevýhody, tudíž je nutné při jejich aplikaci zvážit možné ekonomické a sociální dopady.

1.5.1 Pasivní přístup

Beneš et al. (2004, s. 22) tvrdí, že tento přístup se uplatňuje tam, kde je kladen důraz na aspekt proporcionality ekonomiky, který chce docílit plynulého reprodukčního procesu. Jinými slovy se snaží zajistit suroviny, potraviny, stroje a zařízení, které v zemi chybí. Zastánci tohoto přístupu realizují vývoz pouze s vidinou zisku devizových prostředků, které využijí k dovozu. Zde je snaha o maximální ochranu státu, čili jsou prováděna různá protekcionistická opatření.

Reuvid a Sherlock (2011, s. 5) uvádějí příklad protekcionismu, který nastal ve 20. a 30. letech 20. století. Mnohé vlády se snažily ochránit před ekonomickým propadem zavedením nebo zvýšením cel na dovezené zboží. Stejně tato rozšiřující protekcionistická opatření měla za následek propouštění, ale napomohla k oddálení a zmírnění ekonomického úpadku. Zvláště evropské ekonomiky podpořily výdaje na vojenské vybavení a munici na začátku II. světové války.

1.5.2 Aktivní přístup

Oproti tomu aktivní přístup uznává liberalismus a klade důraz na hledisko efektivnosti (Svatoš et al., 2009, s. 22). Zde se vláda snaží orientovat ekonomiku tak, aby byla schopná vyvézt vyrobené produkty a poskytnout služby zahraničním zákazníkům. Tudíž by měla odstraňovat překážky, které mohou ZO bránit. Mělo by jít o sjednocené úsilí celé země, kde určitou roli hrají, vedle celostátní, regionální i místní úrovně. Hlavním motorem je vytváření nových a prohlubování již vzniklých integračních seskupení. Dalším úsilím této politiky je zakládání velvyslanectví v zahraničí, jejichž úkolem je vytvářet předpoklady pro vývoz domácích výrobců.

Aktivní proexportní politika má v některých zemích zřetelné výsledky, které ukazují, že je export považován za hnací sílu ekonomiky. Ram (2013) uvádí příklad Německa, které v roce 2013 mělo nejvyšší přebytek běžného účtu platební bilance na světě. Tento přebytek za poslední tři roky v průměru činil 6,5 % výkonu domácí ekonomiky. Avšak Berlín čelí kritice Evropské komise, že klade příliš velký důraz na export a nedostatečně podporuje domácí spotřebu a investice. Dělá tak na úkor ostatních členských států EU, kde zejména krizí postižené jižní země by mohly exportovat na německý trh.

1.6 Kvantifikace zahraničního obchodu

V ekonomice země lze ZO číselně vyjádřit různými způsoby. Většinou se jedná o poměrové ukazatele, kde hlavní roli hrají vývoz, dovoz, HDP, obrát ZO či obchodní bilance.

1.6.1 Relace vývozu a dovozu k HDP

Závislost ekonomiky na ZO lze kvantifikovat poměrem objemu vývozu či dovozu k HDP. Podle Svatoše et al. (2009, s. 22) obecně platí, že země s větší populací mají menší míru závislosti ekonomiky na vnějších ekonomických vztazích.

Jak dokazuje tabulka 1.2, v ČR se tento poměr ve sledovaném období 2008–2012 pohyboval v rozpětí 46–78 %. Ve srovnání se střeoevropskými státy byla tato míra vždy nižší pouze v Polsku a Německu. Také Rakousko bylo méně závislé na vnějších ekonomických vztazích než ČR, avšak vyjma hodnot dovozu v posledních třech letech, kdy zaregistrovalo vyšší podíl na HDP než ČR. Slovensko, Maďarsko a Belgie vykázaly v celé etapě vyšší relaci vývozu i dovozu k HDP. Kupříkladu nejvyšší míru otevřenosti ekonomiky v celé Evropské unii (dále jen EU) mělo Lucembursko, které překračovalo 130% hranici (Eurostat, 2013).

Na tomto místě Vintrová (2012) připomíná, že jde o poměrový vztah dvou nezávislých veličin. Samotný vývoz není součástí HDP, jelikož do celkového HDP se započítává pouze saldo zahraničního obchodu zboží a služeb. Proto daný poměr nelze chápat jako strukturní podíl.

Tabulka 1.2 - Poměr vývozu a dovozu k HDP vybraných států

v %	2008		2009		2010		2011		2012	
	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz
ČR	64,4	57,0	59,0	46,5	66,6	48,2	72,9	47,9	78,0	46,7
Německo	54,7	41,9	47,6	37,5	50,4	42,0	53,7	45,4	54,8	45,9
Rakousko	59,6	53,5	50,1	45,6	54,4	50,0	57,3	54,3	57,2	54,0
Belgie	84,4	83,6	73,7	71,0	79,8	77,7	58,0	84,2	86,1	85,0
Maďarsko	81,7	81,2	77,6	72,7	85,1	79,4	91,6	85,2	94,7	87,3
Slovensko	83,5	85,9	70,6	71,1	80,4	80,6	89,5	89,0	96,6	91,4
Polsko	39,9	43,9	39,4	39,4	42,2	43,4	45,1	46,2	46,7	46,4
Lucembursko	181,8	151,8	162,0	131,0	170,8	140,0	178,3	148,0	177,3	148,2

Zdroj: Eurostat, 2013

1.6.2 Vyrobený a užitý domácí produkt

Svatoš et al. (2009, s. 24) uvádí, že význam ZO v ekonomice země lze také konkrétně definovat vztahem mezi vyrobeným a užitým společenským produktem. Jedná se o vztah mezi tím, co se v zemi celkově vyrobí a tím, co se spotřebuje za sledované období. Tento vztah je znázorněn následovně:

$$\text{Užitý společenský produkt} = \text{vyrobený společenský produkt} + \text{dovoz} - \text{vývoz}$$

Pokud ekonomika země disponuje aktivní obchodní bilancí, tedy objem vývozu je větší než objem dovozu, tak tento ZO přispívá ke zmenšování užitého společenského produktu a naopak při pasivní bilanci se objem užitého společenského produktu zvyšuje (Svatoš et al., 2009, s. 24).

1.6.3 Podíl zahraničního obchodu ekonomiky země na světovém obchodě

Další způsob, jak lze definovat význam ZO, je jeho samotná kvantifikace vůči celkovému světovému obchodu. Lépe řečeno kolik procent světového vývozu či dovozu daná ekonomika zaujímá.

Z tabulky 1.3 je patrné, že EU s 27 členskými státy se v období 2008–2011 nejvíce podílela na světovém exportu i importu. Údaje z roku 2012 také uvádějí, že EU byla vůdcem světového vývozu s 15,6 % a za ní se umístila Čína s 14,7 %. Avšak největším

importérem na světě byly Spojené státy americké (dále jen USA) s 16,2 %, až druhá skončila EU následovaná Čínou.

Tabulka 1.3 - Podíl ZO na světovém obchodě

v %	2008		2009		2010		2011		2012	
	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz
EU 27	16,8	19,3	17,2	18,5	16,1	17,5	16,0	17,1	15,6	16,0
Čína	12,4	9,4	13,5	10,8	14,1	12,0	14,0	12,4	14,7	12,6
USA	11,3	17,9	11,9	17,2	11,4	16,9	10,9	16,1	11,1	16,2
Japonsko	6,8	6,3	6,5	5,9	6,9	6,0	6,1	6,1	5,7	6,1
Rusko	4,1	2,2	3,4	1,8	3,5	2,0	3,8	2,2	3,8	2,2
Kanada	3,9	3,4	3,5	3,4	3,4	3,4	3,3	3,2	3,3	3,2
Singapur	2,9	2,7	3,0	2,6	3,1	2,7	3,0	2,6	2,9	2,6
Mexiko	2,5	2,6	2,6	2,5	2,7	2,6	2,6	2,5	2,7	2,6

Zdroj: Eurostat

1.6.4 Poměr vývozu a dovozu

Jak uvádí Beneš et al. (2004, s. 36), významným ukazatelem v této oblasti je poměr vývozu a dovozu dané ekonomiky. Daný vztah se vyměřuje v procentech a stanovuje, zda je vývoz schopen pokrýt dovozní potřeby státu:

$$\text{Vývoz} / \text{Dovoz} * 100$$

Státy, kde tento ukazatel dosahuje hodnoty více než 100 %, vykazují aktivní obchodní bilanci. Důvody k této situaci mohou být různé. Jednak se může jednat o již zmíněný aktivní přístup k ZO státu, a jednak daná země může disponovat atraktivním přírodním bohatstvím, jako jsou ropa a zemní plyn (Beneš et al., 2004, s. 36).

1.7 Zásah státu do vnějších vztahů

Zahraniční politika státu může být liberální nebo protekcionistická. Liberální je taková politika, která se snaží regulovat ZO minimálně a naopak protekcionistická politika se vyznačuje velkým množstvím zásahů. Svatoš et al. (2009, s. 26) uvádí, že „*státní regulace vnějších ekonomických vztahů je souhrn zákonů, opatření a pravidel, jimiž stát ovlivňuje vnější ekonomické vztahy z hlediska objemu, teritoriální a zbožové struktury*“.

Podle Svatoše et al. (2009, s. 26) vnější ekonomické vztahy přímo i nepřímo ovlivňují tyto subjekty:

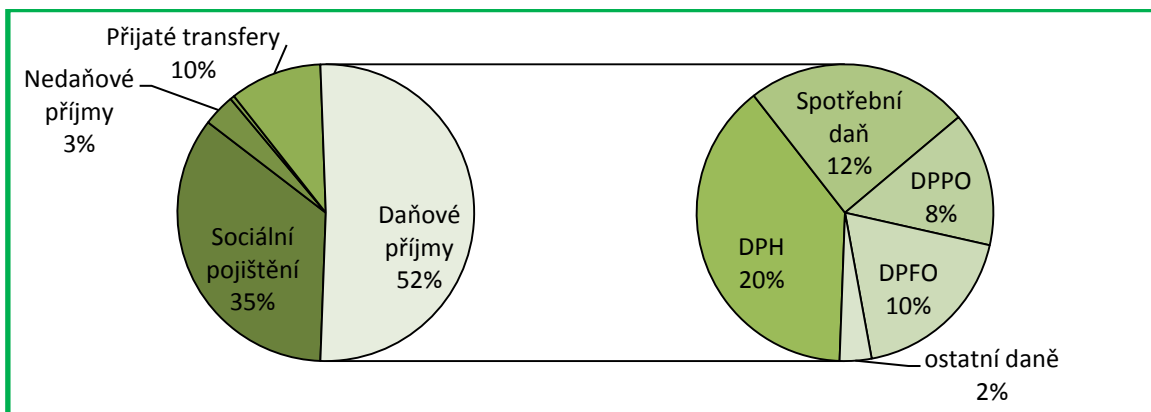
Centrální vláda

Tento subjekt vlastní významné instituce regulující ekonomické procesy. Ale mohou to být i kraje ČR, které také plní legislativní funkci a dále hospodaří se svými vlastními rozpočty, které jsou financovány z centrálních, ale i z vlastních zdrojů.

Parlament

Tento orgán disponuje zákonodárnou mocí, kterou významně ovlivňuje ekonomiku státu. Zákony jsou utvářeny na základě dohody různých politických stran. Každá politická strana vlastní odlišný politický program, který udává podobu státních zásahů do ekonomiky.

Stát reguluje hospodářskou politiku státu daňovými zákony, přesněji řečeno zvyšováním či snižováním daní. Výběr daní hraje významnou roli ve fiskální sféře, jelikož tvoří největší část příjmů do státního rozpočtu. Jak dokazuje obrázek 1.1, v ČR se daně v roce 2014 podílely na celkových příjmech více než polovinou.

Obrázek 1.1 - Příjmy státního rozpočtu ČR a daňová struktura v r. 2014

Zdroj: Ministerstvo financí České republiky, 2014

Beneš et al. (2004, s. 39) uvádí, že stát může provádět daňovou politiku formou daňových úlev nebo daňových prázdnin. Tyto režimy mají získat jak domácí, tak především zahraniční podnikatele. Mohou být uplatňovány na určitá území, nebo obory. Daňová politika se zaměřuje především na ty zahraniční firmy, které vstoupí na domácí trh například formou afilace (zřízení pobočky) a stávají se tak daňovým subjektem této země.

Mají možnost získat některé daňové úlevy, ale na druhé straně obcházení či zavržení zákonitostí daňové politiky mohou dospět až k trestním sankcím, kde neznalost zákona neomlouvá. Svatoš et al. (2009, s. 28) dodává, že daňové zákony jsou velmi obsáhlé a komplikované, proto pro zahraničního podnikatele je nezbytností získat specialistu. Daňový poradce pak podnikateli umožní snazší orientaci ve složitém daňovém jazyce a usnadní tak celkový obchod.

Bankovní instituce

Tou nejvýznamnější je centrální banka a ta má velký vliv na ekonomiku státu i na vnější ekonomické vztahy. Instituce, která zabezpečuje emisi měny a stará se o její zdraví, je v ČR Česká národní banka (dále jen ČNB) a vykonává tyto nejdůležitější úkoly:

- péče o stabilitu měny,
- správa devizových rezerv státu,
- řízení peněžního oběhu,
- emise papírových bankovek a mincí a
- dohled na komerční banky.

Podle Beneše et al. (2004, s. 42) k vykonávání těchto úloh má centrální banka k dispozici následující nástroje:

- **Povinné minimální rezervy**, které musí komerční banky vložit do centrální banky jako část likvidních prostředků přijatých od jejich klientů. Sazba povinných minimálních rezerv je v ČNB dlouhodobě držena na 2 %. Takto se komerčním bankám snižuje schopnost poskytovat úvěry, což vede k omezení množství peněz v oběhu a k omezení růstu inflace.
- **Operace na volném trhu** jsou prodeje a nákupy státních a jiných kvalitních cenných papírů např. dluhopisů. Pokud banky mají přebytečnou likviditu a hrozí nárůst cen, centrální banka tento přebytek odčerpá prodejem vlastních cenných papírů komerčním bankám. A naopak pokud je na trhu nedostatek likvidity, centrální banka odkoupí státní i jiné vhodné dluhopisy a tak poskytne volné finanční prostředky.

- **Změny referenčních úrokových sazeb** centrální banky představují nejvíce využívaný nástroj. Od těchto základních úrokových sazeb centrální banky se odvíjí i úročení komerčních bank. Takto může centrální banka ovlivňovat alternativní verze umisťování kapitálu, což také usměrňuje dovozy a vývozy investičního zboží.

ČNB (2013) uvádí, že základními sazbami jsou **dvoutýdenní repo sazba, diskontní a lombardní sazba**. Hodnota dvoutýdenní repo sazby ČNB činí od 2. 11. 2012 0,05 %. Je uplatňována v případě, že centrální banka přijímá likvidní prostředky od komerční banky a prodává své cenné papíry. Po uplynutí doby splatnosti (14 dní) centrální banka, jako dlužník, vymění s bankou zapůjčenou jistinu navýšenou o úrok a cenné papíry nazpět. Diskontní sazba je také 0,05 % od 2. 11. 2012. Touto sazbou jsou úročeny vklady komerčních bank, které jsou ukládány do centrální banky přes noc. Tato sazba představuje dolní mez pro krátkodobé úrokové sazby na peněžním trhu. A lombardní sazba je naopak sazba, která je úročena, pokud si banky vypůjčí od ČNB likviditu přes noc a to tak, že jí prodají nějaké cenné papíry. Tyto úvěry jsou úročeny 0,25% sazbou a ta představuje horní mez pro krátkodobé úrokové sazby na peněžním trhu.

Oproti zdlouhavému procesu se schvalováním a uvedením zákonů v platnost jsou tyto způsoby zásahu centrální banky téměř okamžité. Beneš et al. (2004, s. 42) však dodává, že stabilitu měny ale může ovlivnit i mnoho jiných vlivů, které centrální banka není schopna regulovat. Na měnu může mít výrazný dopad vládní rozpočtová politika. Tehdy, když se vláda snaží udržet nebo urychlit hospodářský růst za cenu vysokých rozpočtových schodků, může vyvolat výraznou inflaci. Ač je centrální banka autonomní institucí, tyto vládní kroky zcela potlačí její snahu o stabilitu měny.

Beneš et al. (2004, s. 43) též tvrdí, že centrální banka se prioritně snaží zajišťovat stabilitu české měny nehledě na zájmy jednotlivých skupin. Jelikož mezi účastníky je značný rozpor v určení výše kurzu národní měny k měnám zahraničním. Vývozci požadují slabší měnu, aby za své vyvezené zboží získali co nejvíce jednotek měny domácích. A na druhé straně dovozci, kteří svůj dovoz ze zahraničí zaplatili v zahraniční měně, chtějí vydat co nejméně jednotek domácí měny. Příčin, které ovlivňují velikost kurzu, je celá řada. Tyto vlivy často působí protichůdně a tak je velmi složité předpovídat jeho vývoj.

Sdružení podnikatelů, obchodní a hospodářské komory

Tyto subjekty mají velký vliv na vládu země, ta musí přihlížet k jejich požadavkům, které jsou založeny na základě zájmů jejich členů. Sdružení, svazy, asociace seskupují podnikatele, kterým napomáhají s jejich činností. Může jít o průmyslové svazy, jako např. Svaz průmyslu a dopravy ČR (SPČR), který je největší zaměstnavatelský svaz v ČR, dále Svaz podnikatelů ve stavebnictví v ČR, Česká asociace podnikatelů v lesním hospodářství, atd. Členství v těchto svazích i v Hospodářské a Agrární komoře je dobrovolné pro každou právnickou osobu. Zatímco v některých zemích, např. v Německu a Francii, je členství v hospodářské komoře povinné (Groom, 2012; SPČR, 2014).

Odborové svazy

Odborové svazy (dále jen OS) zpravidla obhajují zájmy zaměstnanců. V ČR se jich vyskytuje 29, jmenovitě to jsou např. OS hasičů, OS dopravy, Vysokoškolský OS atd. Tyto odborové svazy jsou centrálně zastoupeny odborovou ústřednou, v ČR to je Českomoravská konfederace odborových svazů (ČMKOS). Ta koordinuje svou činnost na parlament ČR, aby docílila podpory svých stanovisek (ČMKOS, 2014).

Velké průmyslové podniky

Jejich stanoviska hrají velkou roli v ekonomice země, neboť tyto firmy se významně podílí na HDP, zaměstnanosti a ZO státu.

2 Světová krize a její dopad na ekonomiku ČR

Pro vývoj světové ekonomiky od roku 2007 se používá označení Světová krize. Jak tvrdí Kalínská et al. (2010, s. 14) její původ je připisován komplikacím na finančních trzích USA, odkud se roznesla takřka na celý svět. Jedná se o nejzávažnější propad globální ekonomiky po II. světové válce, tudíž je porovnávána s Velkou hospodářskou krizí (1929–1933).

Mezi hlavní příčiny této krize Kalínská et al. (2010, s. 14–15) řadí:

- **Monetární politika centrální banky USA**, Federálního rezervního systému (Federal Reserve System, dále jen Fed). V roce 2001 praskla tzv. internetová bublina a nadhodnocené akcie právě vzniklých internetových firem ztratily rychle svoji hodnotu. Fed zakročil snížením úrokových sazeb bezmála na 1% hranici. Následkem toho vznikly neefektivní úvěry a investice, mj. do nemovitostí.
- **Chování spotřebitelů ve vyspělých státech**. Zejména v USA došlo k velkému zadlužení soukromého sektoru. Jelikož nízké úrokové sazby a příliv zahraničního kapitálu zlevnil spotřebitelské a hypoteční úvěry. I v některých státech EU nastaly podobné tendence, avšak v menším rozsahu.
- **Laxní poskytování hypotečních úvěrů méně bonitním zákazníkům** (tzv. subprime mortgage, podprahových hypotečních úvěrů) **a vznik nových forem financování**. Finanční inovace tzv. sekuritizace zajišťovala refinancování zmíněných hypoték. Štěrbová et al. (2013, s. 77) uvádí, že: „*sekuritizace je spojením pohledávek do balíků, které jsou dále prodávány na finančních trzích jako cenné papíry.*“ Mezi nejrozšířenější formy patřily tzv. zajištěné dluhové obligace (Collateralized Debt Obligations, dále jen CDO).
- **Podcenění vzniku nových finančních institucí v USA**. Ačkoliv tyto rizikové subjekty poskytovaly podobné služby jako banky, nebyly pod záštitou Fedu.
- **Chyby ratingových agentur**. Vyšší rating finančních instrumentů, mj. CDO, byl poutavější pro penzijní fondy a banky, než investice do státních dluhopisů vynášející nižší výnosy.

- **Specifika jednotlivých zemí.** Např. velikost aktiv bank na Islandu desetinásobně překračovala HDP země, tudíž nebyla možnost záchrany centrální bankou země. Štěrbová et al. (2013, s. 76) přidává další příklady: trojnásobný deficit USA (obchodní, rozpočtový a deficit úspor), ruská závislost na vývozu přírodních zdrojů a u členů EU pokles konkurenceschopnosti a růst veřejných dluhů.

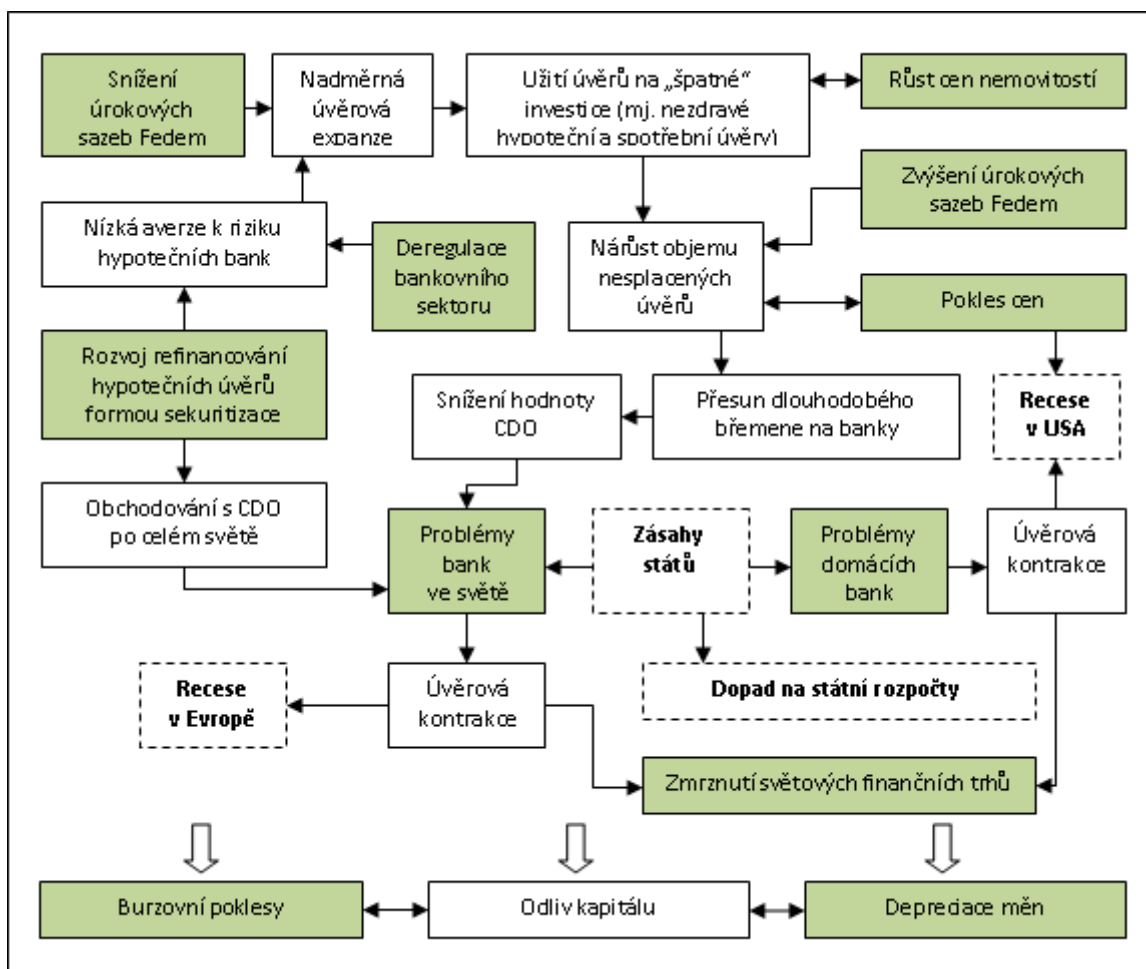
Štěrbová et al. (2013, s. 78) rozděluje světovou krizi do dvou etap:

- světovou finanční krizi,
- světovou ekonomickou krizi a dluhové problémy.

Kalínská et al. (2010, s. 15) uvádí, že **světová finanční krize** má v mnoha státech srovnatelný průběh, což je zapříčiněno propojeností finančních trhů (problémy bank, burzovní poklesy aj.). Štěrbová et al. (2013, s. 78) rozlišuje dvě období této krize. **Latentní fáze** se časovala od března 2007 do září 2008, kdy zbankrotovala americká banka Lehman Brothers Holdings. Tato banka byla založena v roce 1850 a v roce 2008 představovala jednu z nejvýznamnějších investičních bank v USA. Nicméně tato banka nebyla jedinou zbankrotovanou finanční institucí v USA. Následovala **akutní fáze**, která trvala do roku 2009. Vznik a průběh světové finanční krize je podrobně znázorněn na obrázku 2.1.

Světová finanční krize je seskupení dluhových, bankovních a měnových problémů (Kalínská et al., 2010, s. 16). **Dluhovému problému** čelily Spojené státy, které se před tamní hypoteční krizí potýkaly s vnitřní zadlužeností. Jako další příklad lze uvést situace na Islandu a v Řecku, tyto ekonomiky se však vyrovnávaly s vnější zadlužeností.

Podle Kalínské et al. (2010, s. 17) byly ty největší **bankovní problémy** zaznamenány v USA, ve Velké Británii a na Islandu. Mimo zmíněné americké banky Lehman Brothers se jednalo o bankrot např. Countrywide Financial, Ameriquest a Bear Sterns. Ve Velké Británii zkrachovala banka Northern Rock a na Islandu padly tři finanční subjekty: Glitnir, Landsbanki a Kapthing. Vlády těchto států znárodnily většinu těchto bank.

Obrázek 2.1 - Vznik a průběh světové finanční krize

Zdroj: Štěrbová et al., 2013, s. 79

S **měnovým problémem** se potýkali na Islandu, kde islandská koruna spadla o více než 100 % své hodnoty oproti euru a americkému dolaru. Centrální banka Islandu ji proto začala administrativně kótovat. Rovněž došlo k znehodnocení ruského rublu z důvodu odlivu kapitálu. Dalším příkladem může být depreciace eura v roce 2010, která tak reagovala na řecké problémy (Kalínská et al., 2010, s. 17).

V roce 2009 dopady finanční krize zapříčinily vznik **světové ekonomické krize** (Kalínská et al., 2010, s. 18). Ta spočívala v poklesu domácí poptávky, deflaci, bankrotu velkých i malých firem a snížení světového vývozu i dovozu.

U některých členů EU došlo k závažnému nárůstu deficitu státních rozpočtů. Na záchranu těchto členů byl v roce 2010 vytvořen **Evropský nástroj finanční stability** (European

Financial Stability Fund, dále jen EFSF) o velikosti 780 mld. EUR. EFSF poskytl finanční půjčku Irsku, Portugalsku i Řecku, kterému se také dostalo pomoci od Mezinárodního měnového fondu (EFSF, 2010). Krim (2014, s. 205–231) uvádí, že v roce 2013 EFSF nahradil **Evropský stabilizační mechanismus** (European Stability Mechanism, dále jen ESM), který umožňuje poskytnutí půjčky členskému státu euro oblasti ve výši až 500 mld. EUR. V roce 2013 tento stabilizační mechanismus poskytl půjčku Kypru a Španělsku (ESM, 2013).

Dopad světové krize na ekonomiku ČR

Antošová et al. (2014, s. 9–20) uvádí, že v roce 2008 nastalo období radikálního vývoje globální ekonomiky a ČR se mu nemohla vyhnout. V druhé polovině roku poté, co padla banka Lehman Brothers, se krize přenesla do české reálné ekonomiky. Prudký pokles zahraniční poptávky ovlivnil tu domácí a také přispěl k zhoršení obecného očekávání. Český HDP sice meziročně vzrostl o 3,1 %, ale ve čtvrtém čtvrtletí se zvýšil jen o 0,7 % v mezičtvrtletním srovnání. Nejvíce domácí vývoj ovlivnila recese evropského trhu, která nastala již ve druhém čtvrtletí. HDP EU 27 vykázal meziroční růst pouze o 0,9 %. V posledním kvartálu totiž Eurostat zaznamenal největší mezičtvrtletní pokles HDP ve všech členských státech a to souhrnně o 1,3 %. Spotřebu českých domácností negativně ovlivnilo zvýšení cen surovin a obecná nejistota ohledně dalšího ekonomického vývoje.

Singer (2010, s. 6) tvrdí, že finanční systém ČR byl méně zranitelný než jinde a tudíž následky finanční krize nebyly tolik závažné. Dubská (2010, s. 3) doplňuje, že česká ekonomika se z ekonomické krize dostala také relativně dobře. V roce 2009 byl propad HDP ČR srovnatelný se státy EU 27. Snížení výdajů na konečnou spotřebu domácností a investic nebylo tak hluboké jako v EU 27. Trh práce vykázal ztrátu zaměstnanosti 1,2 %, která byla nižší než průměr EU 27. A spotřeba vládního sektoru se v roce 2009 zvýšila tempem, které bylo dokonce jedno z nejvyšších ze zemí OECD⁶. Nejvíce světová ekonomická krize zasáhla ČR v její otevřenosti světu a to se projevilo v prudkých propadech obchodovaných objemů.

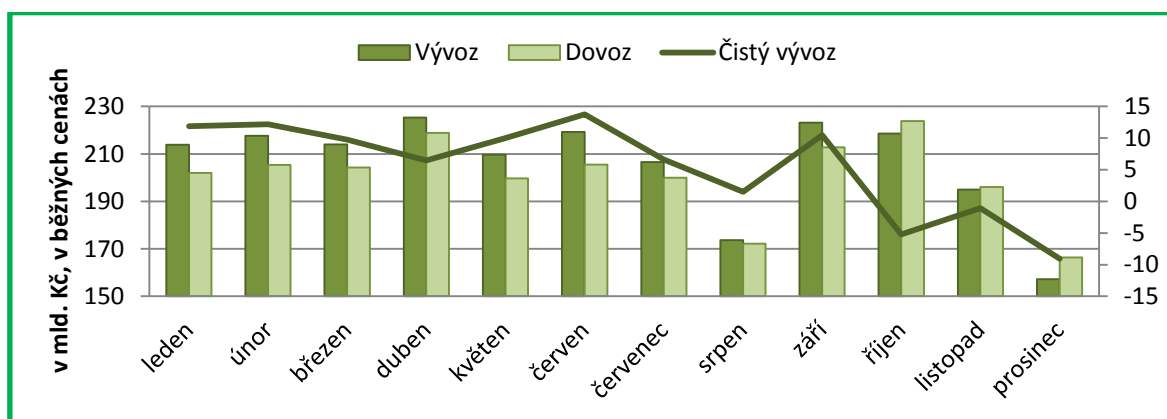
⁶ OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj

3 Zahraniční obchod ČR v období 2008–2012

V této kapitole je analyzován vývoj ZO ČR se zbožím v letech 2008 až 2012. Jsou tu odhalovány trendy, které vedly k jeho utváření a zvraty, které razantně zasahovaly do jeho hodnot a struktury. Sledované období je rozděleno podle jednotlivých let do pěti podkapitol, které krom jiného zahrnují pojetí ZO z teritoriálního hlediska a podle zbožové struktury.

3.1 ZO ČR v roce 2008

Česká ekonomika na začátku roku 2008 byla ovlivněna zpomalením růstu HDP z druhé poloviny roku 2007. Podle dat z Českého statistického úřadu (ČSÚ, 2009 a) se tento trend v roce 2008 výrazně prohloubil a v posledním kvartále se HDP meziročně zvýšil pouze o 0,2 %. Přesto byl tento meziroční nárůst HDP, který dosahoval 3,1 %, rychlejší než ve všech západoevropských zemích (Eurostat, 2014). Nejvíce k tomu přispěl ZO a výdaje na konečnou spotřebu (ČSÚ, 2009 b). **ZO** v prvních třech čtvrtletích jasně převažoval a jeho čistý vývoz představoval čtyři pětiny růstu. Avšak v posledním čtvrtletí růst ekonomiky znemožňoval tak, že za celý rok jeho vliv oslabil na necelé dvě třetiny. Vývoj čistého vývozu v roce 2008 a jeho razantní propad v posledním kvartále je zobrazen na obrázku 3.1.

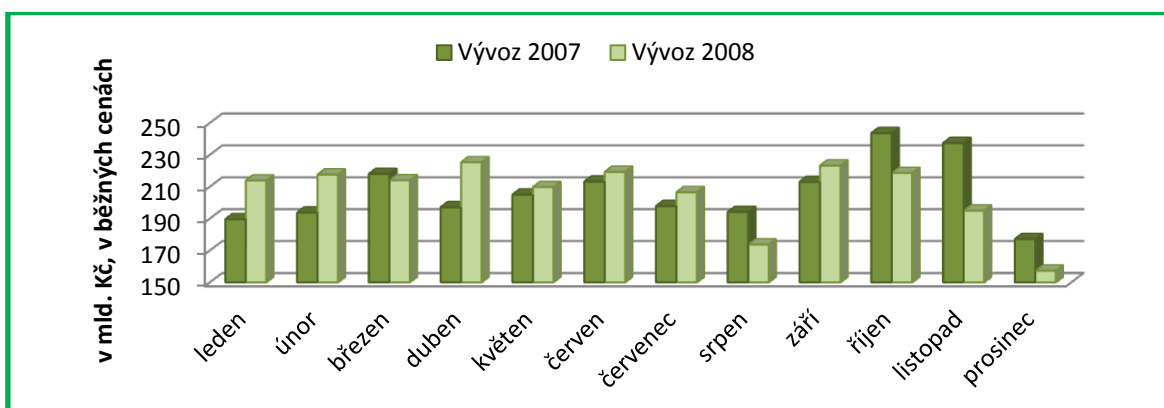

Obrázek 3.1 - Zahraniční obchod ČR v r. 2008
Zdroj: ČSÚ

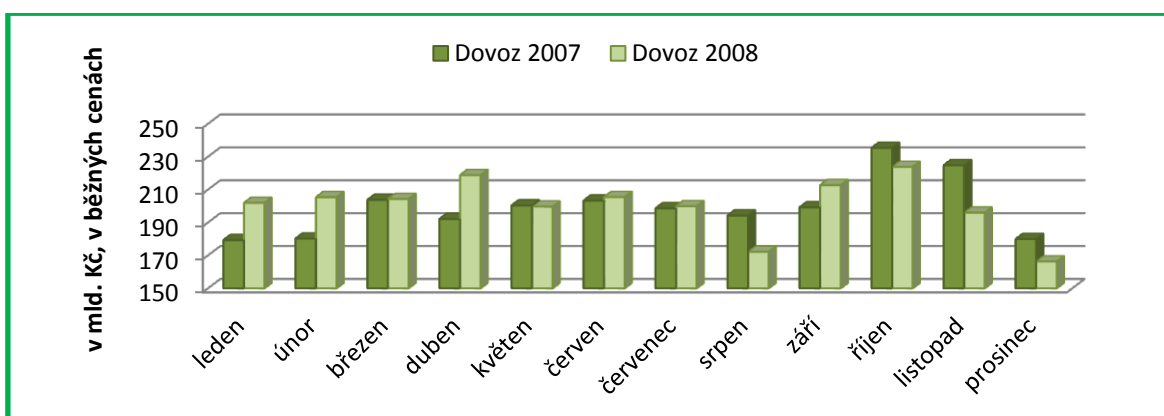
ZO v roce 2008 v porovnání s rokem 2007

Tabulka, která se nachází v příloze A, sumarizuje ZO ČR v období 1993–2013 a je z ní patrné, že ZO vykázal v roce 2008 velice slabý meziroční nárůst **obratu**. Oproti roku 2007, kdy se obrat ZO meziročně zvýšil o 14,6 %, se toto zlepšení vyčíslovalo pouze na 0,2 %. Obrat tak narostl o 9,7 mld. Kč, na konečných 4 880,2 mld. Kč.

Kučera (2013, s. 12) tvrdí, že dopady finanční krize v zemích, kam ČR vyváží svoji produkci, způsobily meziroční pokles **vývozu** ČR o 0,2 %. Stalo se tak teprve podruhé v historii České republiky. Poprvé došlo k 1% snížení vývozu v roce 2002 a CzechTrade (2003) uvádí, že se tak stalo v důsledku ochlazení celosvětové ekonomiky. Celkově za rok 2008 vývoz dosáhl 2 473,7 mld. Kč. V hodnotovém vyjádření **dovoz** ČR dosahoval 2 406,5 mld. Kč. Díky mírnému navýšení domácí poptávky narostl o 0,6 % ve srovnání s rokem 2007. Je ale potřeba uvést odlišný vývoj v jednotlivých měsících.

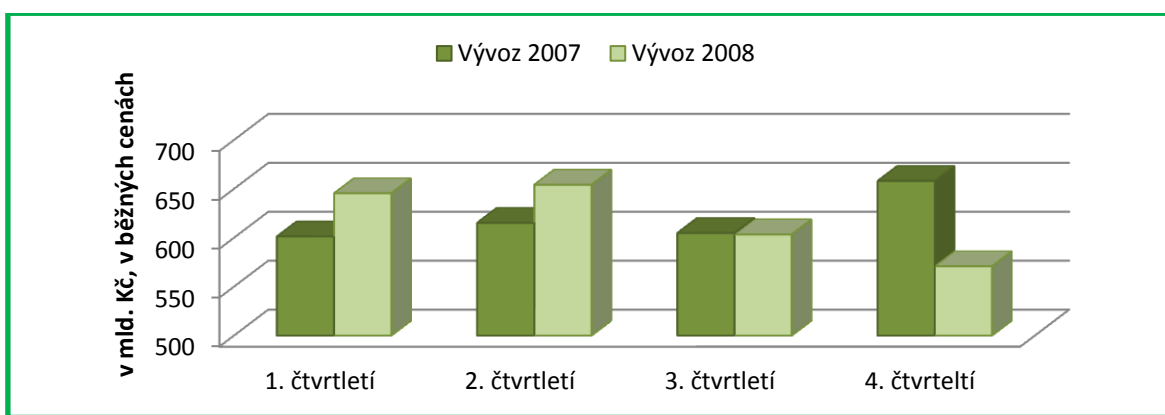
Obrázek 3.2 - Vývoz ČR v r. 2007 a 2008, měsíční srovnání
Zdroj: ČSÚ

Obrázek 3.3 - Dovoz ČR v r. 2007 a 2008, měsíční srovnání
Zdroj: ČSÚ

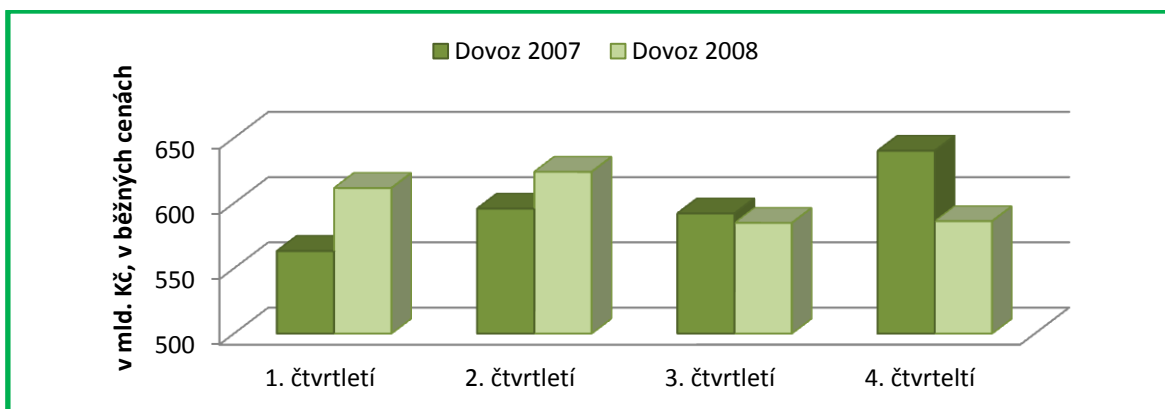
Přehledné měsíční srovnání vývoje vývozu a dovozu v letech 2007 a 2008 uvádějí obrázky 3.2 a 3.3. Největší růst vývozu byl zaznamenán v dubnu 2008, kde meziroční změna byla 14,3 %. V únoru se konalo 14% navýšení dovozu. Oproti tomu největší pokles vykazovaly vývoz i dovoz v listopadu, u prvně jmenovaného to bylo o 17,9 % a u druhé veličiny o 12,8 %.

Z následujících obrázků 3.4 a 3.5 je patrný odlišný vývoj ZO v jednotlivých čtvrtletích. V prvním pololetí v roce 2008 zaznamenal vývoz nárůst o 6,8 %, ale v 2. pololetí klesl o 7 %. Podobně tomu tak bylo u dovozu, v 1. pololetí narostl o 6,6 % a v 2. pololetí oproti předchozímu roku poklesl o 5 %.

Obrázek 3.4 - Vývoz ČR v r. 2007 a 2008, čtvrtletní srovnání

Zdroj: ČSÚ

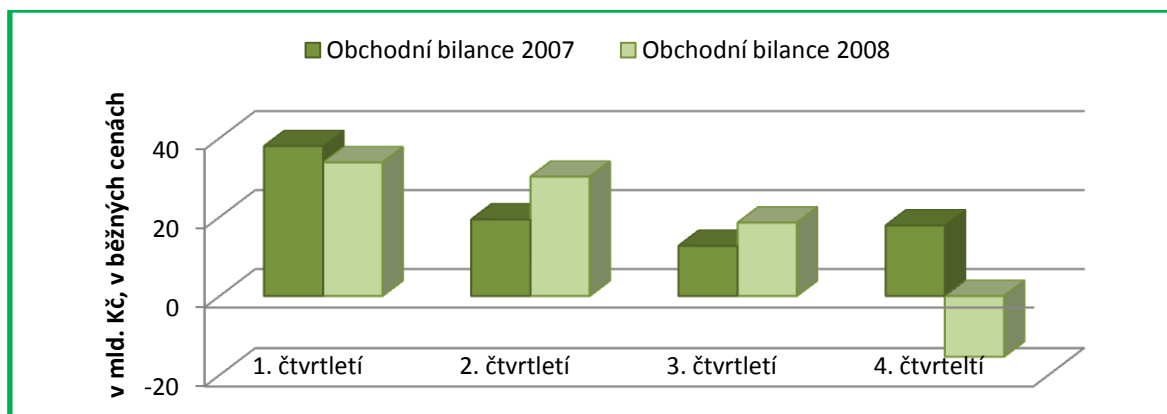

Obrázek 3.5 - Dovoz ČR v r. 2007 a 2008, čtvrtletní srovnání

Zdroj: ČSÚ

Z přílohy A je zřejmé, že nepatrný meziroční nárůst dovozu a pokles vývozu v roce 2008 způsobily téměř čtvrtinový pokles **obchodní bilance**, která tak byla druhá nejvyšší od

vzniku samostatné ČR. Poprvé obchodní bilance nabyla nejspokojivější hodnoty 87,9 mld. Kč v roce 2007. Posléze v roce 2008 vykazovala jen 67,2 mld. Kč. Jak ukazuje obrázek 3.6 v 1. až 3. čtvrtletí v roce 2008 přebytek ZO dosahoval kladných hodnot, i když postupně klesajících, ale v posledním čtvrtletí obchodní bilance zaujala zápornou hodnotu -15,3 mld. Kč a vývoz kryl dovoz z 97,4 %. Krytí dovozu vývozem celoročně představovalo 102,8 %.

Obrázek 3.6 - Saldo ZO v r. 2007 a 2008, čtvrtletní srovnání

Zdroj: ČSÚ

Z teritoriálního hlediska v roce 2008 ZO vykázal největší obchodní bilanci se státy vyspělých tržních ekonomik (dále jen VTE⁷). Tabulka 3.1 dokazuje, že v hodnotovém vyjádření to činilo 424 mld. Kč, při meziročním nárůstu o 61 mld. Kč. Nejvíce se o tento nárůst přičinil obchod se státy EU 27⁸, naopak meziroční pokles bilance byl evidován se zeměmi Evropského sdružení volného obchodu (dále jen ESVO⁹) a ostatními vyspělými tržními ekonomikami (dále jen ostatní VTE¹⁰). Výsledkem obchodu s Evropskými tranzitivními ekonomikami (dále jen ETE¹¹) v roce 2008 bylo také kladné saldo a to ve výši 16,4 mld. Kč. Bilanční schodek narostl u obchodu se Společenstvím nezávislých států (dále jen SNS¹²), s rozvojovými ekonomikami (dále jen RE) a ostatními státy¹³.

⁷ VTE – státy EU 27, státy ESVO a ostatní VTE

⁸ EU 27 – Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemsko, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Spojené království, Španělsko, Švédsko

⁹ ESVO – Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko

¹⁰ Ostatní VTE – Andorra, Austrálie, Faerské ostrovy, Gibraltar, Grónsko, Izrael, Japonsko, Jihoafrická republika, Kanada, Nový Zéland, San Marino, Spojené státy americké, Turecko, Svatý stolec

¹¹ ETE – Albánie, Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Chorvatsko, Kosovo, Makedonie, Srbsko

¹² SNS – Arménie, Ázerbajdžán, Bělorusko, Gruzie, Kazachstán, Kyrgyzstán, Moldavsko, Rusko, Tádžikistán, Turkmenistán, Ukrajina, Uzbekistán

¹³ Ostatní státy – Čína, Kuba, Laos, Mongolsko, Korea, Vietnam

Tabulka 3.1 - Obchodní bilance ČR v r. 2007 a 2008, teritoriální srovnání

	Bilance 2007	Bilance 2008	Meziroční změna	
	v mld. Kč		v mld. Kč	v %
Vyspělé tržní ekonomiky:	363,0	424,0	61,0	16,8
- státy EU	420,7	496,5	75,8	18,0
- státy ESVO	13,1	4,8	-8,3	-63,4
- ostatní VTE	-70,7	-77,3	-6,6	-9,3
Rozvojové ekonomiky	-53,0	-62,8	-9,8	-18,5
Evropské tranzitivní ekonomiky	19,7	16,4	-3,3	-16,8
Společenství nezávislých států	-65,7	-107,3	-41,6	-63,3
Ostatní státy	-173,9	-202,8	-28,9	-16,6
Nespecifikováno	-2,3	-0,3	2,0	87,0

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Z tabulky 3.2 je patrné, že vývoz ČR za celý rok 2008 vzrostl pouze do SNS, jinak do všech ostatních teritoriálních uskupení klesl. Dovoz poklesl pouze ze států EU o 5,3 %. A kromě ostatních VTE se dovoz ze zemí mimo EU navýšil. Největší nárůst dovozu byl z SNS v rozsahu 55,5 mld. Kč a jednalo se tak o meziroční navýšení o 20,6 %.

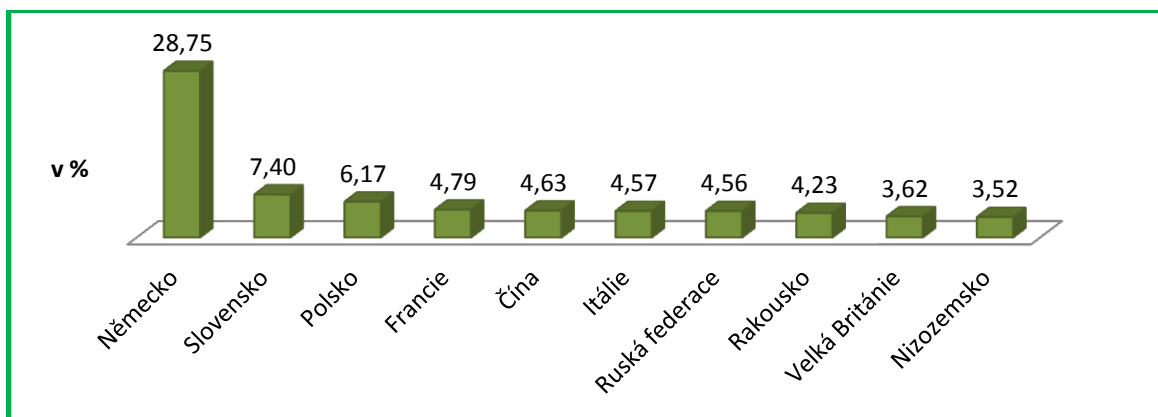
Tabulka 3.2 - Teritoriální struktura vývozu a dovozu ČR v r. 2008

	Vývoz	Meziroční změna		Dovoz	Meziroční změna	
	v mld. Kč		v %	v mld. Kč		v %
Vyspělé tržní ekonomiky:	2 241,3	-17,7	-0,8	1 817,3	-78,7	-4,5
- státy EU	2 107,9	-5,7	-0,3	1 611,4	-81,6	-5,3
- státy ESVO	46,8	-3,5	-8,1	42,0	4,8	10,3
- ostatní VTE	86,6	-8,5	-10,9	163,9	-1,9	-1,2
Rozvojové ekonomiky	82,6	-2,1	-2,6	145,4	7,8	5,1
Evropské tranzitivní ekonomiky	24,4	-1,7	-7,5	8,0	1,5	15,8
Společenství nezávislých států	106,3	13,9	11,6	213,6	55,5	20,6
Ostatní státy	14,3	-1,6	-12,6	217,1	27,4	11,2
Nespecifikováno	4,8	3,7	43,5	5,1	1,7	25,0

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Na následujícím obrázku 3.7 je představeno deset obchodních partnerů ČR, kteří se nejvíce podíleli na obratu ZO ČR v roce 2008. Podstatného podílu dosahovalo Německo, které

bylo následováno Slovenskem a Polskem. Z této desítky měly zápornou bilanci Čína a Ruská federace. U první jmenované země dovoz převyšoval vývoz o 199,4 mld. Kč a čistý dovoz z Ruské federace dosahoval 87,3 mld. Kč.

Obrázek 3.7 - Podíl obchodních partnerů na českém obrátu ZO v r. 2008

Zdroj: ČSÚ

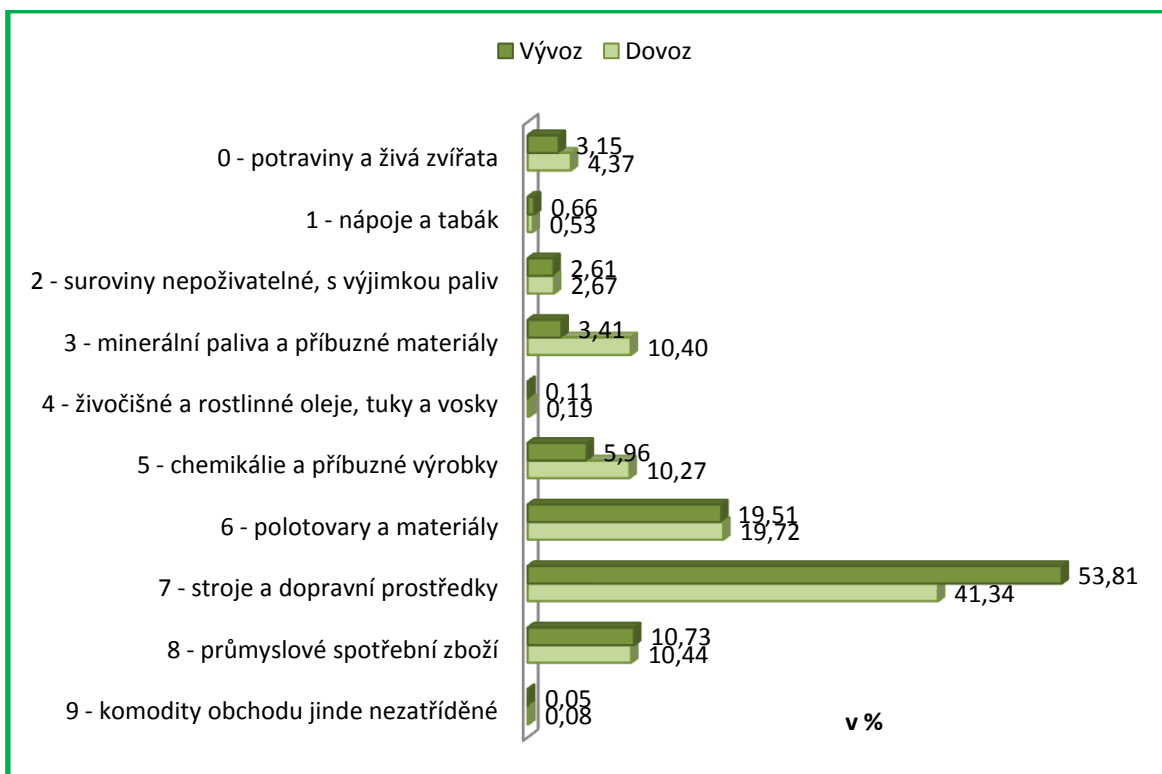
ČR je silně orientovaná na **ZO se sousedními státy** (Německem, Polskem, Rakouskem a Slovenskem). Je to dáno zejména dopravní dostupností a společnou historií. Obvykle vývoz do těchto států tvoří polovinu celkového vývozu ČR. Dovoz z tohoto teritoria se většinou podílí dvěma pětinami na celkovém dovozu zboží do ČR. Podobně tomu tak bylo i v letech 2007 a 2008. Obrát ZO s těmito zeměmi se v roce 2008 navýšil jen o 0,3 %. Z tabulky 3.3 je zřejmé, že dovoz utrpěl ztrátu o téměř 2 %. Růst vývozu a pokles dovozu ze sousedících zemí způsobily navýšení obchodní bilance o 45,8 mld. Kč (ČSÚ, 2009 c).

Tabulka 3.3 - Zahraniční obchod ČR se sousedními státy v r. 2007 a 2008

	2007	2008	Meziroční změna	
	v mld. Kč		v %	
Vývoz	1 238,0	1 264,4	26,4	2,1
Dovoz	1 026,3	1 006,9	-19,4	-1,9
Obchodní bilance	211,7	257,5	45,8	21,6
Podíl na celkovém	v %			
- vývozu ČR	49,9	51,1		
- dovozu ČR	42,9	41,8		
- vývozu ČR do EU	58,6	59,9		
- dovozu ČR z EU	60,6	62,5		

Zdroj: ČSÚ, 2009 c

Jednotný mezinárodní třídění zboží SITC (Standard International Trade Classification) pomáhá nahlížet na **zbožovou strukturu** ZO a rozděluje ji do devíti hlavních tříd.

Obrázek 3.8 - Zbožová struktura ZO ČR v r. 2008, podle SITC
Zdroj: ČSÚ

Z obrázku 3.8 je zřejmé, že **největší podíl na celkovém exportu i importu ČR** měla v roce 2008 skupina č. 7 – stroje a dopravní prostředky. Vývoz tohoto typu zboží dosahoval 53,8 % celého vývozu ČR a dovoz této kategorie činil 41,3 % celkového dovozu ČR (ČSÚ, 2009 d). Oproti předchozímu roku 2007 vývoz těchto komodit klesl o 0,92 %, viz tabulka 3.4. Ačkoliv toto snížení vývozu se projevilo do většiny sledovaných skupin zemí, do SNS export této zbožové skupiny narostl o 25,2 % a do rozvojových ekonomik se zvýšil o 2,6 %. Do nejvýznamnější teritoriální oblasti českého exportu, vyspělých tržních ekonomik, export této zbožové skupiny klesl o 2,3 % (ČSÚ, 2009 e).

Tabulka 3.4 - Zahraniční obchod ČR v r. 2008 podle SITC

SITC	v mld. Kč				Meziroční změna v %	
	Obrat	Vývoz	Dovoz	Bilance	Vývoz	Dovoz
0 - potraviny a živá zvířata	183,18	77,94	105,24	-27,30	8,40	2,20
1 - nápoje a tabák	29,05	16,39	12,66	3,73	13,30	-19,50
2 - suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	128,80	64,65	64,15	0,50	-0,30	10,00
3 - minerální paliva, maziva a příbuzné materiály	334,50	84,29	250,21	-165,92	24,80	30,80
4 - živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	7,34	2,82	4,52	-1,70	37,40	35,80
5 - chemikálie a příbuzné výrobky	394,42	147,32	247,10	-99,78	2,20	-0,50
6 - polotovary a materiály	957,00	482,52	474,48	8,04	-3,70	-5,10
7 - stroje a dopravní prostředky	2 325,82	1 331,01	994,81	336,20	-0,92	-3,20
8 - průmyslové spotřební zboží	516,77	265,49	251,28	14,21	-1,30	4,00
9 - komodity obchodu jinde nezatříděné	3,34	1,31	2,03	-0,72	58,10	55,20

Zdroj: ČSÚ, 2009 d

Druhou podílově největší vývozní i dovozní skupinou se stala ta s č. 6 – polotovary a materiály, i přes meziroční pokles vývozu o 3,7 % a pokles dovozu o 5,1 %. S jistotou lze říct, že export této zbožové skupiny klesl do všech sledovaných oblastí: do VTE o 3,4 %, do RE o 12 %, do ETE o 2,5 %, do SNS o 2,7 % a do ostatních států o 10,4 % (ČSÚ, 2009 e).

Třetí pozici v celkovém českém vývozu a dovozu získala kategorie č. 8 – průmyslové a spotřební zboží, jejíž vývoz nepatrně klesl o 1,3 %, nicméně dovoz vzrostl o 4 %. Tato zbožová skupina se podílí 10,73 % a 10,44 % na celkovém vývozu a dovozu ČR. Meziroční pokles této třídy byl zaznamenán ve skladbě českého vývozu do VTE o 1,7 %, do RE o 2,8 %, přičemž do zbývajících teritoriálních oblastí vývoz těchto komodit narostl, nejvíce však do SNS o 10,8 % (ČSÚ, 2009 e; CzechTrade, 2009, s. 18).

Další nejvýznamnější skupina č. 5 – chemikálie a příbuzné výrobky zaznamenala v roce 2008 navýšení vývozu o 2,2 %, přesto však vykazovala zápornou bilanci 99,78 mld. Kč. Ze zbývajících kategorií stojí za zmínku uvést ještě skupinu č. 3 – minerální paliva a příbuzné materiály. Ta se postarala o 3,41% podíl na českém vývozu a 10,4% podíl na celkovém dovozu, viz obrázek 3.8.

V roce 2008 se zahraničním obchodem zabývalo **51 560 subjektů** v ČR, viz tabulka 3.5. Ve srovnání s rokem 2007 počet firem zabývajících se vývozem klesl o 196 na konečných 18 455. Naopak přibýlo 2 526 subjektů zaměřených na dovoz. Celkově tedy v roce 2008 dováželo zboží ze zahraničí do ČR 33 105 firem. Nejvíce firem čítala kategorie, jejíž vývoz/dovoz nepřesáhl 10 mil. Kč. Avšak největší podíl na celkovém vývozu/dovozu dosáhla skupina firem, jejichž hodnota vývozu/dovozu překročila hranici jedné miliardy Kč (CzechTrade, 2009, s. 48–50).

Tabulka 3.5 - Velikostní struktura vývozců a dovozců v r. 2008

	Počet firem		Podíl na celkovém:	
	Vývozci	Dovozci	Vývozu (v %)	Dovozu (v %)
nad 1 mld. Kč	394	364	65,1	56,0
500 - 1 000 mil. Kč	345	370	9,8	10,9
100 - 499 mil. Kč	1 727	2 094	15,8	18,9
50 - 99,9 mil. Kč	1 361	1 833	4,0	5,6
10 - 49,9 mil. Kč	4 530	6 891	4,3	6,7
pod 10 mil. Kč	10 098	21 553	1,0	1,9
Celkem	18 455	33 105	100,0	100,0

Zdroj: ČSÚ

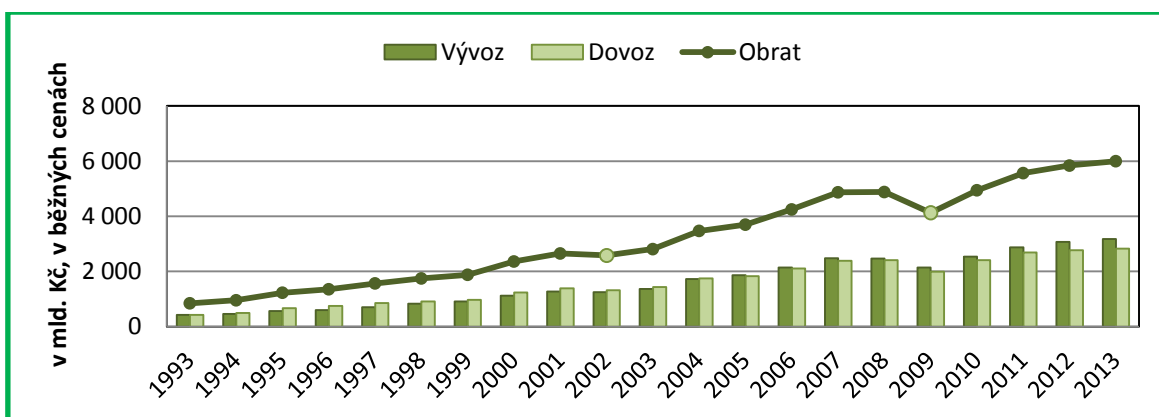
3.2 ZO ČR v roce 2009

Poprvé v roce 2009 po permanentním růstu HDP (1999–2008) česká ekonomika zaregistrovala závažný pokles výkonnosti o 4,8 % (ČSÚ, 2014 a). V každém čtvrtletí byl objem HDP meziročně nižší, ale od pololetí docházelo ke zmírňování tohoto poklesu (ČSÚ, 2010 a). Tento úpadek byl porovnatelný s vývojem HDP ostatních států EU 27 (Eurostat, 2014). Díky tomu, že česká ekonomika byla do velké míry otevřená a závislá na zahraniční poptávce evropských států, která díky hospodářské recesi oslabila, došlo k omezení ZO ČR.

ZO ČR v roce 2009 v porovnání s rokem 2008

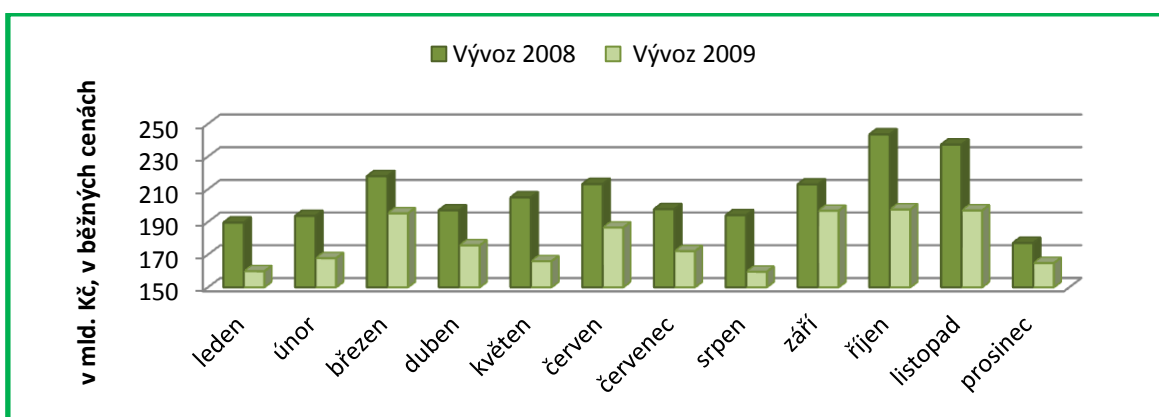
Zahraniční obchod ČR zaznamenal v roce 2009 nejvýraznější propad od roku 1993. Pokles vývozu a především pokles dovozu způsobily meziroční úbytek **obratu** ve výši 752,6 mld. Kč, tj. 15,4 %. Obrázek 3.9 zachycuje tento teprve druhý meziroční pokles obratu ZO v historii ČR, poprvé k němu došlo v roce 2002¹⁴. Hodnota obratu dosáhla 4 127,6 mld. Kč a navrátila se tak přibližně na úroveň dosaženou v roce 2006, viz příloha A.

Nepříznivý vývoj ve světě se prohloubil a **vývoz** ČR se oproti roku 2008 snížil o 13,5 %. Jednalo se o největší propad vývozu v historii ČR. Za celý rok 2009 dosáhl hodnoty 2 138,6 mld. Kč. Z obrázku 3.10 je patrné, že meziročně poklesl ve všech měsících. Největší meziroční pokles byl zaznamenán v říjnu, kdy spadl o téměř 19 %.

Obrázek 3.9 - ZO ČR v období 1993–2013

Zdroj: ČSÚ

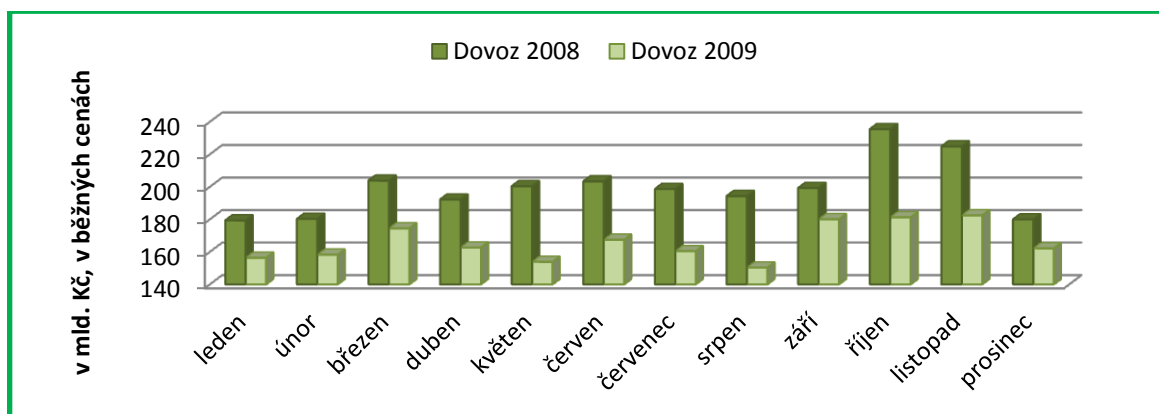

Obrázek 3.10 - Vývoz ČR v r. 2008 a 2009, měsíční srovnání

Zdroj: ČSÚ

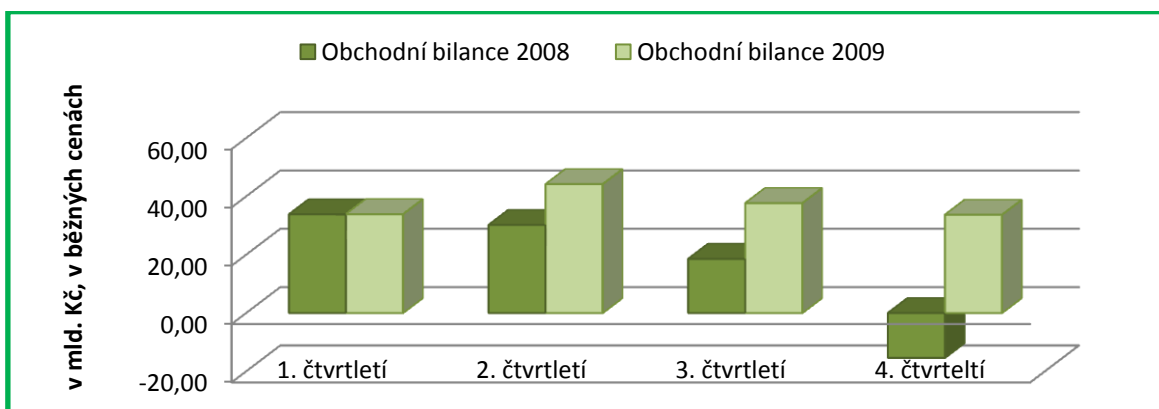
¹⁴ Kučera (2013, s. 8–9) uvádí, že tehdy napomohlo k poklesu dovozu zhodnocení koruny k dolaru (13,9 %) i k euru (9,6 %) a pokles vývozu ČR způsobila nižší tempa růstu HDP v euro oblasti, což vedlo ke snížení růstu poptávky po dovozu z ČR.

Oproti pozitivnímu vývoji v předešlých letech **dovoz** v roce 2009 razantně klesl o 17,3 %. Jak uvádí Kučera (2013, s. 6), významnou roli zde hrál značný pokles domácí poptávky a oslabená investiční aktivita firem. V absolutním vyjádření import dosáhl 1 989 mld. Kč a přiblížil se hodnotě, které dosahoval v roce 2005. Dovoz byl také meziročně nižší ve všech měsících a nejvíce spadl v říjnu o 23 %, viz obrázek 3.11.

Obrázek 3.11 - Dovoz ČR v r. 2008 a 2009, měsíční srovnání
Zdroj: ČSÚ

V roce 2009 **obchodní bilance** pokračovala v trendu meziročního navyšování, které započalo v roce 2001. Saldo ZO se oproti roku 2008 více jak dvojnásobně zvýšilo na hodnotu 149,6 mld. Kč. Z obrázku 3.12 je zřejmé, že bilance 2009 ve všech čtvrtletích převyšovala tu z předešlého roku. Nejvíce vývoz pokrýl dovoz ve druhém čtvrtletí, to představovalo 109,1 %. Krytí dovozu vývozem celoročně činilo 107,5 % proti 102,8 % v roce 2008.

Obrázek 3.12 - Saldo ZO v r. 2008 a 2009, čtvrtletní srovnání
Zdroj: ČSÚ

Silnou pozici v **teritoriální orientaci** ZO si udržely státy EU, ale oproti předešlému roku kladná bilance s nimi klesla o 12,3 mld. Kč, viz tabulka 3.6. Nejvýraznější změny obchodní bilance byly registrovány se státy ESVO a SNS. U prvně jmenovaného teritoria se jednalo o skokový nárůst o 43,8 % a u druhého došlo k poklesu pasiva o 45,2 %. Snížení bilančního schodku bylo také zaznamenáno u ostatních VTE, rozvojových ekonomik a ostatních států.

Tabulka 3.6 - Obchodní bilance ČR v r. 2008 a 2009, teritoriální srovnání

	Bilance 2008	Bilance 2009	Meziroční změna	
	v mld. Kč		v mld. Kč	v %
Vyspělé tržní ekonomiky:	424,0	436,3	12,3	2,9
- státy EU	496,5	484,2	-12,3	-2,5
- státy ESVO	4,8	6,9	2,1	43,8
- ostatní VTE	-77,3	-54,7	22,6	29,2
Rozvojové ekonomiky	-62,8	-45,3	17,5	27,9
Evropské tranzitivní ekonomiky	16,4	12,5	-3,9	-23,8
Společenství nezávislých států	-107,3	-58,8	48,5	45,2
Ostatní státy	-202,8	-187,9	14,9	7,3
Nespecifikováno	-0,3	-7,1	-6,8	-2 266,7

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

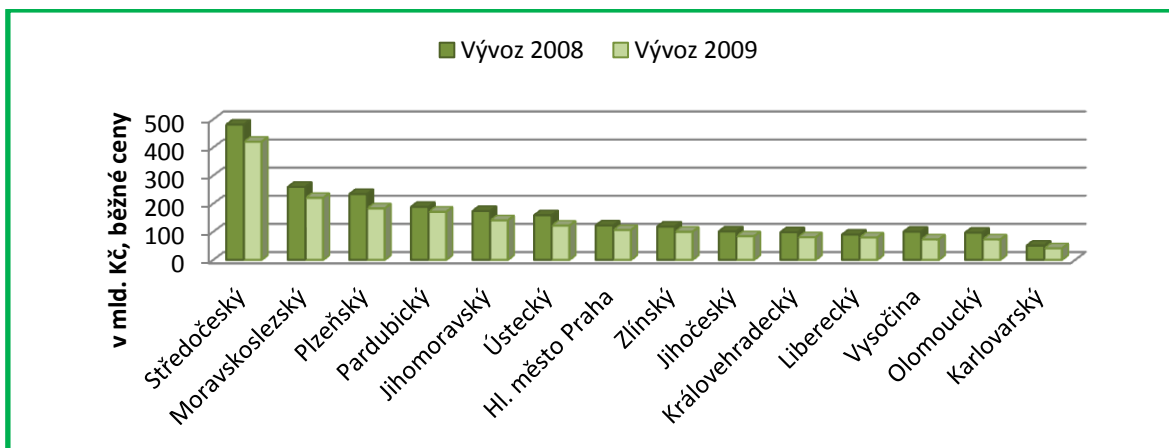
Teritoriálně se český vývoz prohloubil do všech hlavních skupin zemí uvedených v tabulce 3.7. Výjimku tvořily rozvojové ekonomiky, kam čeští exportéři vyvezli o 11,5 % více zboží ve srovnání s rokem 2008 a export do ostatních států, jenž vzrostl o 18,9 %. Za značným propadem dovozu byly v tomto případě všechny kategorie zemí. Nejvíce se na něm podílel pokles dovozu ze států EU, odkud se dovezlo o 283,6 mld. Kč méně než v roce předcházejícím. Ze SNS toto meziroční snížení dosahovalo 37,3 %. Nejvíce se o to postarala Ruská federace, která snížila český dovoz o 33,7 %, tj. 52,2 mld. Kč.

Tabulka 3.7 - Teritoriální struktura vývozu a dovozu ČR v r. 2009

	Vývoz	Meziroční změna		Dovoz	Meziroční změna	
	v mld. Kč		v %	v mld. Kč		v %
Vyspělé tržní ekonomiky:	1 935,0	-306,3	-13,7	1 498,7	-318,6	-17,5
- státy EU	1 812,0	-295,9	-14,0	1 327,8	-283,6	-17,6
- státy ESVO	45,7	-1,1	-2,4	38,8	-3,2	-7,6
- ostatní VTE	77,4	-9,2	-10,6	132,1	-31,8	-19,4
Rozvojové ekonomiky	92,1	9,5	11,5	137,4	-8,0	-5,5
Evropské tranzitivní ekonomiky	18,5	-5,9	-24,2	6,0	-2,0	-25,0
Společenství nezávislých států	75,1	-31,2	-29,4	133,9	-79,7	-37,3
Ostatní státy	17,0	2,7	18,9	204,9	-12,2	-5,6
Nespecifikováno	1,0	-3,8	-79,2	8,1	3,0	58,8

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

V roce 2009 byla celková hodnota vývozu ČR ovlivněna poklesem vývozu ze všech čtrnácti krajů. Obrázek 3.13 uvádí **pořadí krajů podle objemu vývozu** v roce 2009. Největším vývozcem se stal kraj Středočeský (420,5 mld. Kč), následovaný krajem Moravskoslezským (220,7 mld. Kč) a na chvostu této stupnice se umístil kraj Karlovarský (41,0 mld. Kč). Meziroční propad vývozu kolísal mezi 9,3 % – Pardubickým krajem a Vysočinou, kde se vývoz snížil o 27,6 %. V Pardubickém kraji byl vývoz zaměřen, jako všechny kraje, nejvíce na Německo z 21,4 %, Nizozemsko z 12,5 % a Francii z 10,7 %. Z Vysočiny vyváželi do Německa 37,2 %, na Slovensko 7,5 % a také do Francie 7 % celkového exportu z kraje (ČSÚ, 2010 c).

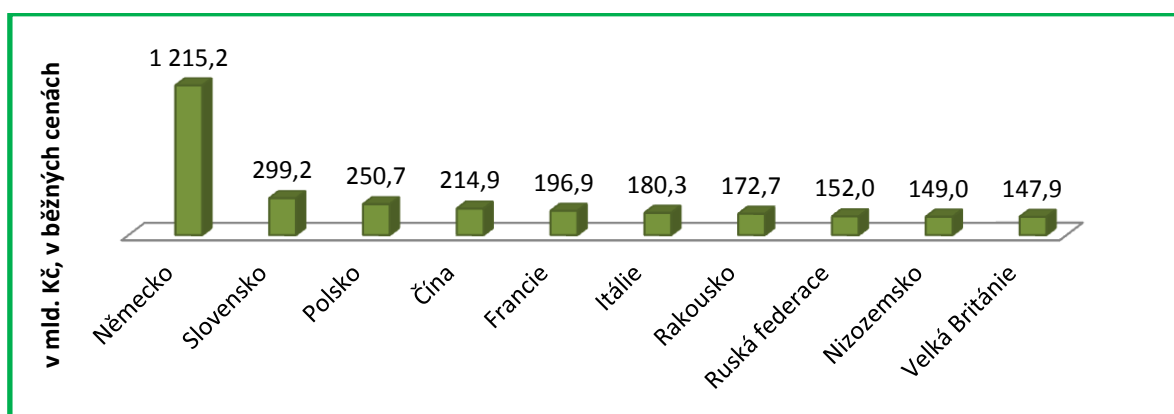

Obrázek 3.13 - Vývoz krajů v r. 2008 a 2009

Zdroj: ČSÚ, 2010 b

Na obrázku 3.14 je zachyceno deset **největších obchodních partnerů ČR** v roce 2009, kteří jsou seřazeni podle velikosti obrátu. Tradičně největším partnerem se stalo Německo, které se podílelo na celkovém obrátu 29,4 % a polepšilo si tak oproti roku předchozímu o 0,65 procentního bodu. Dále ve srovnání s rokem 2008 Čína předskočila Francii na čtvrté pozici, Rakousko předstihlo Ruskou federaci a Nizozemsko trumflo Velkou Británii (ČSÚ, 2010 d).

Podle dat z ČSÚ (2010 e, f) největší meziroční navýšení vývozu bylo zaznamenáno do Vietnamu (33,7 %), Číny (20,4 %) a Turecka (20,3 %). ČR vykázala nejhlubší pokles exportu na Ukrajinu (-43,0 %), do Litvy (-37,0 %) a Estonska (-36,0 %). Na druhé straně nejvíce narostl dovoz z Lotyšska (26,9 %) a Thajska (6,3 %). Nejvýraznější propad importu byl evidován z Ukrajiny (-42,8 %), Kanady (-35,0 %) a Ruské federace (-33,9 %).

Obrázek 3.14 - Největší obchodní partneři ČR v r. 2009, podle obrátu
Zdroj: ČSÚ, 2010 d

Z hlediska **zbožové struktury** podíl jednotlivých kategorií třídíku SITC na celkovém vývozu a dovozu ZO ČR se oproti roku 2008 nijak razantně nezměnil a pořadí zůstalo zachováno. Tyto změny kolísaly mezi hranicemi -2,07 a 1,49 procentního bodu (ČSÚ, 2010 g; CzechTrade, 2010, s. 16).

Tradičně největší zastoupení na ZO ČR měla **třída č. 7 – stroje a dopravní prostředky**. Tato kategorie ale zaznamenala meziroční pokles jak exportu (-13,9 %), tak i importu (-17,4 %). Vyjma rozvojových ekonomik vývoz dopravních prostředků klesl do všech hlavních skupin zemí. Například do SNS byl registrován 33,6% propad a do EU klesl

o 13,7 %. Snížení dovozu bylo zejména ovlivněno úpadkem ze strany zemí EU (-22,1 %), nicméně z SNS dovoz narostl o 25,8 % (ČSÚ, 2010 g, h).

Druhé místo opět zaujala **skupina č. 6 – polotovary a materiály**. Její vývoz i dovoz klesl meziročně nejvíce ve srovnání s ostatními třídami. Toto snížení představovalo u vývozu 22 % a u dovozu 26 %. Vývoz těchto komodit klesl do všech hlavních teritorií. Pro názornost lze uvést příklady: SNS s úpadkem 33,7 % a ETE s 28,8 %. S jistotou lze říct, že dovoz materiálů poklesl ze všech sledovaných skupin zemí (ČSÚ, 2010 g, h).

Třetí nejvíce se podílející kategorií na ZO ČR se stala **skupina č. 8 – průmyslové a spotřební zboží**. Participace na celkovém exportu a importu registrovala meziroční nárůst o 0,97 procentního bodu u prvně jmenovaného a o 1,49 procentního bodu u druhého. Nejvíce vývoz narostl z rozvojových ekonomik o 52,4 % a dovoz se navýšil nejvíce z ETE o 22,4 %.

Další významnou skupinou se stala s č. 5 – chemikálie a příbuzné výrobky. Jejíž podíl na celkovém vývozu byl 6,38 %. Následovaly ji skupiny: č. 3 – minerální paliva, maziva a příbuzné materiály (3,63 %), č. 0 – potraviny a živá zvířata (3,46 %) a č. 2 – suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv (2,69 %).

V roce 2009 se ZO v ČR zabývalo **32 132 subjektů** (CzechTrade, 2010, s. 45–47). Na rozdíl od roku předešlého došlo k markantnímu úbytku o 19 428 subjektů, což činilo 37,7 %. Jak ukazuje tabulka 3.8, ubylo 31,5 % vývozců a 41,1 % dovozců. Celkový počet firem, které se zabývaly zahraničněobchodními operacemi, tvořilo 12 639 vývozců a 19 493 dovozců. Jako obvykle nejpočetnější skupinu tvořily subjekty s objemem vývozu či dovozu do 10 mil. Kč. Ačkoliv ve všech uvedených kategoriích došlo k zmenšení počtu vývozců i dovozců, tato kategorie čítala 3,9% navýšení počtu vývozců. Nejvíce se zmenšila skupina, jejíž vývoz přesáhl jednu miliardu Kč, a to o 345 členů, tj. o 87,6 %. Stejná kategorie zaznamenala i razantní úbytek dovozců o 310 subjektů (-85,2 %). Avšak i přes takový pokles se stále nejvíce podílela na celkovém vývozu (39,7 %) a dovozu (57,4 %).

Tabulka 3.8 - Velikostní struktura dovozců a vývozců v r. 2009

	Počet firem		Meziroční změna v %	
	Vývozci	Dovozci	Vývozci	Dovozci
nad 1 mld. Kč	49	54	-87,6	-85,2
500 - 1 000 mil. Kč	69	58	-80,0	-84,3
100 - 499 mil. Kč	374	345	-78,3	-83,5
50 - 99,9 mil. Kč	290	315	-78,7	-82,8
10 - 49,9 mil. Kč	1 361	1 643	-70,0	-76,2
pod 10 mil. Kč	10 496	17 078	3,9	-20,8
Celkem	12 639	19 493	-31,5	-41,1

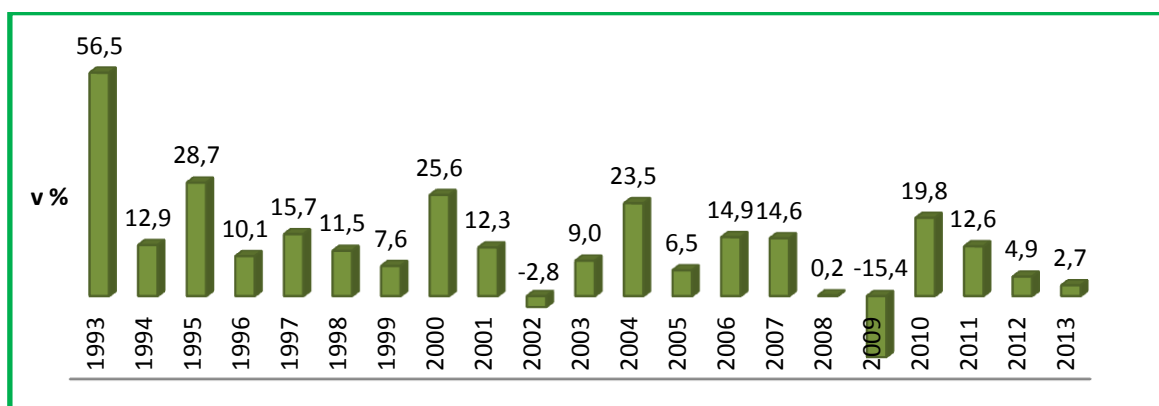
Zdroj: CZECHTRADE, 2010, s. 45–47

3.3 ZO ČR v roce 2010

Po razantním propadu výkonnosti v předešlém roce došlo v roce 2010 k oživení a ekonomika se zlepšila o 2,3 % (ČSÚ, 2014 a). Jak uvádí Dubská (2011, s. 3), v prvním čtvrtletí byl evidován meziroční růst HDP o 1,1 % a v dalších třech vždy převyšoval 2 %. Toto navýšení výkonnosti ekonomiky bylo nepatrně vyšší než průměr ve státech EU 27 (Eurostat, 2014).

ZO ČR v roce 2010 v porovnání s rokem 2009

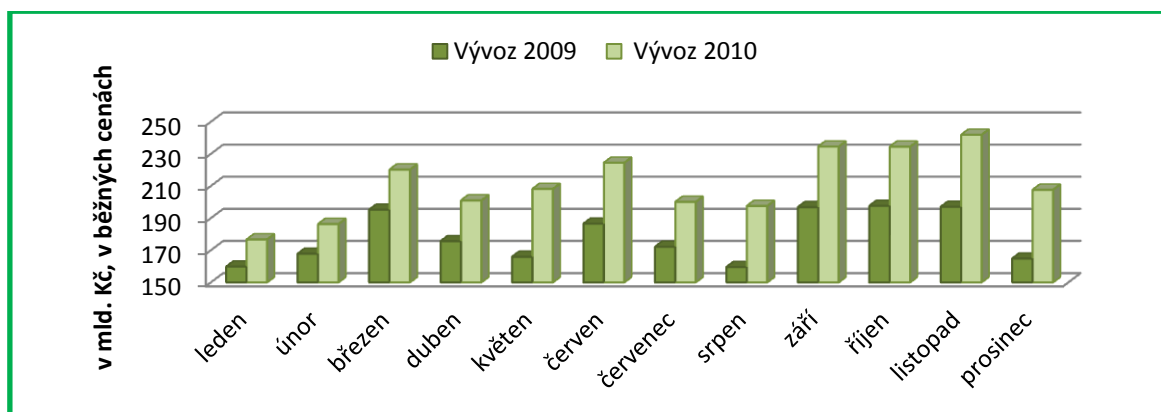
ZO znovu po roce 2008 zaregistroval růst. **Obrat** ZO se navýšil o 19,8 %, jednalo se tak o největší meziroční nárůst ve sledovaném období (2008–2012), viz obrázek 3.15. Zvedl se na konečných 4 944,4 mld. Kč a nabyl doposud nejvyšší hodnoty od roku 1993, viz příloha A.

Obrázek 3.15 - Meziroční změna obratu ZO ČR

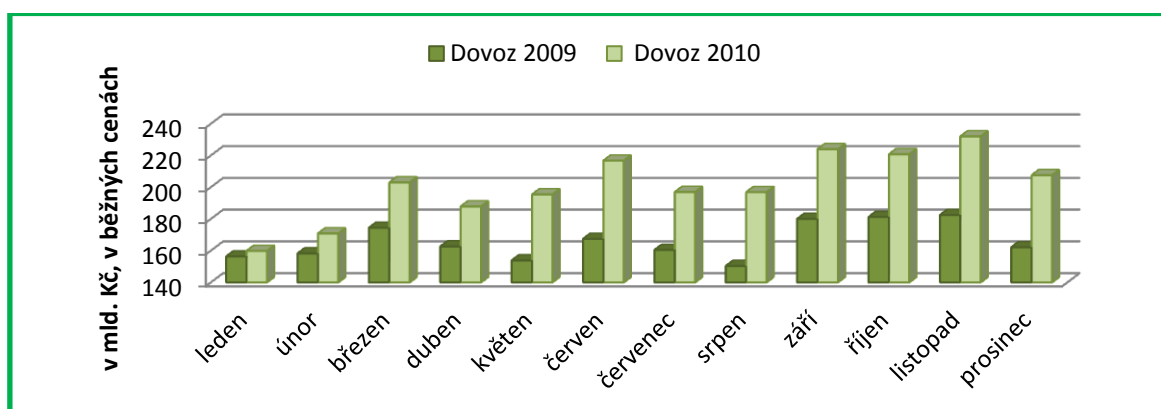
Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

ČSÚ zaznamenal 18% meziroční zvýšení **vývozu**, které představovalo 394,2 mld. Kč. Podle Kučery (2013, s. 13) byl tento razantní nárůst především ovlivněn nízkou srovnávací základnou z předchozího roku. Za celý rok 2010 vývoz činil 2 532,8 mld. Kč. V listopadu dosáhl nejvyšší hodnoty 241,9 mld. Kč a v prosinci meziročně nejvíce narostl o 26 %, viz obrázek 3.16.

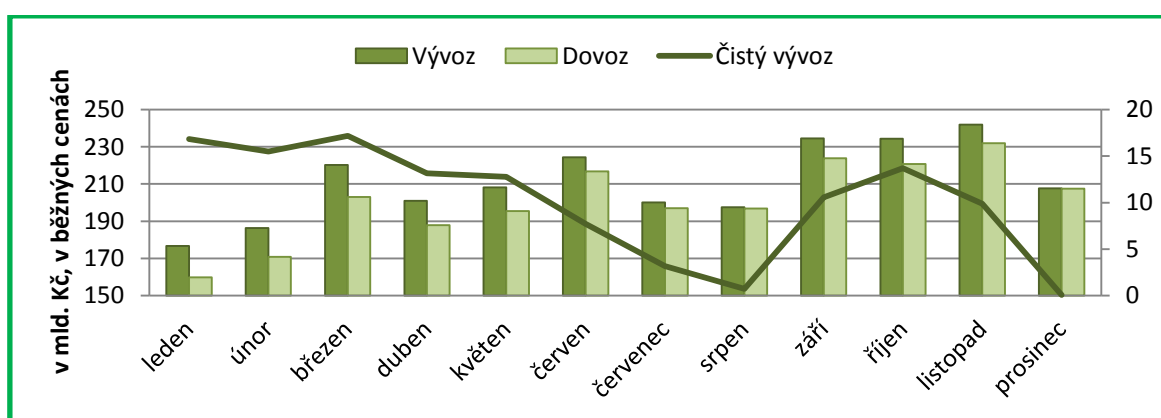
Obrázek 3.16 - Vývoz ČR v r. 2009 a 2010, měsíční srovnání
Zdroj: ČSÚ

Dovoz oproti předešlému roku vykázal více jak pětinaový nárůst a dosáhl hodnoty 2 411,6 mld. Kč, tedy takové hodnoty, které se přibližně dopracoval v roce 2008. Kučera (2013, s. 13) uvádí, že to bylo způsobeno mírným růstem domácí poptávky v důsledku navyšování investic a výdajů na spotřebu. Z obrázku 3.17 je zřejmé, že také dovoz rostl ve všech měsících a největší navýšení bylo registrováno v srpnu (31 %).

Obrázek 3.17 - Dovoz ČR v r. 2009 a 2010, měsíční srovnání
Zdroj: ČSÚ

Obchodní bilance na rozdíl od roku 2009, kdy jako jediný ukazatel vykázala nárůst, klesla o 28,4 mld. Kč. Celkové saldo ZO za leden až prosinec roku 2010 vyšlo na 121,2 mld. Kč. Nejvyšší bilance byla vykázána v prvním čtvrtletí, kdy meziročně vzrostla o 15,65 mld. Kč. Z obrázku 3.18 je patrné, že čistý vývoz nabýval nejnižších hodnot v srpnu a v prosinci, kdy dosáhl pouhých 60 mil. Kč. Meziročně byl zaznamenán téměř čtvrtinový propad bilance ve třetím čtvrtletí, kdy vývoz kryl dovoz z 102,3 %. Celoročně krytí dovozu vývozem se usadilo na 105 % a ve srovnání s rokem 2009 kleslo o 2,5 procentního bodu.

Obrázek 3.18 - Zahraníční obchod ČR v r. 2010

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Tabulka 3.9 dokazuje, že bilance ZO s dominantní skupinou VTE v roce 2010 vykázala v **teritoriálním srovnání** největší nárůst, tj. o 28,9 %. Naopak největší pokles (-91,1 %) byl zaregistrován u obchodní bilance s rozvojovými ekonomikami, s nimiž značně narostl dovoz o 36,2 %, viz tabulka 3.10. Silnější nárůst dovozu z SNS napomohl k výraznému prohloubení pasiva o 25,3 mld. Kč. Růst vývozu i dovozu shodně o 47 % přispělo k 47% propadu bilančního schodku s ostatními státy.

Podle ČSÚ (2011 a) došlo v roce 2010 k oživení světové ekonomiky, které s sebou neslo zlepšení zahraniční poptávky. Nejvýznamnějším se pro ČR stalo oživení německého trhu, který je dlouhodobě největším obchodním partnerem ČR. Tamní HDP vykázal největší meziroční růst (4 %) od roku 1991 (Eurostat, 2014; ČSÚ, 2011 a). Vývoz do **Německé spolkové republiky** čítal 819 mld. Kč a oproti roku 2009 se zlepšil o 18 % (ČSÚ, 2011 b).

Tabulka 3.9 - Obchodní bilance ČR v r. 2009 a 2010, teritoriální srovnání

	Bilance 2009	Bilance 2010	Meziroční změna	
	v mld. Kč		v mld. Kč	v %
Vyspělé tržní ekonomiky:	436,3	562,5	126,2	28,9
- státy EU	484,2	598,5	114,3	23,6
- státy ESVO	6,9	8,5	1,6	22,9
- ostatní VTE	-54,7	-44,4	10,3	18,8
Rozvojové ekonomiky	-45,3	-86,6	-41,3	-91,1
Evropské tranzitivní ekonomiky	12,5	12,8	0,3	2,6
Společenství nezávislých států	-58,8	-84,1	-25,3	-43,0
Ostatní státy	-187,9	-276,2	-88,3	-47,0
Nespecifikováno	-7,1	-7,2	-0,1	-2,0

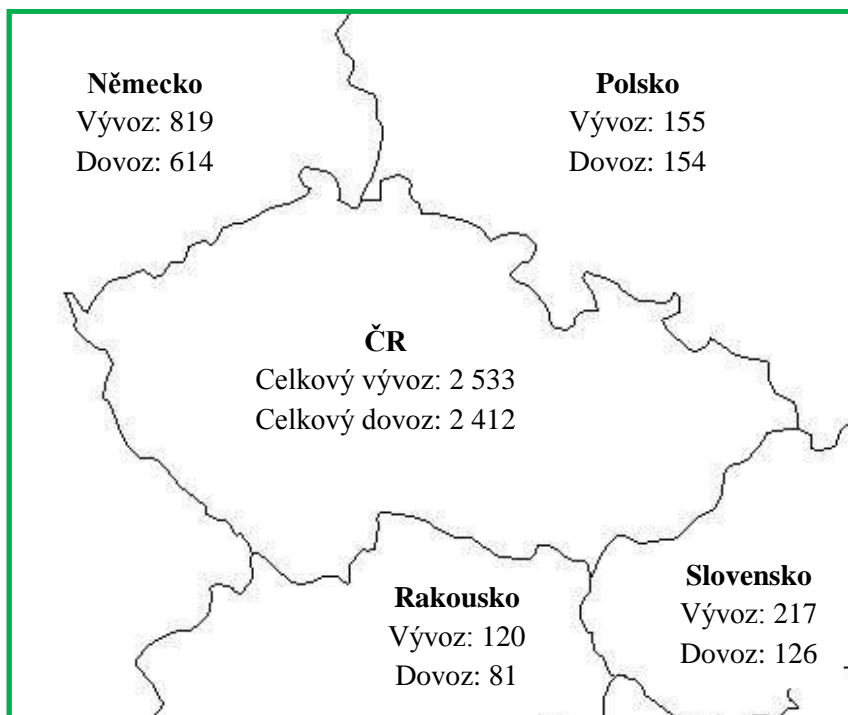
Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Tabulka 3.10 - Teritoriální struktura vývozu a dovozu ČR v r. 2010

	Vývoz	Meziroční změna		Dovoz	Meziroční změna	
	v mld. Kč		v %	v mld. Kč		v %
Vyspělé tržní ekonomiky:	2 284,6	349,6	18,1	1 722,1	223,4	14,9
- státy EU	2 126,3	314,3	17,3	1 527,9	200,1	15,1
- státy ESVO	55,7	10,0	22,0	47,3	8,5	21,8
- ostatní VTE	102,6	25,2	32,5	147,0	14,9	11,3
Rozvojové ekonomiky	100,6	8,5	9,3	187,2	49,8	36,2
Evropské tranzitivní ekonomiky	20,2	1,7	9,4	7,4	1,4	23,3
Společenství nezávislých států	100,6	25,5	34,0	184,7	50,8	37,9
Ostatní státy	25,1	8,1	47,4	301,3	96,4	47,0
Nespecifikováno	1,7	0,7	65,0	8,9	0,8	9,8

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Kromě Německa je ZO ČR do značné míry orientován na trhy ostatních **sousedních států**, viz obrázek 3.19. V roce 2010 podíl vývozu do tohoto teritoria na celkovém vývozu ČR dosahoval 52 %. Dovoz z těchto zemí mírně přesahoval 40 % českého dovozu. Podobně jako u Německa došlo přibližně k pětinovému meziprocentnímu navýšení obrátu ZO se zbývajícími sousedy (ČSÚ, 2011 b).

Obrázek 3.19 - ZO ČR se sousedními státy v r. 2010, v mld. Kč

Zdroj: ČSÚ; Caroig (2011), vlastní zpracování

Z pohledu **zbožové struktury** ZO ČR v roce 2010 zaznamenal růst vývozu a dovozu převážně ve všech kategoriích SITC. Jako obvykle nejvyšší vývoz i dovoz vykazovala **třída č. 7 – stroje a dopravní prostředky** a podíl této zbožové skupiny na celkovém vývozu dosahoval 54,6 %. Její obrat meziročně narostl o 23,5 % (na 2 428,3 mld. Kč, viz tabulka 3.11). Vývoz těchto komodit se zvedl do SNS (37,2 %) a zároveň dovoz odtamtud vzrostl o 48,6 % (ČSÚ, 2011 c, d).

Pořadí v podílovém zastoupení na celkovém obratu ZO se nikterak nezměnilo oproti dvěma předchozím rokům. Druhá byla **skupina č. 6 – polotovary a materiály**, která zaznamenala největší nárůst exportu do SNS (o 23 %). A třetí zůstala **třída č. 8 – průmyslové a spotřební zboží**, které se vyvezlo o 12,3 % více do EU 27.

Ve srovnání s rokem 2009 nejvíce narostl export (47 %) a import (45 %) u **skupiny č. 9 – komodity obchodu jinde nezaříděné**. Dále razantní vylepšení obratu o 37 % zaznamenala **třída č. 2 – suroviny nepoživatelné s výjimkou paliv** (na konečných 140,56 mld. Kč, viz tabulka 3.11). Tohoto zboží se vyvezlo o 55 % více do ETE a o 31 % více do EU 27 (ČSÚ, 2011 c, d).

Tabulka 3.11 - Zahraniční obchod ČR v r. 2010 podle SITC

SITC	v mld. Kč			
	Vývoz	Dovoz	Obrat	Bilance
0 - potraviny a živá zvířata	76,27	112,56	188,83	-36,29
1 - nápoje a tabák	16,78	14,37	31,15	2,41
2 - suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	75,91	64,65	140,56	11,26
3 - minerální paliva a příbuzné materiály	93,87	231,45	325,32	-137,58
4 - živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	4,59	4,07	8,66	0,52
5 - chemikálie a příbuzné výrobky	164,21	257,35	421,56	-93,14
6 - polotovary a materiály	435,35	430,28	865,63	5,07
7 - stroje a dopravní prostředky	1 382,31	1 046,03	2 428,34	336,28
8 - průmyslové spotřební zboží	280,53	247,44	527,97	33,09
9 - komodity obchodu jinde nezatříděné	2,98	3,35	6,33	-0,37

Zdroj: ČSÚ, 2011 c

V roce 2010 se vývozem či dovozem zabývalo **45 692 subjektů**, viz tabulka 3.12. V porovnání s rokem předešlým přibýlo 13 650 firem. Vývozci se rozšířili o 5 333 firem a přibýlo 8 227 dovozců. Z tabulky 3.11 je zřejmé, že jednotlivé kategorie se zvýšily často několikanásobně. Pouze skupina firem, jejichž vývoz nepřesáhl hranici 10 mil. Kč, klesla o 614 subjektů.

Tabulka 3.12 - Velikostní struktura vývozců a dovozců v r. 2010

	Počet firem		Meziroční změna v %	
	Vývozci	Dovozci	Vývozci	Dovozci
nad 1 mld. Kč	377	356	669,4	559,3
500 - 1 000 mil. Kč	367	392	431,9	575,9
100 - 499 mil. Kč	1 742	2 029	365,8	488,1
50 - 99,9 mil. Kč	1 324	1 667	356,6	429,2
10 - 49,9 mil. Kč	4 280	5 890	214,5	258,5
pod 10 mil. Kč	9 882	17 386	-5,8	1,8
Celkem	17 972	27 720	42,2	42,2

Zdroj: CZECHTRADE, 2011, s. 48–49

3.4 ZO ČR v roce 2011

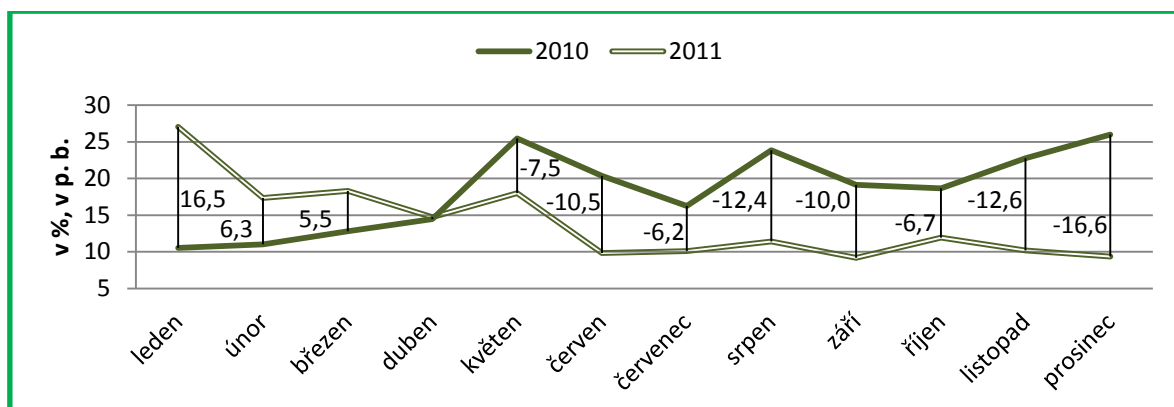
Česká ekonomika v roce 2011 postupně zvolňovala a meziročně vzrostla o 2 % na rozdíl od předchozího roku, kdy vzrostla o 2,3 % (ČSÚ, 2014 a). Tento vývoj byl zhruba na úrovni unijního průměru (Eurostat, 2014). Podle Dubské (2012, s. 1) byly hlavními příčinami klesající výdaje na konečnou spotřebu domácností i vládního sektoru a klesající

investice. Dubská (2012, s. 2–3) také tvrdí, že na přírůstku HDP participoval pouze ZO, přestože jeho tempa oslabila.

ZO v roce 2011 v porovnání s rokem 2010

ZO ČR evidoval zpomalení růstu. **Obrat** ZO oproti loňskému zvýšení o 19,8 % narostl v roce 2011 o 12,6 % na konečných 5 566,3 mld. Kč. Nepatrně se změnila jeho struktura. Export se na celkovém obratu podílel 51,7 % oproti 51,2 % v roce 2010 a podíl importu klesl o 0,5 procentního bodu na 48,2 %. V listopadu ČR dosáhla rekordního obratu 514,61 mld. Kč.

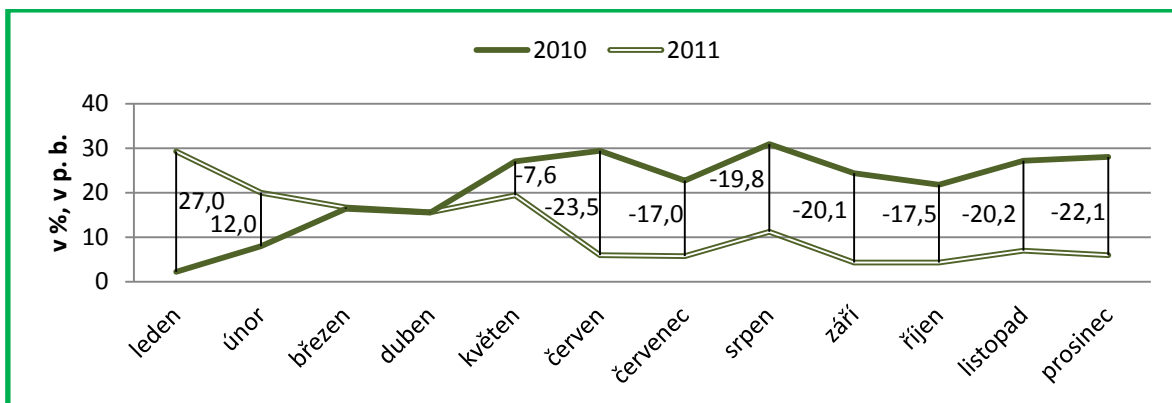
Zlepšení obratu podpořil silnější růst **vývozu**, který činil 13,7 %. Vzrostl tak na 2 878,7 mld. Kč. V měsíčním srovnání největší navýšení bylo zaznamenáno v lednu, tj. o 27 %. Z obrázku 3.20 je patrné srovnání meziročních růstů vývozu ČR v letech 2010 a 2011. V dubnu bylo registrováno zlepšení o 0,27 procentního bodu a odsud bylo evidentní zpomalení růstu. V prosinci byl vývoz meziroční vyšší o 9,4 %, což bylo o 16,6 procentního bodu méně než v roce 2010.

Obrázek 3.20 - Meziroční změna vývozu ČR v r. 2010 a 2011

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

V hodnotovém vyjádření **dovoz** za všechny čtyři čtvrtletí činil 2 687,6 mld. Kč. Meziročně narostl o 11,4 %. Nejvíce se zvýšil v lednu (o 29,3 %), což bylo o 27 procentních bodů více než v roce předchozím, viz obrázek 3.21. Stejně jako u exportu od druhého čtvrtletí bylo patrné meziroční oslabení růstu a v prosinci bylo toto zvýšení slabší o 22 procentních bodů.

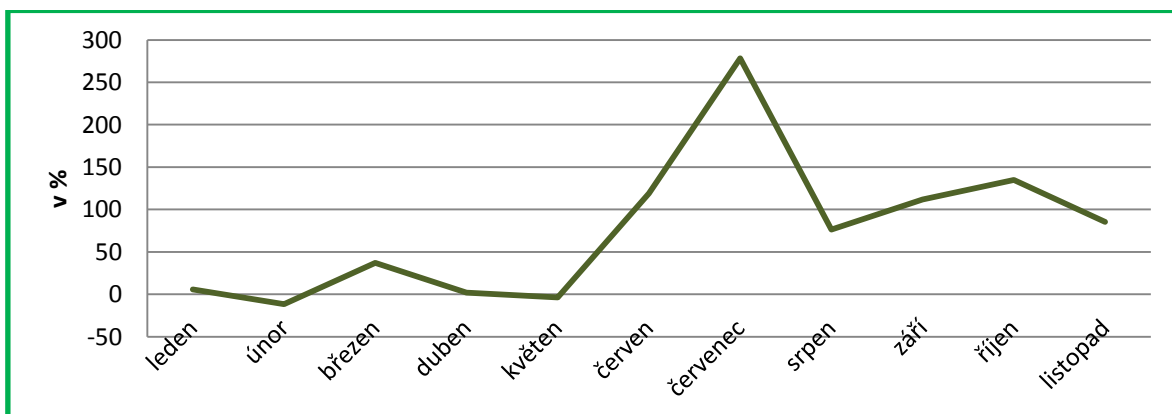

Obrázek 3.21 - Meziroční změna dovozu ČR v r. 2010 a 2011

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Podle Kučery (2013, s. 6) otevřenost ekonomiky v roce 2011 dostatečně charakterizovaly podílové ukazatele ZO. Podíl vývozu zboží na české produkci čítal 24,3 % a podíl dovozu zboží na celkové produkci dosahoval 23,3 %. Tyto hodnoty řadily ČR na deváté místo v EU 27.

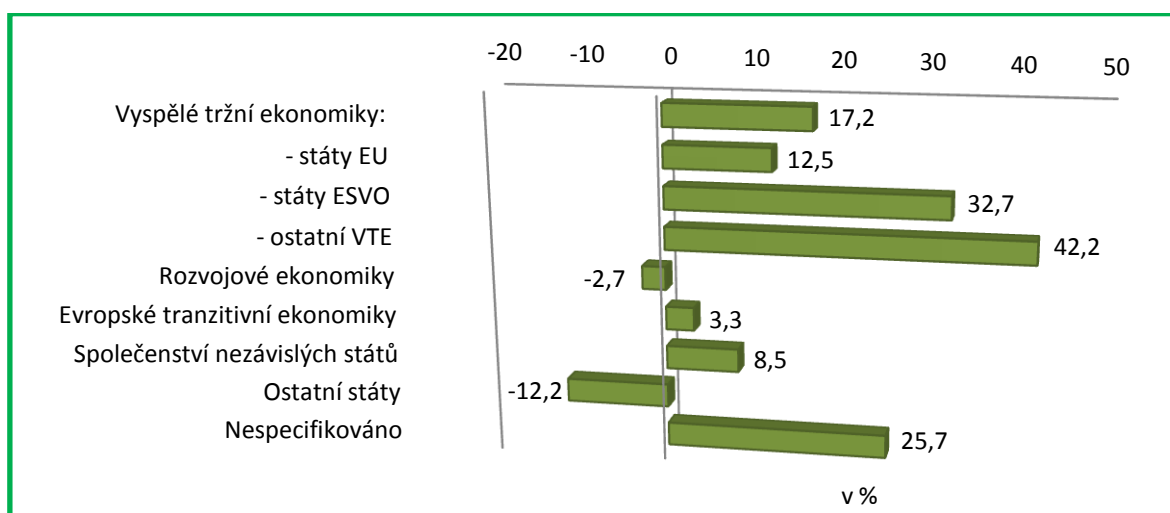
V roce 2011 byl zachycen více jak poloviční nárůst **obchodní bilance** ČR, která celoročně dosáhla 191,1 mld. Kč. I ukazatel krytí dovozu vývozem si polepšil a dosáhl 107,1 %. Na obrázku 3.22 jsou znázorněny vývojové tendence bilance v jednotlivých měsících. Pro lepší vypovídající schopnosti byl odebrán měsíc prosinec, kdy se bilance navýšila více jak jedenáctkrát. Kromě prosince se nejvíce zlepšil čistý vývoz v červenci (o 278 %). Meziroční pokles aktiva byl zaznamenán v únoru (-11,7 %) a v květnu (-3,5 %).

Obrázek 3.22 - Meziroční změna obchodní bilance ČR v r. 2011

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Z **teritoriálního pohledu** obchodní bilance s VTE vzrostla o 96,5 mld. Kč, tedy o 17,2 %, viz obrázek 3.23. Za tímto růstem stály zejména země ESVO, s nimiž aktivum narostlo o 32,7 %. Avšak největší změna nastala u ostatních VTE, kde se zlepšil schodek z -44,4 mld. Kč na -25,7 mld. Kč. Jednalo se o podporu ze strany vývozu do těchto ekonomik, který se zvýšil o 20,4 %. Nadále bylo registrováno prohloubení schodku s ostatními státy na -309,9 mld. Kč. Rovněž docházelo k pokračování trendu snižování pasivní bilance s SNS (8,5 %), jelikož vývoz do tohoto teritoria narostl o 35,4 %.

Obrázek 3.23 - Meziroční změna obchodní bilance ČR v r. 2011, teritoriální srovnání

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Semanová (2012, s. 3) uvádí, že česká ekonomika je do značné míry propojená s tou německou právě díky ZO. Po vstupu ČR do EU došlo k odstranění zbývajících administrativních bariér a mohlo tak dojít k rozšíření obchodních operací s **Německem**.

Jedná se o **nejvýznamnějšího obchodního partnera**, což dokazuje tabulka 3.13. V období 2010–2012 hodnota vývozu do Německa neustále rostla a blížila se k třetinovému podílu na celkovém vývozu ČR. Jelikož obdobně tomu tak bylo u dovozu z Německa v menším rozsahu, tak ČR vykazovala vzrůstající kladnou obchodní bilanci (ČSÚ, 2011 b). Podle Semanové (2012, s. 10) ČR provádí ZO s 16 spolkovými státy Německa. Nejvíce (z 54,2 %) ČR obchoduje se třemi nejlidnatějšími spolkovými zeměmi: Bavorskem, Bádenskem – Württemberskem a Severním Porýním – Vestfálskem.

Tabulka 3.13 - ZO ČR s Německem v období 2010–2012

	v mld. Kč				v %			
					Meziroční změna		Podíl na celk.:	
	Obrat	Vývoz	Dovoz	Bilance	Vývozu	Dovozu	Vývozu	Dovozu
2010	1 432,95	819,25	613,70	205,55	17,20	18,00	32,35	25,45
2011	1 616,65	927,06	689,59	237,47	13,16	12,37	32,20	25,66
2012	1 665,81	966,19	699,62	266,57	4,22	1,45	31,45	25,29

Zdroj: ČSÚ, 2011 b

Tabulka 3.14 zachycuje ZO ČR roztržiděný podle **zbožové struktury**. Svoji nejsilnější pozici si zachovala **kategorie č. 7 – stroje a dopravní prostředky**, jejíž obrat narostl o 11,3 % na 2 703,2 mld. Kč (ČSÚ, 2012 a). Vývoz těchto komodit se zvýšil do všech hlavních skupin zemí, nejvíce však do SNS o 48,8 % (na 89,5 mld. Kč). Naproti tomu odtamtud se dovezly stroje a dopravní prostředky za 7,5 mld. Kč (ČSÚ, 2012 b).

Pořadí podle velikosti obratu se zcela jistě nezměnilo a ani k poklesu obratu nedošlo v žádné skupině zboží. Nejvíce obrat narostl u **kategorie č. 9 – komodity obchodu jinde nezatříděné** a to o 45 %. U **skupiny č. 3 – minerální paliva a příbuzné materiály** došlo k prohloubení bilančního schodku na -176,64 mld. Kč. Dovoz tohoto zboží se totiž více jak zdvojnásobil z evropských tranzitivních ekonomik (ČSÚ, 2012 b).

Tabulka 3.14 - Zahraníční obchod ČR v r. 2011 podle SITC

SITC	v mld. Kč			
	Vývoz	Dovoz	Obrat	Bilance
0 - potraviny a živá zvířata	91,36	123,16	214,52	-31,80
1 - nápoje a tabák	17,12	16,35	33,47	0,77
2 - suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	80,85	80,07	160,92	0,78
3 - minerální paliva a příbuzné materiály	109,59	286,23	395,82	-176,64
4 - živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	4,75	5,90	10,65	-1,15
5 - chemikálie a příbuzné výrobky	180,18	293,70	473,88	-113,52
6 - polotovary a materiály	507,78	490,12	997,90	17,66
7 - stroje a dopravní prostředky	1 576,34	1 126,86	2 703,20	449,48
8 - průmyslové spotřební zboží	307,20	259,51	566,71	47,69
9 - komodity obchodu jinde nezatříděné	3,54	5,65	9,19	-2,11

Zdroj: ČSÚ, 2012 a

Státní podpora exportu byla pod záštitou několika ministerstev ČR. Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR zřídilo agenturu CzechTrade s cílem usnadnit firmám

rozhodování při výběru teritoria pro obchod, zkrátit dobu vstupu na tamní trh a podpořit rozvoj firmy v zahraničí (CzechTrade, 2014). Dozoru Ministerstva financí podléhá Česká exportní banka, která poskytuje zvýhodněné financování státem podporované vývozní úvěry (ČEB, 2014). Exportní garanční a pojišťovací společnost (dále jen EGAP) se specializuje na pojištění od krátkodobých dodavatelských úvěrů proti teritoriálním rizikům až po pojištění výrobního rizika (EGAP, 2014).

54 960 firem se zabývalo ZO v roce 2011 a tento počet se meziročně navýšil o 9 268 subjektů. Přibýlo 8 504 dovozců a 764 vývozců. Z tabulky 3.15 je patrné, že v roce 2011 vyváželo 18 736 firem a na dovoz se specializovalo 36 224 podniků. O zmíněný značný nárůst importérů se nejvíce postarala tradičně nejpočetnější skupina dovozců, jejichž dovoz nepřesáhl 10 mil. Kč a která se rozšířila o 8 280 subjektů, tj. 47,6 %. Druhá nejpočetnější kategorie vývozců s vývozem od 10 do 49,9 mil. Kč se rozrostla o 160 firem, což představovalo 3,7 %.

Tabulka 3.15 - Velikostní struktura vývozců a dovozců v r. 2011

	Počet firem		Meziroční změna v %	
	Vývozci	Dovozci	Vývozci	Dovozci
nad 1 mld. Kč	425	392	12,7	10,1
500 - 1 000 mil. Kč	404	378	10,1	-3,6
100 - 499 mil. Kč	1 842	2 127	5,7	4,8
50 - 99,9 mil. Kč	1 416	1 765	6,9	5,9
10 - 49,9 mil. Kč	4 440	5 896	3,7	0,1
pod 10 mil. Kč	10 209	25 666	3,3	47,6
Celkem	18 736	36 224	4,3	30,7

Zdroj: CZECHTRADE, 2012, s. 48–49

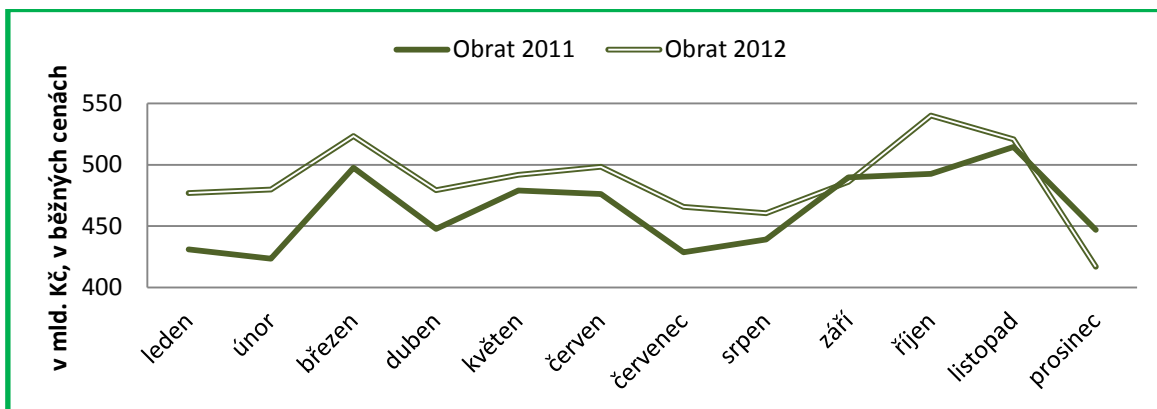
3.5 ZO ČR v roce 2012

Podle dat z ČSÚ (2013 a) v roce 2012 docházelo k mírnému prohlubování ekonomické recese a HDP v každém čtvrtletí meziročně klesal. HDP očištěný o cenové vlivy a sezónnost se v ročním úhrnu snížil o 1,2 %. Hlavní příčinou jeho poklesu byla slabá domácí poptávka jak domácností po zboží a službách, tak investorů po fixním kapitálu. Snížení výdajů domácností ve stálých cenách v meziročním srovnání činilo 3,5 %. Tento vývoj tuzemské poptávky již nebyl ZO schopen zcela kompenzovat.

Ekonomická recese napomohla k pokračování odklonu od průměrné úrovně EU 27. Podle Eurostatu (2014 a) zaznamenala ČR osmý nejhlubší propad HDP. Kromě jižních států, které čelily následkům dluhové krize, na tom hůře byly Slovinsko (-2,5 %) a Maďarsko (-1,7 %).

ZO ČR v roce 2012 v porovnání s rokem 2011

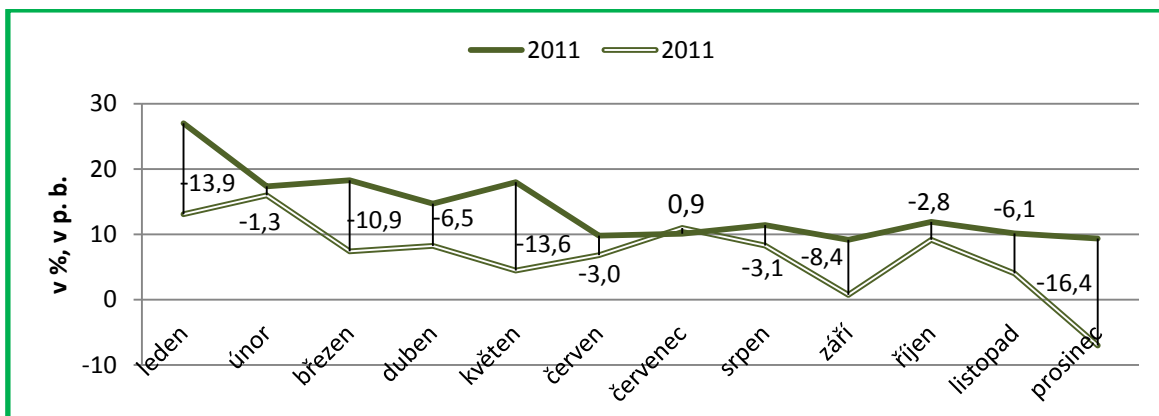
ZO ČR vykázal v roce 2012 zmírnění nárůstu **obratu**, kdy oproti předchozímu navýšení o 12,6 % v roce 2011, se zvýšil o 4,9 %. V hodnotovém vyjádření toto zlepšení představovalo 273,2 mld. Kč a finální hodnota obratu ZO byla tvořena 5 839,5 mld. Kč, viz příloha A. Z obrázku 3.24 je zřejmé, že ve srovnání s rokem 2011 byl obrat v roce 2012 vyšší ve všech měsících kromě září (-3,58 mld. Kč) a prosince (-30,03 mld. Kč).

Obrázek 3.24 - Obrat ZO ČR v r. 2011 a 2012

Zdroj: ČSÚ

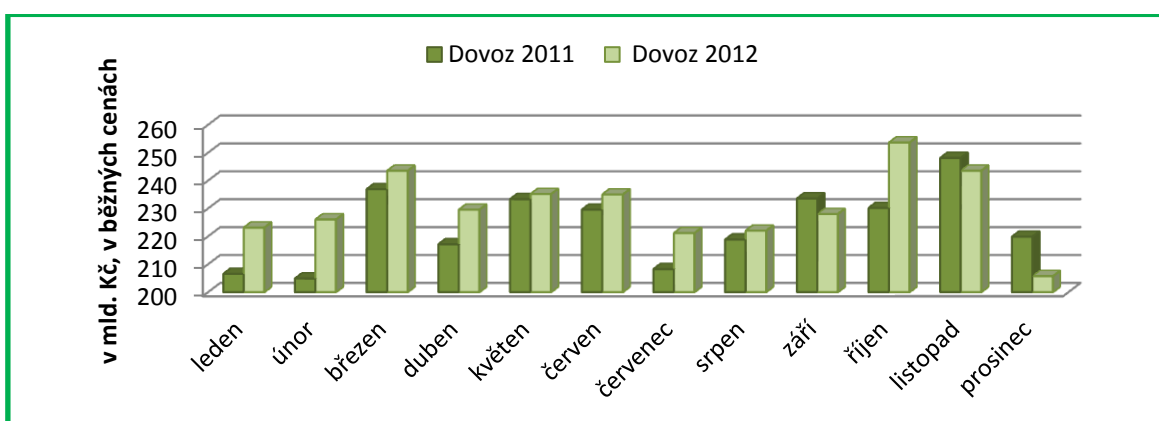
Od ledna do prosince 2012 **vývoz** činil 3 072,6 mld. Kč a vykázal zlepšení o 6,7 %. I tady v meziročním srovnání docházelo k ochlazení růstu, viz obrázek 3.25. Tentokrát v únoru byl registrován největší meziroční navýšení o 16 %, ale bylo to o 1,3 procentního bodu méně než v roce 2011. Naopak export propadl v prosinci o 7 %, ve srovnání s prosincem 2011 (9,4 %) to bylo snížení o 16,4 procentního bodu. Kučera (2013, s. 13) tvrdí, že svojí roli na zmíněném růstu vývozu hrála jistou roli vládní úsporná opatření v zemích EU 27. Kvůli závratnému navyšování státního dluhu vlády omezovaly spotřebu i investice, utlumovaly tak domácí poptávku a tím ovlivňovaly ZO s ČR.

Obrázek 3.25 - Meziroční změna vývozu ČR v r. 2011 a 2012

Zdroj: ČSÚ

Dovoz ČR dosáhl za rok 2012 hodnoty 2 766,9 mld. Kč, viz příloha A. Také zaznamenal mírnější zvýšení (3 %) oproti roku předcházejícímu (11,4 %). Podle Kučery (2013, s. 6) za to mohly především pokles výdajů na konečnou spotřebu o 2,1 % a slabší tvorba fixního kapitálu o 4,5 %. Klesající tuzemskou poptávku do značné míry ovlivňovala úsporná opatření vlády ČR, která od roku 2010 usilovala o snížení rozpočtového schodku pod 3 % HDP. Kromě září (-2,4 %), listopadu (-1,8 %) a prosince (-6,4 %) ZO ČR zaznamenal nárůst importu ve všech měsících roku 2012, viz obrázek 3.26. Podobně jako vývoz se dovoz nejvíce zvýšil v únoru o 10,3 %.

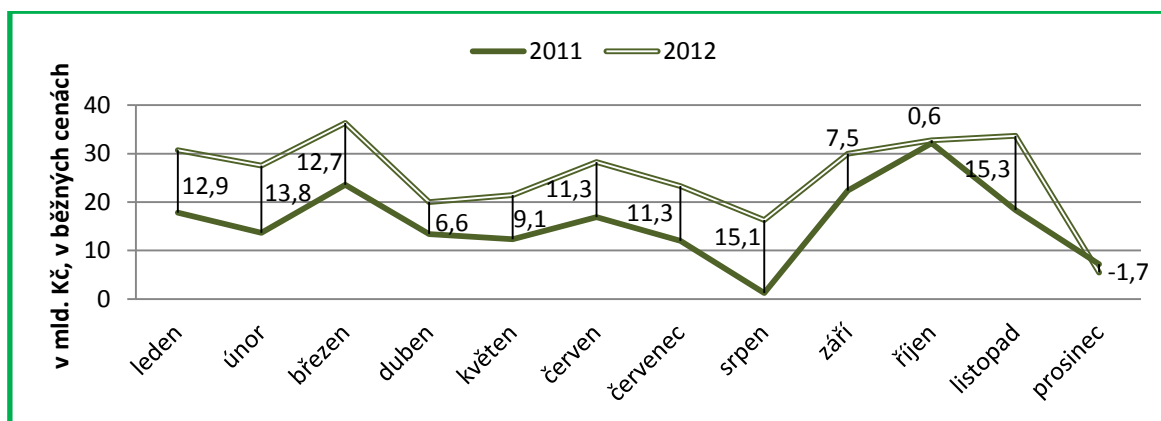

Obrázek 3.26 - Dovoz ČR v r. 2011 a 2012

Zdroj: ČSÚ

V roce 2012 došlo k 60% nárůstu **obchodní bilance** a její tempo se tak o 2,3 procentního bodu zrychlilo. Celkově dosáhla nejvyšší hodnoty v historii ČR, tj. 305,7 mld. Kč. Poměr vývozu a dovozu české ekonomiky dosahoval 111,1 % a čistý vývoz tak jako jediný

kompenzoval propad HDP. Z obrázku 3.27 je zřejmé, že křivka meziročního navýšení čistého vývozu se téměř po celý rok 2012 pohybovala nad tou loňskou a takřka kopírovala její trend. Nejvíce se odchýlila v srpnu, kdy její hodnota navýšení (16,3 %) přesahovala o 15,1 procentního bodu. Naopak v říjnu se nejvíce přiblížila na vzdálenost 0,6 procentního bodu. Na konci roku se ocitla o 1,7 procentního bodu níže a dosáhla hodnoty 5,4 %.

Obrázek 3.27 - Meziroční změna obchodní bilance ČR v r. 2011 a 2012

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Z **teritoriálního hlediska** ZO ČR vykázal v roce 2012 hodnotnou obchodní bilanci o velikosti 710,41 mld. Kč s EU 27, viz tabulka 3.16. Do tohoto území směřovalo téměř 81 % českého vývozu a podstatná část (1 947,96 mld. Kč) byla uskutečněna do sedmnácti států euro oblasti. Jenom čtvrtina ZO ČR (26,74 %) byla realizována se zeměmi mimo EU 27.

V tabulce 3.16 je též uvedeno osm nejvýznamnějších obchodních partnerů ČR, kteří jsou seřazeni podle velikosti obrátu (ČSÚ, 2013 b). Jak již bylo uvedeno v podkapitole 3.1, ČR je do velké míry orientovaná na **obchod se sousedními státy**. I v roce 2012 byly na prvních třech pozicích Německo, Slovensko a Polsko. Rakousko bylo registrováno se sedmým nejvyšším obrátem, předčily ho Čína, Ruská federace a Francie. Vývoz do sousedících států činil 51 % celkového vývozu. A z této oblasti se dovezlo 42 % z dovezeného zboží do ČR. Se všemi sousedy bylo vykazováno kladné saldo ZO, jenom obchod s Polskem zaznamenal pasivní bilanci zboží -9,26 mld. Kč.

Tabulka 3.16 - ZO ČR s EU 27 a vybranými státy v r. 2012

	v mld. Kč				v %		
					Podíl na celkovém:		
	Obrat	Vývoz	Dovoz	Bilance	Obratu	Vývozu	Dovozu
EU 27	4 263,21	2 486,81	1 776,40	710,41	73,01	80,94	64,20
- Eurozóna 17	3 339,72	1 947,96	1 391,76	556,20	57,19	63,40	50,30
mimo EU 27	1 561,47	583,26	978,21	-394,95	26,74	18,98	35,35
nespecifikováno	14,85	2,57	12,28	-9,71	0,25	0,08	0,44
Německo	1 665,81	966,19	699,62	266,57	28,53	31,45	25,29
Slovensko	444,55	277,49	167,06	110,43	7,61	9,03	6,04
Polsko	383,50	187,12	196,38	-9,26	6,57	6,09	7,10
Čína	339,23	32,71	306,52	-273,81	5,81	1,06	11,08
Ruská federace	272,93	118,03	154,90	-36,87	4,67	3,84	5,60
Francie	241,41	155,15	86,26	68,89	4,13	5,05	3,12
Rakousko	230,16	141,65	88,51	53,14	3,94	4,61	3,20
Spojené království	199,27	147,08	52,19	94,89	3,41	4,79	1,89

Zdroj: ČSÚ, 2013 b, vlastní výpočty

ZO ČR roztržiděný podle zbožové struktury opět vykázal nejlepší bilanci **skupiny č. 7 – stroje a dopravní prostředky**. Podle dat z ČSÚ (2013, c) činila 520 mld. Kč a převyšovala celkovou obchodní bilanci ČR o 214 mld. Kč. Hodnota vývozu těchto komodit (1 663,42 mld. Kč) se na celkovém exportu podílela 54,14 %, viz tabulka 3.17. O druhou největší část vývozu (17,33 %) se postarala **kategorie č. 6 – polotovary a materiály** s 532,5 mld. Kč. A třetí největší podíl na celkovém obratu (10,41 %) měla **třída č. 8 – průmyslové spotřební zboží**.

Tabulka 3.17 - Struktura ZO ČR v r. 2012 podle SITC

SITC	Podíl na celkovém: (v %)			
	Vývozu	Dovozu	Obratu	Bilanci
0 - potraviny a živá zvířata	3,52	4,94	4,19	-9,39
1 - nápoje a tabák	0,65	0,67	0,66	0,44
2 - suroviny nepoživatelné, s výjimkou paliv	2,81	2,87	2,84	2,33
3 - minerální paliva a příbuzné materiály	3,86	11,12	7,30	-61,78
4 - živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky	0,30	0,20	0,25	1,23
5 - chemikálie a příbuzné výrobky	6,17	11,10	8,50	-38,45
6 - polotovary a materiály	17,33	17,84	17,57	12,70
7 - stroje a dopravní prostředky	54,14	41,33	48,07	170,07
8 - průmyslové spotřební zboží	11,08	9,67	10,41	23,84
9 - komodity obchodu jinde nezatříděné	0,15	0,27	0,21	-0,97

Zdroj: ČSÚ, 2013 c, vlastní výpočty

V roce 2012 ubylo 1 332 firem, které se zabývaly vývozními či dovozními operacemi. Celkově takto obchodovalo **53 628 subjektů**. Podle tabulky 3.18 to bylo 19 813 vývozců a 33 815 dovozců. Na zmíněném poklesu počtu firem se významně podílelo 10% snížení počtu dovozců s importem pod 10 mil. Kč. Nicméně jejich podíl na celkovém dovozu činil jen 1 %.

Tabulka 3.18 - Velikostní struktura vývozců a dovozců v r. 2012

	Počet firem		Podíl na celkovém:	
	Vývozci	Dovozci	Vývozu (v %)	Dovozu (v %)
nad 1 mld. Kč	462	392	68,7	61,5
500 - 1 000 mil. Kč	416	413	9,5	10,6
100 - 499 mil. Kč	1 934	2 173	14,1	17,2
50 - 99,9 mil. Kč	1 487	1 705	3,4	4,4
10 - 49,9 mil. Kč	4 627	6 115	3,6	5,3
pod 10 mil. Kč	10 887	23 017	0,7	1,0
Celkem	19 813	33 815	100,0	100,0

Zdroj: CzechTrade, 2013, s. 47–48

V období 2008–2012 byla **pozice malých a středních podniků** (dále jen MSP) na **ZO ČR** silná. Účast MSP na českém ZO atakovala 50% hranici, viz tabulka 3.19. Hodnoty exportů i importů MSP vykazovaly růst vyjma roku 2009, kdy MSP registrovaly 10% propad obrátu. MSP tak čelily světové krizi, která je nutila snižovat náklady a hledat nové trhy pro své uplatnění. Podle CzechTrade (2013) se i přesto ustavičně zvyšoval podíl vývozu MSP na českém vývozu a v roce 2012 mírně přesáhl 52 %. Podíl dovozu kolísal okolo 56% hranice.

Tabulka 3.19 - ZO MPS v období 2008–2012

	v mld. Kč		v %			
			Meziroční změna		Podíl na celkovém:	
	Vývoz	Dovoz	Vývoz	Dovoz	Vývozu	Dovozu
2008	1 147,50	1 354,26	1,90	4,00	46,39	56,28
2009	1 091,98	1 144,07	-4,84	-15,52	51,06	57,52
2010	1 302,84	1 356,61	19,31	18,58	51,44	56,25
2011	1 506,32	1 530,53	15,62	12,82	52,33	56,95
2012	1 605,06	1 590,12	6,56	3,89	52,24	57,47

Zdroj: CzechTrade, 2013, s. 49

4 Zahraniční obchod společnosti Jihlavan, a.s. v období 2008–2012

Cílem této kapitoly je analyzovat ZO vybrané společnosti. První podkapitola uvádí základní charakteristiky firmy: specializaci výroby, přehled hospodaření ve sledovaném období 2008–2012 a údaje o personální situaci. Další podkapitola vystihuje vývoj vývozu firmy ve zmíněné etapě podle jednotlivých států a druhů exportovaných komodit.

4.1 Základní informace o Společnosti

Vybraná společnost se nazývá JIHLAVAN, a.s. (dále jen Společnost) a nachází se v srdci Vysočiny v krajském městě Jihlava. Jedná se o výrobní strojírenský podnik, který se specializuje na výrobu hydraulických přístrojů, komponent a systémů pro letecký průmysl, ale také vyrábí součásti a stroje určené pro tzv. pozemní využití (Jihlavan, 2014). Společnost se pyšní tím, že více jak 10 000 letadel bylo opatřeno jejími hydraulickými válci, ventily, akumulátory a ostatními přístroji. Byla založena v roce 1952 a své hydraulické přístroje dodala např. do letadel typu MiG-15, MiG-19, MiG-21, JAS-39 Gripen, L-159 Alca či L-410 Turbolet. Jedná se o akciovou společnost, která je od poloviny roku 2009 vlastněna výhradně společností RETRANA HOLDINGS LIMITED se sídlem na Kypru.

4.1.1 Vývoj hospodaření

Přehled výsledků hospodaření v letech 2008–2012 je uveden v tabulce 4.1. Výroční zpráva 2008 (Jihlavan, 2009, s. 2) uvádí, že do poloviny roku 2008 jihlavský podnik prosperoval. Až v posledním kvartále ho zasáhla hospodářská recese, díky které se průměrné měsíční tržby snížily o 20 %. Nicméně i tak Společnost vykázala uspokojivý výsledek hospodaření, který po zdanění činil 4,4 mil. Kč.

Podle Výroční zprávy 2009 (Jihlavan, 2010, s. 2) nastalo jedno z nejsložitějších období, tržby meziročně klesly o 45 % a bylo tak nutné přijít s mimořádnými opatřeními. Úspory se hledaly mj. v personálních nákladech. Bylo propuštěno 93 zaměstnanců a zkrácena pracovní doba na čtyři pracovní dny. Výsledkem toho všeho byla ztráta ve výši

57,3 mil. Kč po zdanění. Tento negativní výsledek byl mj. zapříčiněn rozpuštěním komplexních nákladů příštích období (dále jen KNPO), jelikož firma přestala využívat možnost tvorby a rozpuštění KNPO. Také se navíc dotvořily opravné položky k zásobám, jejichž 75 % bylo nadnormativních z důvodu útlumu nebo zrušení některých výrobních programů. Provozní výsledek bez mimořádných vlivů tak dosahoval hodnoty -6,5 mil. Kč. Výroční zpráva 2009 (Jihlavan, 2010, s. 3) též uvádí, že pokud by se zachovala tehdejší metodika plánované tvorby KNPO, tak by výsledek hospodaření bez mimořádných vlivů byl ve ztrátě 2,7 mil. Kč a tu by tvořily pouze náklady na odstupné propuštěným pracovníkům.

Tabulka 4.1 - Výsledky hospodaření Společnosti v období 2008–2012

	v tis. Kč	
	Výsledek hospodaření před zdaněním	Výsledek hospodaření po zdanění
2008	5 931	4 427
2009	-57 855	-57 246
2010	10 770	14 844
2011	19 416	17 951
2012	5 750	2 427

Zdroj: Výroční zprávy společnosti Jihlavan 2008–2012, vlastní zpracování

Společnost v roce 2010 zaznamenala oproti předchozímu roku zcela odlišný ekonomický vývoj. Vzhledem k tomu, že tržby vzrostly zhruba o 22 % a personální náklady se zamrazily na loňské úrovni, hospodářským výsledkem byl zisk ve výši 10,8 mil. Kč před zdaněním (Jihlavan, 2011, s. 2). Z tabulky 4.1 je zřejmé, že v letech 2009–2010 byl hospodářský výsledek po zdanění vyšší než před zdaněním. Stalo se tak kvůli odložené dani, jejíž pohledávka v roce 2010 dosahovala 4 074 tis. Kč. Charakteristika této daně, která byla představena ve Výročních zprávách (2009, 2010) Společnosti, je uvedena v příloze B.

Díky investicím do moderních technologií se v roce 2010 zvýšila stálá aktiva. Oběžná aktiva zaznamenala pokles pohledávek a zásob, ale i růst krátkodobého finančního majetku, což vedlo k navýšení aktiv o 25,4 mil. Kč. Na straně pasiv docházelo k navýšení bankovních úvěrů o 13 mil. Kč, které byly užity např. na nové multifunkční obráběcí centrum.

V roce 2011 jihlavský výrobce nadále prosperoval a dosáhl tudíž na zisk ve výši necelých 18 mil. Kč, viz tabulka 4.1. Příčinami mj. byly 17% růst tržeb a zvýšení mzdových nákladů o 16 %. Podle Výroční zprávy 2011 (Jihlavan, 2012, s. 2) se položky aktiv navýšily o 12,8 mil. Kč a u pasiv došlo ke snížení závazků o 5 mil. Kč. Bankovní úvěry v tomto roce nebyly čerpány. Společnost nadále pokračovala v inovování technologického parku a jako jednu z nejvýznamnějších investic lze uvést modernizaci chladicího systému za 3,5 mil. Kč.

Výroční zpráva 2012 (Jihlavan, 2013, s. 2) uvádí, že ekonomický vývoj Společnosti měl charakter písmene „W“, neboli recese s dvojím dnem. Po svízelné situaci v roce 2009 se podnik o tři roky později musel vypořádat s podobnými problémy, ale nikoliv již tak závažnými. Napomohlo tomu zejména to, že Společnost vzala v potaz svá očekávání stagnačních či klesajících tendencí ekonomických výsledků při sestavování plánu na roční období 2012. Tržby za prodej vlastních výrobků a poskytovaných služeb tudíž klesly pouze o 7 %. A personální náklady dokonce vzrostly o 4 %. Výsledek hospodaření po zdanění dosáhl výše 2,4 mil. Kč, viz tabulka 4.1.

4.1.2 Lidské zdroje

Na přelomu tisíciletí v daném podniku pracovalo 374 osob, ale tato zaměstnanost se každým rokem snižovala. Stav zaměstnanců ke konci roku 2008 byl 236 pracovních sil, což bylo přibližně o 10 % méně než v roce předcházejícím, viz tabulka 4.2. Společnost také propouštěla v roce 2009, kdy ji opustilo 93 zaměstnanců a seznam pracovníků byl tak nejútlejší ve sledovaném období. Toto opatření bylo potřebné pro vypořádání se s ekonomickým úpadkem podniku, který byl nucen využít všech svých rezerv a následně kumulovat činnosti zaměstnancům. Podle Výroční zprávy 2009 (Jihlavan, 2010, s. 3) došlo ke zkrácení pracovní doby na čtyři dny v týdnu nejdříve za 80%, později za 60% náhradu mzdy a následně někteří zaměstnanci neměli nárok na žádnou náhradu. Aby Společnost eliminovala dopady ze zkráceného pracovního režimu, zapojila se do projektu „Vzdělávejte se!“ a umožnila tak zaměstnancům zvýšit svoji kvalifikaci. Jak uvádí na svém portálu MPSV (2010), na tento projekt byly čerpány prostředky z Operačního programu – Rozvoj lidských zdrojů Evropského sociálního fondu. V roce 2010 se personální situace začala zlepšovat a z důvodu nárůstu zakázkové výroby přibýlo

28 zaměstnanců. V souvislosti s modernizací technologického parku bylo potřeba několik nových pracovníků zejména v předvýrobních etapách. I následující rok se počet mírně zvýšil na 179 pracovních sil. Avšak v roce 2012 tento stav meziročně poklesl o 2 zaměstnance. Ve skutečnosti firma najala 9 nových pracujících a 11 jich propustila.

Tabulka 4.2 - Vývoj počtu zaměstnanců ve Společnosti v období 2008–2012

	Počet zaměstnanců	Meziroční změna počtu zaměstnanců v %
2008	236	-9,9
2009	143	-39,4
2010	171	19,6
2011	179	4,7
2012	177	-1,1

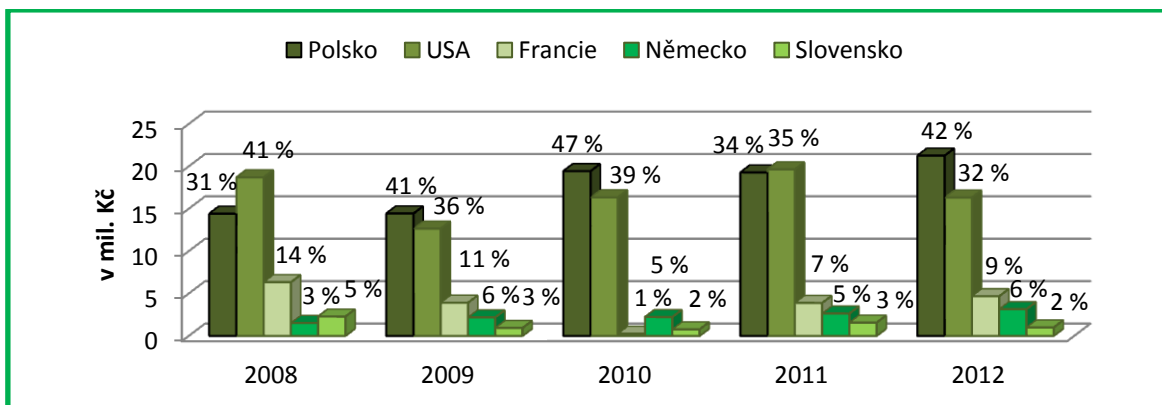
Zdroj: Výroční zprávy společnosti Jihlavan 2008–2012, vlastní zpracování

4.2 Vývoz Společnosti v období 2008–2012

Výrobní podnik Jihlavan, a.s. od roku 2008 do 2012 tržil z prodeje svých výrobků jak v tuzemsku, tak i v zahraničí. Tato podkapitola analyzuje export Společnosti na cizí trhy z několika úhlů pohledu. Nejprve je představen obrat vybrané firmy v jednotlivých státech. Posléze je řešena záležitost druhu zboží exportovaného do zmíněných destinací.

4.2.1 Vývoz podle cílových zemí

Nejvýznamnější obchodní partneři, s kterými se pravidelně spolupracovalo, sídlili v USA, Polsku, Francii, Německu a na Slovensku. Z obrázku 4.1 je zřejmé, že se nejvíce exportovalo do Polska a potom do USA. Vývoz do Polska se během daného pětiletého období neustále zvyšoval kromě nezávažného poklesu v roce 2011. Totéž nelze říct o exportu do USA, jehož trend měl kolísavý charakter a celkově dosáhl na 84 mil. Kč. Společnost evidovala pokles hodnoty dodávaného zboží do Francie do roku 2010, kdy se nastartoval a v následujících dvou letech se zlepšoval obchod s komplexnějšími přístroji. Prodej strojních komodit odeslaných na německý trh vykazoval vzrůstající tendence po celou etapu. Pátou nejdůležitější ekonomikou, do které Společnost vyvážela po celou etapu, byla ta slovenská, jejíž právnické subjekty odebraly zboží za 6,6 mil. Kč.

Obrázek 4.1 - Vývoz Společnosti do pěti zemí a jeho poměrové zastoupení 2008–2012

Zdroj: Interní dokumenty společnosti Jihlavan, a.s., vlastní zpracování

V této části je nutné zmínit, že vývoz společnosti Jihlavan, a.s. se skládal ze dvou skupin zboží. V prvním případě se jednalo o různorodé strojírenské součásti, které Jednotný mezinárodní třídění zboží SITC řadí do skupiny č. 6 – polotovary a materiály. A druhou početnou skupinou exportovaného zboží se stala ta s č. 7 – stroje a dopravní prostředky. Je potřeba konstatovat, že firma vedle svých výrobků také poskytovala různé technické služby, jako je např. údržba jimi vyrobených strojů. Pro snazší orientaci v této diplomové práci jsou tyto služby započítávány k prodejm jednotlivých komodit.

Tabulka 4.3, která se nachází na str. 72, zachycuje úhrnné obraty Společnosti v jednotlivých zemích v období 2008–2012. Jihlavská společnost v roce 2008 exportovala své výrobky za 46,1 mil. Kč do čtrnácti zemí, z toho devět států se nacházelo v EU a pět mimo ni. Nejvýznamnějším zákazníkem podle hodnoty obchodu byla společnost z Ohia, jednoho ze států USA. Tam mířily součásti motorů, které lze dle třídění zboží SITC zařadit do kategorie č. 6 – polotovary a materiály. Osm polských firem také přijalo převážně polotovary a materiály, ale 10 % tohoto vývozu tvořily přístroje, které patří do skupiny č. 7 – stroje a dopravní prostředky. Čtyři společnosti ve Francii nakoupily materiál a součásti. Do Německa se pěti firmám vyvezly stroje za 1,5 mil. Kč. A k odběratelům do ostatních států putovaly nevelké zakázky, viz tabulka 4.3 na str. 72.

V roce 2009 se hodnota vyvezeného zboží snížila o 11,3 mil. Kč oproti předešlému roku. Na tomto poklesu se více podílel prodej mimo EU, který se zmenšil o 38 %. Nejznamenitěji utrpěl export do USA, kde vypukla světová krize a kam se proto vyvezlo méně komodit

skupiny č. 6 – polotovary a materiály, zhruba o 6 mil. Kč. Tehdy firma vyvážela do dalších deseti zemí. Z teritoria jejího odbytu zmizelo Lotyšsko, Nizozemsko a Slovinsko. Naopak se začalo obchodovat s jednou madridskou a švýcarskou společností. Zboží za největší částku putovalo k osmi firmám do Polska. Tento obchod doposud neovlivnila hospodářská recese a druhy zboží nebo jeho objem zůstaly téměř nezměněny. Nestejně tomu tak bylo u Francie, kde se již obchodovalo pouze se dvěma podniky a celkový obrat tak klesl o 2,4 mil. Kč. Opět tam mířily jen polotovary a materiály ze skupiny č. 6. Nový obchod se uzavřel se třemi německými firmami a ty spolu s dvěma původními podniky, s kterými se již obchodovalo, koupily přístroje za 2,2 mil. Kč, to bylo o 663 tis. Kč více než vloni, viz tabulka 4.3 na str. 72.

Vývoz Společnosti za rok 2010 dosáhl hodnoty 41,7 mil. Kč, zvýšil se tak téměř o 7 mil. Kč. I přesto však nedosáhl hodnoty, již dosahoval v roce 2008. Podnik vyvážel do patnácti zemí. Pouze v tomto roce nakoupily materiál dvě firmy v Bulharsku. Menší zakázky byly také vypraveny na Kypr, do Nizozemska, Rumunska, Ruska a Turecka. Zboží již nebylo odebráno zákazníky z Itálie a Švýcarska. Jelikož došlo k ukončení exportu k jednomu významnému zákazníkovi do Francie, vývoz strojírenských součástí na tamní trh zaznamenal markantní pokles o 94 %, což představovalo 3,7 mil. Kč. Naopak polský obchod posílil o téměř 5 mil. Kč, protože došlo k navázání spolupráce se třemi novými podniky a tím se stala celková transakce opět nejhodnotnější. Mezi druhy zboží posílaného do Polska posílila skupina č. 7 – stroje a dopravní prostředky, která se na celkovém exportu podílela již 21 %. Společnost také zaznamenala příznivé zlepšení obratu s USA, který vystoupal na 16 mil. Kč. Z toho výrazná část komodit kategorie č. 6 opět směřovala k zákazníkovi do Ohio. Ale také se uskutečnil vývoz strojů náročnějších na výrobu k dvěma novým obchodním partnerům do Texasu a Minnesoty, s kterými se obchodovalo i v následujících dvou letech. Vývoz na slovenský trh, kde Jihlavan, a.s. měl dvacet pět odběratelů a kam putovala nejrozmanitější výroba přístrojů, se snížil o 17,5 %.

V roce 2011 se vývoz zvýšil o 14,4 mil. Kč, tedy o 34,5 %, a Společnost tak vykázala nejvyšší obrat za sledované období, který činil 56,2 mil. Kč. Skončilo dodávání zboží firmám na Kypr, do Nizozemska, Bulharska a na jeden rok se přerušilo k jednomu

odběrateli do Belgie. Nicméně novými členy zákaznické sítě se staly společnosti z Dánska, Finska, Rakouska, Kapverd a další dvě ze Švýcarska. Tudíž jihlavský podnik exportoval do šestnácti zemí světa a to byl nejpočetnější seznam jeho cílových destinací ve jmenovaném období. Tentokrát tři zmíněné firmy v USA nakoupily zboží za 19,6 mil. Kč, trumfly tak devět společností v Polsku, kterým byly vypraveny artikly „pouze“ za 19,3 mil. Kč. Již v předcházejícím roce se začaly jedné francouzské firmě dodávat přístroje, ale v tomto roce se jejich hodnota několikanásobně zvýšila a celkově tak činila 3,9 mil. Kč. Vývoz do Francie se tak definitivně přeorientoval z šesté třídy na sedmou, tedy na sofistikovanější přístroje, a tím Společnost zvýšila přidanou hodnotu své výroby. I když se novými odběrateli staly tři německé firmy, kvantita vývozu směřujícího právě tam se nijak razantně nezměnila. Na Slovensku se také rozrostla již tak hustá zákaznická síť o dva členy, ale tam se částka obratu zvýšila jednou tolik na konečných 1,6 mil. Kč. Společnost též směřovala své výrobky do hlavního města na Mauricius. Pravidelně tam vyvážela v období od 2008 do 2011. Celková hodnota zboží, které prodala tamnímu podniku, činila téměř 3 mil. Kč.

Podobně jako v roce 2009 Společnost nezaznamenala růst vývozu a v roce 2012 obrat poklesl o 5 mil. Kč na konečných 51,2 mil. Kč. Sice do zemí EU se vyvezlo o 4,6 mil. Kč více, ale export do zemí mimo EU poklesl až o 9,6 mil. Kč. Největší účast na tom nesl propad vývozu do USA, který se rovnal 3,3 mil. Kč. K této ztrátě došlo, protože se výrazně omezil export strojírenských součástí. Také se již nic nevyvezlo na Kapverd, Mauricius a do Turecka. Společnost našla tři nové odběratele v Polsku a vyvezla tam součásti i stroje za 21,3 mil. Kč, což se podílelo 42 % na celkovém vývozu. Ve Francii jeden nový zákazník plus jeden původní navýšili poptávku o 20 % a uskutečnili nákup za 4,7 mil. Kč. Do Německa se exportovalo zboží ze skupiny č. 7 – stroje a dopravní prostředky za 3,2 mil. Kč. Slovenští odběratelé odkoupili zboží za necelý 1 mil. Kč. Zmíněná madridská společnost, které se začaly vyvážet přístroje v roce 2009, obdržela tyto komodity za 709 tis. Kč. A vedle těchto zákazníků stálým obchodním partnerem byla firma v Minsku, která také byla zásobována stroji. Těchto artiklů se do Běloruska za celé pětileté období vyvezlo za 2,6 mil. Kč, viz tabulka 4.3 na str. 72.

Tabulka 4.3 - Vývoz Společnosti podle zemí v období 2008–2012

	v tis. Kč				
	2008	2009	2010	2011	2012
EU	24 694,17	21 544,45	23 939,98	28 164,96	32 733,16
Belgie	30,20	24,48	25,17	0,00	29,04
Bulharsko	0,00	0,00	501,85	0,00	0,00
Dánsko	0,00	0,00	0,00	62,37	0,00
Finsko	0,00	0,00	0,00	7,67	7,87
Francie	6 333,32	3 912,80	249,45	3 887,12	4 678,81
Itálie	7,63	15,20	0,00	0,00	0,00
Kypr	0,00	0,00	7,62	0,00	0,00
Lotyšsko	60,39	0,00	0,00	0,00	0,00
Německo	1 523,69	2 186,23	2 227,59	2 636,64	3 153,25
Nizozemsko	12,43	0,00	490,89	0,00	0,00
Polsko	14 412,51	14 437,24	19 434,27	19 284,77	21 266,75
Rakousko	0,00	0,00	0,00	346,51	2 503,21
Rumunsko	0,00	0,00	15,10	12,61	0,00
Slovensko	2 285,62	932,88	769,60	1 568,88	998,01
Slovinsko	28,38	0,00	0,00	0,00	0,00
Španělsko	0,00	35,63	218,46	358,38	96,23
Mimo EU	21 416,99	13 305,17	17 797,31	27 993,10	18 466,11
Bělorusko	356,67	351,58	576,20	617,67	725,63
Dominikánská rep.	239,01	0,00	0,00	0,00	0,00
Jihoafrická rep.	0,00	0,00	0,00	0,00	945,18
Kanada	0,00	0,00	0,00	0,00	60,56
Kapverdy	0,00	0,00	0,00	301,33	0,00
Mauricius	854,53	256,54	843,46	985,85	0,00
Rusko	1 268,98	0,00	19,83	240,29	302,40
Švýcarsko	0,00	40,59	0,00	55,07	108,96
Turecko	0,00	0,00	22,11	6 149,81	0,00
USA	18 697,80	12 656,45	16 335,70	19 643,08	16 323,39
Celkem	46 111,16	34 849,62	41 737,29	56 158,06	51 199,27

Zdroj: Interní dokumenty společnosti Jihlavan, a.s., vlastní zpracování

4.2.2 Vývoz podle druhů zboží

Jak již bylo uvedeno výše, Společnost vyvážela buďto stroje, nebo strojírenské součásti. Nejvíce obchodů bylo uzavíráno na výrobky ze třídy č. 7 podle SITC – stroje a dopravní prostředky. Tyto zakázky byly vysílány do převážné většiny zemí. V tabulce 4.4 je uvedeno devět z nich, kam se ony přístroje dopravovaly pravidelně. Podle souhrnné

hodnoty obchodu se zákazníky jednotlivých zemí se na prvním místě ocitlo Polsko. Tento druh zboží též do značné míry nakupovali němečtí zákazníci. Sice se na třetí a čtvrté pozici umístily společnosti z Francie a USA, ale právě ony se na daný nákup přístrojů přeorientovaly až v roce 2010. Vývozy za celé pětileté období mířící na Slovensko a Mauricius byly složeny jen z různých druhů přístrojů, tedy skupiny č. 7.

Tabulka 4.4 - Vývoz komodit skupiny č. 7 – stroje a dopravní prostředky

	v tis. Kč					
	2008	2009	2010	2011	2012	Celkem
Polsko	1 395,40	2 141,30	4 052,60	3 493,00	3 646,70	14 729,00
Německo	1 523,69	2 186,23	2 227,59	2 636,64	3 153,25	11 727,41
Francie	0,00	0,00	37,72	3 887,12	4 678,81	8 603,65
USA	0,00	0,00	765,29	2 776,50	4 092,80	7 634,59
Slovensko	2 285,62	932,88	769,60	1 568,88	998,01	6 554,99
Mauricius	854,53	256,54	843,46	985,85	0,00	2 940,38
Bělorusko	356,67	351,58	576,20	617,67	725,63	2 627,75
Rusko	1 268,98	0,00	19,83	240,29	302,40	1 831,50
Španělsko	0,00	35,63	218,46	358,38	96,23	708,70

Zdroj: Interní dokumenty společnosti Jihlavan, a.s., vlastní zpracování

Společnost také exportovala strojírenské součásti. Tentokrát seznam cílových destinací těchto obchodů nebyl tak obsáhlý a obsahoval pouze čtyři země, viz tabulka 4.5. Ale hodnoty těchto transakcí byly vysoké. A proto se vývoz těchto komodit podílel 71 % na celkovém vývozu Společnosti za zmíněné období. Do USA se vyvezly polotovary a materiály skupiny č. 6 za 76 mil. Kč a do Polska totéž za 74 mil. Kč, viz tabulka 4.5. Dalšími odběrateli těchto komodit byly společnosti z Francie, které v roce 2011 nahradili zákazníci z Rakouska.

Tabulka 4.5 - Vývoz komodit skupiny č. 6 – polotovary a materiály

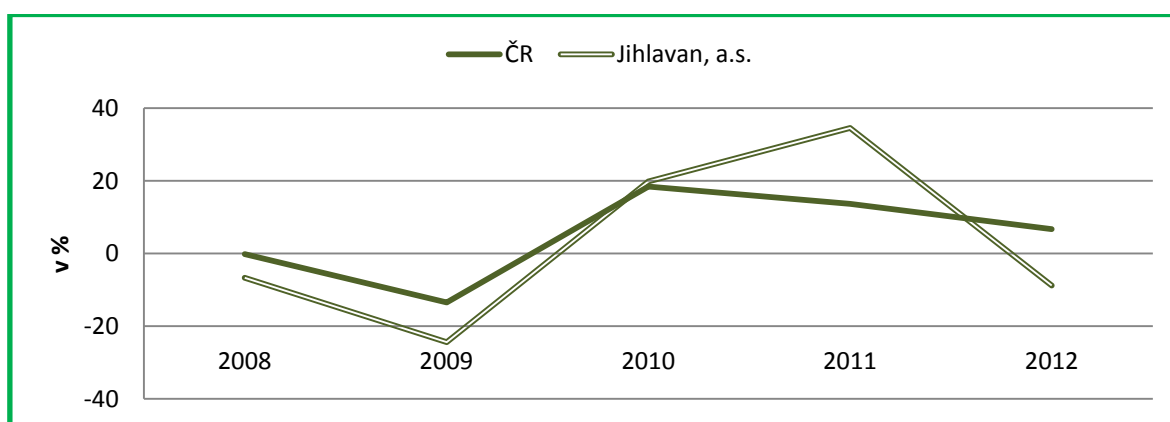
	v tis. Kč					
	2008	2009	2010	2011	2012	Celkem
USA	18 697,80	12 656,45	15 570,41	16 866,58	12 230,59	76 021,83
Polsko	13 017,10	12 295,93	15 381,72	15 791,76	17 620,08	74 106,59
Francie	6 333,32	3 912,80	211,73	0,00	0,00	10 457,84
Rakousko	0,00	0,00	0,00	345,23	2 112,02	2 457,25

Zdroj: Interní dokumenty společnosti Jihlavan, a.s., vlastní zpracování

5 Souvislosti ZO Společnosti se zahraničně obchodním vývojem ČR

V této kapitole jsou porovnávány vývojové tendence vývozu společnosti Jihlavan, a.s. s trendem celkového vývozu ČR v letech 2008–2012 několika způsoby. Nejprve je analyzována souvislost ZO Společnosti se ZO ČR. Dále je zkoumáno exportní chování jihlavského výrobce a ČR z hlediska dvou nejvýznamnějších zahraničních trhů. A posléze je hledána podobnost vývoje vývozu Společnosti s vývojem celkového exportu se strojírenskými polotovary a také se složitějšími přístroji.

Hodnota exportu Společnosti za uvedených pět let byla tvořena 230,1 mil. Kč a na vývozu všech českých exportérů se podílela necelými 2 %. Podobně jako ZO ČR se i ZO jihlavské firmy potýkal se světovou krizí, která ho z důvodu napojení na americký trh zasáhla již na konci roku 2008. Obrázek 5.1 srovnává vývojové tendence vývozů ČR a společnosti Jihlavan, a.s. Je zřejmé, že v období 2008–2010 se vývoz meziročně měnil srovnatelným způsobem. Vývoz ČR se v roce 2008 meziročně snížil o 0,2 % a roce 2009 o 13,5 %. Tento trend sice kopírovala křivka meziroční změny vývozu Společnosti, ale její propad byl hlubší a to až o 24,4 % v roce 2009. Následující rok její zlepšující se vývoz překročil růst vývozu ČR o 1,4 procentního bodu a pokračoval tak i nadále v roce 2011, kdy vývoz ČR vzrostl o 14 %, ale tržby ze zahraničí se Společnosti navýšily až o 35 %. Avšak v roce 2012 zaznamenal opět propad o 8,8 %, kdežto export ČR vzrostl o 6,7 %.

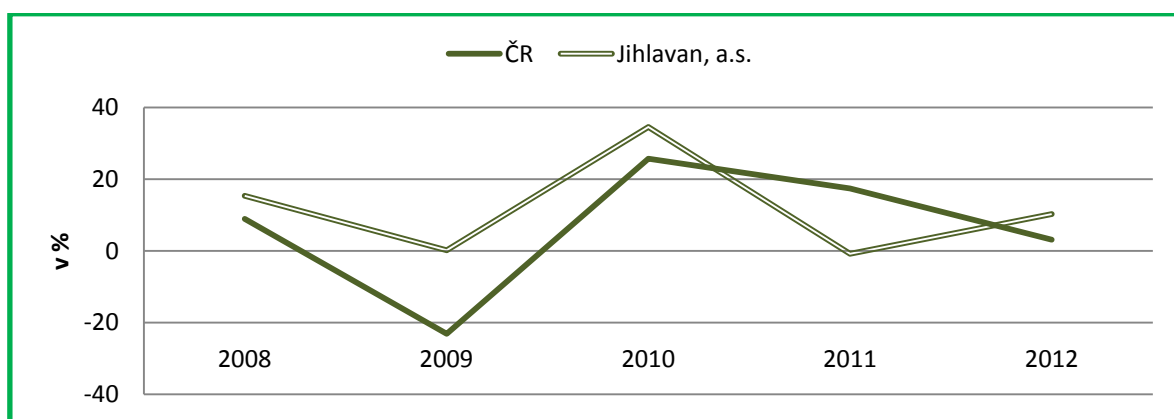

Obrázek 5.1 - Meziročních změny vývozů ČR a Společnosti 2008–2012

Zdroj: ČSÚ, 2014 b; Interní dokumenty společnosti Jihlavan, a.s., vlastní zpracování

Z teritoriálního pohledu jihlavský výrobce vyvážel v letech 2008–2012 celkem do 26 zemí světa, ale tři čtvrtiny jeho exportu mířily k zákazníkům do Polska a USA. Přesněji řečeno do Polska putovalo 39 % a do USA 36 % z celkového vývozu Společnosti. Proto je v následující části analyzován vývoz jen do těchto dvou zemí.

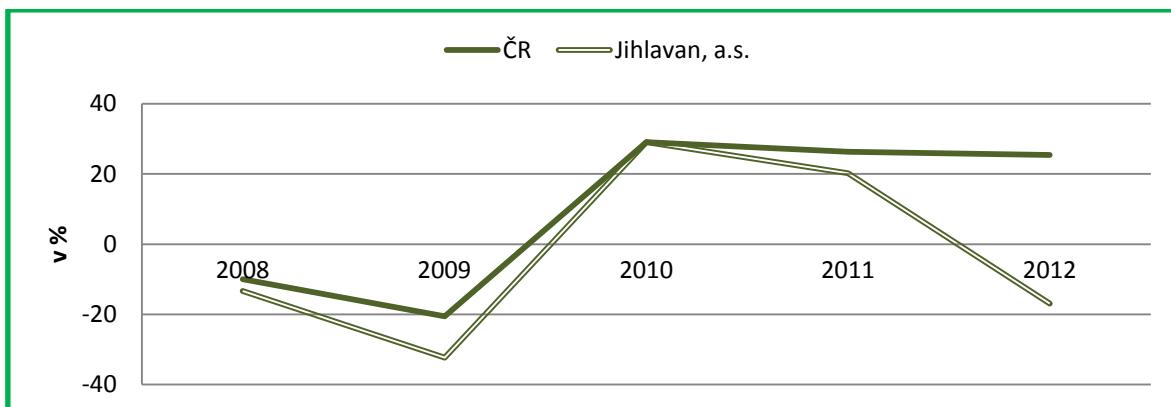
Export Společnosti do severního sousedního státu znamenal velice nicotný podíl na celkovém českém vývozu na tamní trh a to ve výši 0,01 %. Na rozdíl od předchozího srovnání vývojových tendencí vývozů se tržby firmy z tohoto obchodu v letech 2008, 2009, 2010 a 2012 meziročně vyvíjely lépe, viz obrázek 5.2. Pouze v roce 2011 vývoz ČR do Polska meziročně vzrostl více o 18 procentních bodů. Tento rozdíl byl způsoben tím, že Společnost se snažila zachovat stejnou úroveň tržeb v Polsku jako v roce předchozím a orientovala svůj prodej na jiné trhy, jako byla Francie a Turecko.

Obrázek 5.2 - Meziroční změny vývozů ČR a Společnosti do Polska 2008–2012

Zdroj: ČSÚ; Interní dokumenty společnosti Jihlavan, a.s., vlastní zpracování

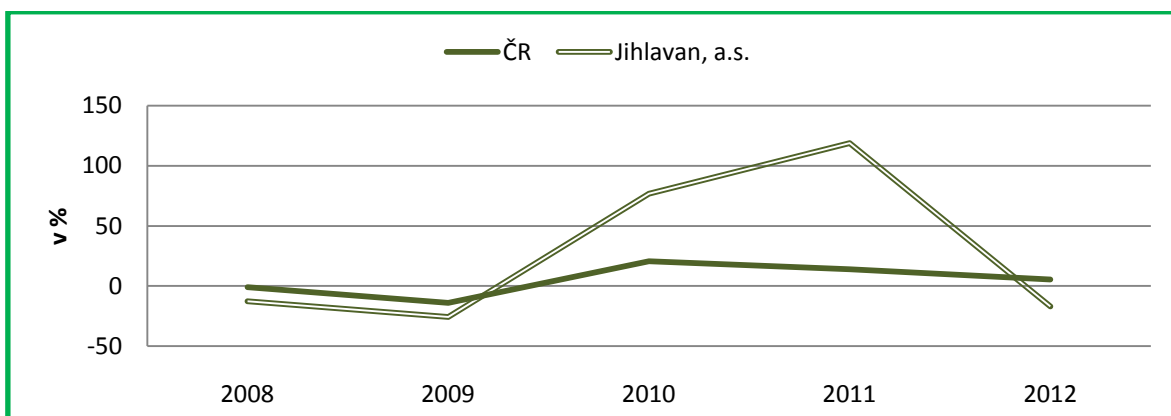
Ukazatel meziročních změn vývozu společnosti Jihlavan, a.s. do USA se vyskytoval po celou etapu pod stejným ukazatelem vývozu ČR, viz obrázek 5.3. Ačkoliv v roce 2010 tomu tak bylo pouze o necelý 1 procentní bod, o dva roky později to již bylo o 42 procentních bodů. V tomto roce Společnost zaregistrovala snížení exportu přes Atlantický oceán o zhruba 17 %. Stalo se tak, poněvadž zamířila svůj export více do členských států EU 27 a vývoz tak např. nejvíce narostl do Rakouska a Polska. Zde lze konstatovat, že ČSÚ řadí všechny výše uvedené země do skupiny VTE, s kterými má ČR dlouhodobé a nejsilnější obchodní vztahy.

Obrázek 5.3 - Meziroční změny vývozu ČR a Společnosti do USA 2008–2012

Zdroj: ČSÚ; Interní dokumenty společnosti Jihlavan, a.s., vlastní zpracování

Z pohledu **zbožové struktury** Společnost vyvezla komodity skupiny č. 7 – stroje a dopravní prostředky za 67 mil. Kč, což představovalo pouze necelé 1 % z celkového vývozu tohoto zboží z ČR za celé pětileté období. Proto není podezřelé, že vývoj obou ukazatelů nebyl příliš na sobě závislý. Jak dokazuje obrázek 5.4, vývoz firmy klesal v letech 2008 a 2009 hlouběji, v dalších dvou letech se vyvíjel příznivějším tempem (77 %, 119 %) a v roce 2012 opět spadl o 20 %. Kdežto vývoz ČR posiloval střídavějším tempem, jelikož zastupoval všechny exportéry vyvážející z ČR.

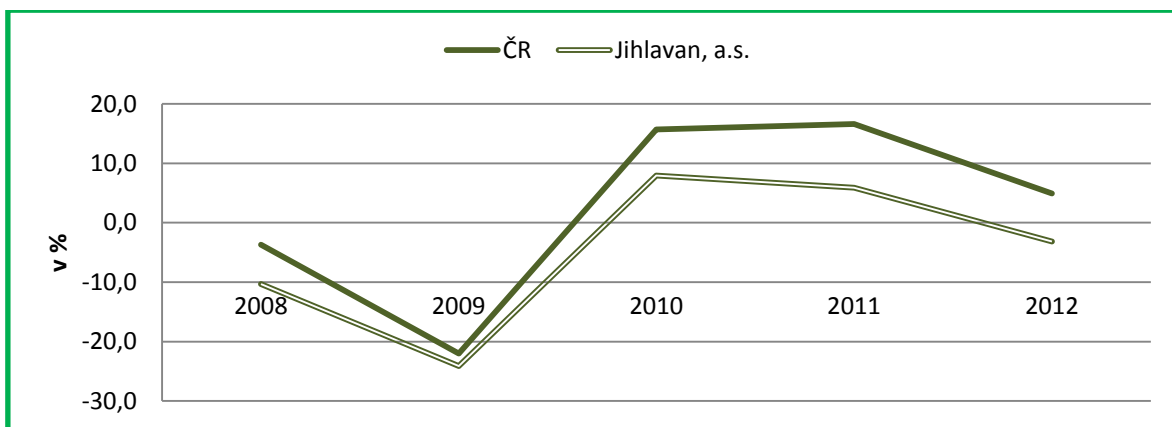

Obrázek 5.4 - Meziroční změny vývozu komodit tř. 7 ČR a Společnosti 2008–2012

Zdroj: ČSÚ; Interní dokumenty společnosti Jihlavan, a.s., vlastní zpracování

Poměrně větší zastoupení na součtu pětiletých vývozu Společnosti (71 %) měly polotovary a materiály ze třídy č. 6. Export těchto komodit se již na českém vývozu podílel zhruba 7 % a jeho vývoj se tak více podobal tendencím exportu ČR, viz obrázek 5.5. ZO Společnosti s těmito artikly byl tak značně závislý na makroekonomickém vývoji ČR.

V letech 2008 a 2009 docházelo shodně k poklesu, při čemž pokles vývozu jihlavské firmy byl hlubší. V následujících letech vývoz ČR rostl průměrně o 8,8 procentního bodu rychleji.

Obrázek 5.5 - Meziroční změny vývozu komodit tř. 6 ČR a Společnosti 2008–2012

Zdroj: ČSÚ; Interní dokumenty společnosti Jihlavan, a.s., vlastní zpracování

6 Zhodnocení někdejší situace

V této poslední kapitole jsou ověřeny předem stanovené výzkumné předpoklady (dále jen VP). A v druhé části jsou na základě posouzení situace ZO ve společnosti Jihlavan, a.s. v letech 2008–2012 formulována autorčina doporučení.

6.1 Verifikace výzkumných předpokladů

V úvodu této diplomové práce byly formulovány čtyři VP. Byly stanoveny na základě dostupných teoretických informací a za přispění autorčiných zkušeností. Pomocí analýz ZO ČR a vybraného podniku z předchozích kapitol jsou zde potvrzeny, upřesněny, či vyvráceny.

VP 1: V roce 2008 zasáhla ČR ekonomická a finanční krize, což vedlo k poklesu přebytku obchodní bilance. Ekonomická krize citelně zasáhla i vybranou analyzovanou společnost.

Tento výzkumný předpoklad může být zcela potvrzen. V druhé polovině roku 2008 ČR opravdu zasáhla finanční i ekonomická krize, viz kapitola 2. Přebytek obchodní bilance klesl o 20,7 mld. Kč, viz podkapitola 3.1. Společnost Jihlavan, a.s. ekonomická krize zasáhla v posledním kvartále 2008, kdy průměrné měsíční tržby klesly o 20 %, viz podkapitola 4.1.1.

VP 2: V roce 2009 byl značný pokles přebytku obchodní bilance zmírněn snížením domácí poptávky po dováženém zboží a malé české firmy nebyly schopny čelit konkurenci. Tudíž i vybraná firma zaregistrovala výrazný propad svého hospodaření.

Tento předpoklad nelze zcela potvrdit. V roce 2009 nedošlo k poklesu přebytku bilance ZO, nýbrž k jejímu navýšení o 122,6 %, viz příloha A. K tomu totiž přispěl značný pokles dovozu (o 17,3 %), který byl důsledkem oslabení domácí poptávky a investiční aktivity firem. Exportérů s vývozem pod 50 mil. Kč v roce 2009 ubylo 19 % a importérů ve stejné kategorii bylo o 34 % méně, viz podkapitola 3.2. ZO MSP zaznamenal 5% pokles vývozu

a 16% snížení dovozu. Stalo se tak, protože dané firmy nebyly schopny dostatečně rychle reagovat na změny domácí i zahraniční poptávky, snižovat náklady a hledat nové trhy, viz podkapitola 3.5. Tržby Společnosti se snížily o 45 % a jednalo se tak o nejsložitější období, v kterém se Společnost kdy nacházela, viz podkapitola 4.1.1. Tudiž kromě první části byl VP 2 formulován správně.

VP 3: V roce 2010 a 2011 nastalo oživení ZO ČR s možností státní podpory exportu. Ale u vybrané společnosti docházelo k pomalejšímu zlepšení.

První část VP 3 lze potvrdit. V obou letech bylo zaznamenáno oživení ZO. A o podporu exportu ze strany státu se postaraly společnosti jako např. CzechTrade, ČEB a EGAP, viz podkapitoly 3.3 a 3.4. Navzdory pesimistickému očekávání tržby Společnosti z prodeje do zahraničí rostly o 20 % v roce 2010 a o 35 % v roce 2011, tedy průměrně o 11 procentních bodů více než růst celkového vývozu ČR, viz podkapitola 4.2.1. Proto druhá část VP 3 musí být popřena.

VP 4: V roce 2012 pokračoval ZO ČR v růstu a nejvýznamnějšími obchodními partnery byly sousední státy. ZO vybrané firmy také prosperoval.

První část VP 4 lze potvrdit, viz podkapitola 3.5. ZO ČR nepřestával růst, i když se jeho tempo z předchozích let snížilo, viz příloha A. Opravdu nejvýznamnějšími partnery byly sousední země. Německo na první pozici bylo následováno Slovenskem a Polskem. Rakousko sice obsadilo až sedmou příčku v žebříčku největších obchodních partnerů, ale více jak polovina českého vývozu putovala právě do těchto čtyř zemí. Druhou část VP 4 je nutno vyvrátit. ZO Společnosti totiž meziročně poklesl o 5 mil. Kč, tento pokles nebyl již tak hluboký jako v roce 2009, ale i přesto Společnost dosáhla druhého nejhoršího výsledku hospodaření ve sledovém období, viz podkapitola 4.2.1.

6.2 Vlastní doporučení

Dle dat z interních dokumentů a informací získaných z rozhovorů se zaměstnanci lze konstatovat, že firma Jihlavan, a.s. do roku 2010 neuváženě orientovala svůj vývoz strojírenských součástí do Francie pouze na jednoho zákazníka. V roce 2010 tento

francouzský odběratel významně pocítil zásah hospodářskou krizí a byl tak nucen omezit svoji produkci. Tudiž si již vystačil s vlastní výrobou a rozhodl se ukončit spolupráci na výrobě nesložitých komponentů s jihlavským podnikem. Kvůli tomuto zrušenému obchodu Společnost skoro přestala vyvážet své zboží do Francie, neboť tam exportovala o 94 % méně ve srovnání s rokem předchozím. Za rok 2010 onomu zákazníkovi sice vyvezla komodity za nepatrnou částku, ale podařilo se jí navázat spolupráci s dalším významným klientem, který nadále odebíral komplexnější přístroje. Opět to byl ale právě jeden zákazník, k němuž cílil celý francouzský export Společnosti. Podobně se Společnost zaměřovala od roku 2009 na jednoho zákazníka ve Španělsku, ke kterému mířila hodnotná zakázka. I tady se vyskytuje riziko ukončení prodeje a přerušení celého exportu na španělský trh. Právě tato teritoria jsou charakteristická dostatkem strojírenských společností, které se svojí výrobou zaměřují na letecký průmysl.

Tomu, aby nedocházelo k podobným „kolapsům“ vývozu, když jeden podnik definitivně přestane nakupovat zboží, se společnost Jihlavan, a.s. může vyhnout, pokud bude aktivněji vyhledávat více potencionálních zákazníků ve státech, kam již vyváží. Může tak využít přepravních služeb několika přepraveců, s kterými dlouhodobě spolupracuje. Poněvadž má přesně vymezeno jakého přepravce do jakého státu a na jakou zakázku využívat a tudíž nemusí i s nimi ukončovat spolupráci. Jedná se tedy o přímou distribuční cestu, jejíž výhoda spočívá v přímé komunikaci se zákazníkem. Využití zprostředkovatele obchodu s tímto druhem zboží není snadné a nelze říct, že by právě on byl schopen pokrýt rozsáhlejší trh než v případě přímé distribuční cesty. Rozšíření zákaznické sítě v daném teritoriu také může napomoci k propagaci Společnosti, jejích činností a produktů.

Společnost v období 2008–2012 nejvíce vyvážela jednoduché strojírenské součásti, které lze podle Jednotného mezinárodního třídíku SITC zařadit do kategorie č. 6 – polotovary a materiály. I když export těchto komodit byl směřován pouze do čtyř zemí světa, tak tvořil 71 % celého vývozu, zbylých 29 % zastupovalo komplexnější přístroje ze skupiny č. 7 – stroje a dopravní prostředky. Takový nepoměr zakázek vypovídá o tom, že Společnost byla převážně zaměřena na výrobu prostých dílů, do kterých nevkládala téměř žádnou svou přidanou hodnotu. Jednalo se o tzv. práci ve mzdě, jednoduše řečeno Společnost obdržela materiál, základní technické pomůcky pro výrobu a tu vyhotovila pouze s přispěním práce

svých zaměstnanců a vynaložením nákladů na zařízení chodu potřebných pracovišť. Poptávka po výrobě těchto zakázek je relativně velká i podniků zabývajících se touto výrobou je dostatek. Z tohoto důvodu je zadavatelé mohou lehce zaměnit.

Pro Společnost by bylo větším přínosem, kdyby se přeorientovala na výrobu sofistikovanějších přístrojů. Pomocí svého kvalifikovaného personálu, inovovaného technologického parku a centra výzkumu a vývoje může obohatit tyto přístroje svým know-how a utržit za ně více. Jednoduché strojírenské součásti by tak nadále vyráběla, ale převážně pro vlastní potřebu na zmíněné stroje. Výrobu na zakázku podobných součástí externím zadavatelům může provádět již jen jako doplňkovou činnost.

Jak bylo uvedeno na začátku kapitoly 4, Společnost vyjma leteckého průmyslu vyrábí také pro tzv. pozemní využití. V roce 2008 letecká výroba představovala necelých 35 % veškeré produkce. Ve sledovaném období Společnost pokračovala v trendu zvyšování podílu letecké výroby na celkových tržbách a v roce 2012 se tato výroba podílela 68 %. Dalším doporučením tedy může být vytrvání v tomto trendu a nadále se více zaměřovat na letecký sektor, poněvadž jihlavský výrobce disponuje moderním pracovním prostředím specializovaným právě na výrobu hydraulických přístrojů do letadel. Vlastní certifikaci k průkazným a ověřovacím zkouškám hydraulických a pneumatických letadlových zařízení, je vybaven novým pracovištěm na nanášení nátěrových hmot splňující certifikační požadavky pro letecké odvětví a využívá dalších speciálních pracovních procesů, které byly akreditovány podle požadavků National Aerospace and Defence Contractors Accreditation Program (dále jen NADCAP). Certifikace tohoto celosvětově uznávaného systému norem pro letecký a obranný průmysl řadí Jihlavan, a.s. mezi kvalitní dodavatele velkých zahraničních leteckých výrobců.

Závěr

Hlavním cílem této diplomové práce bylo prokázání souvislostí ZO vybrané firmy se zahraničně obchodním vývojem ČR v období 2008–2012. K dosažení tohoto cíle bylo využito tří dílčích cílů. Prvním z nich bylo porozumět teoretickým aspektům ZO, k čemuž napomohlo vypracování literární rešerše, včetně odborné terminologie, která zdůraznila význam ZO v ekonomice země. Dalším dílčím cílem bylo posoudit dopad světové krize na vývoj ZO ČR. Pomocí analýzy dat ZO ČR byly souvisle vysvětleny tendence jeho utváření, zvraty, které zasahovaly do jeho hodnot a struktury v souvislosti s probíhající světovou krizí. Posledním dílčím cílem bylo zhodnotit situaci ZO ve vybrané společnosti Jihlavan, a.s. a doporučit inovační řešení. Pomocí charakterizování praktik ZO dané firmy byla odhalena snaha vedení Společnosti předcházet neuspokojivým hospodářským výsledkům zapříčiněných dopady ekonomické krize. Na základě posouzení někdejší situace v uvedené firmě byla formulována vlastní doporučení pro zlepšení stávající situace.

I když byl jihlavský podnik jedním z menších českých exportérů, tak jeho ZO do jisté míry souvisel se zahraničně obchodním vývojem ČR. Taktéž i jeho výrazně poznamenala světová krize, která zapříčinila pokles poptávky po jeho zboží jak na zahraničních, tak i na tuzemských trzích. Vývojové tendence jeho exportu v prvních třech letech byly srovnatelné s trendem celého vývozu z ČR. Ale v roce 2011 se kvůli výraznému nárůstu zakázek navýšily tržby ze zahraničí o 35 % a tím tak překonaly 14% růst vývozu ČR. S ohledem na ochlazení růstu vývozu ČR v posledním roce sledované etapy lze konstatovat, že Společnost byla ovlivněna recesí více, a proto zaznamenala po roce 2009 druhý propad vývozu o 9 %.

Tři čtvrtiny celkového vývozu Společnosti směřovaly do USA a Polska. V téměř celém sledovaném období, mimo rok 2011, Společnost meziročně zvyšovala svůj export k severnímu sousedovi více než všichni čeští exportéři dohromady. Jednalo se tedy o jediný obchod, který byl charakterizován větší prosperitou pro vybranou společnost. Přes Atlantický oceán jihlavský podnik exportoval do tří států USA. Tendence vývoje tohoto obchodu byly srovnatelné, jen vývoz vybrané firmy do USA se tentokrát opět po celé období vyvíjel hůře.

Společnost exportovala své zboží, které se nachází podle Jednotného mezinárodního třídíku zboží SITC v kategoriích č. 6 – polotovary a materiály a č. 7 – stroje a dopravní prostředky. 71 % exportovaného zboží patřilo do třídy č. 6. a tento vývoz se podílel 7 % na celkovém vývozu ČR těchto komodit. Z tohoto důvodu byly vývojové tendence téměř totožné. Vývoj vývozu strojů se příliš nepodobal celkovému vývozu skupiny č. 7 z ČR, jelikož se na něm Společnost podílela pouze necelým 1 %.

S ohledem na výstupy provedených analýz byly verifikovány čtyři výzkumné předpoklady. Pouze jeden VP byl zcela potvrzen, ostatní musely být upřesněny. Došlo ke stanovení nepravdivého předpokladu, že v roce 2009 poklesla kladná obchodní bilance ZO ČR. Také muselo být upřesněno rychlejší zlepšení hospodaření vybrané společnosti v letech 2010 a 2011, než se předpokládalo. A nakonec bylo nutné objasnit opětovný propad jejího exportu v roce 2012.

Pro společnost Jihlavan, a.s. byla formulována tato tři inovační doporučení:

1. Aby se vyhnula „kolapsům“ vývozu do určitého státu, když jediný tamní podnik definitivně přestane nakupovat zboží, tak by měla aktivněji vyhledávat více potencionálních zákazníků ve státech, kam již vyváží. Může tak využít přepravních služeb několika přepravců, s kterými dlouhodobě spolupracuje.
2. Na základě zjištění, že Společnost vyvážela až 71 % jednoduchých součástí, lze doporučit, aby se přeorientovala na výrobu sofistikovanějších přístrojů. Pomocí svého kvalifikovaného personálu, inovovaného technologického parku a centra výzkumu a vývoje může obohatit tyto přístroje svým know-how a utržit za ně více.
3. Poněvadž jihlavský výrobce disponuje moderním pracovním prostředím specializovaným na výrobu hydraulických přístrojů do letadel, které byly akreditovány podle požadavků celosvětově uznávaného systému norem pro letecký a obranný průmysl NADCAP, tak dalším doporučením může být vytrvání v trendu zvyšování podílu letecké výroby na celkových tržbách. Společnost by tak měla opouštět výrobu pro sektor tzv. pozemního využití, ve kterém může být lehčeji nahraditelná svými konkurenty.

Z hlediska významu ZO v české ekonomice lze konstatovat, že ČR, jako stát s menší populací, byla ve sledovaném období 2008–2012 více závislá na vnějších ekonomických vztazích než lidnatější země. Tudíž pro tak malou ekonomiku byl ZO velice přínosný. ČR se tak řadila mezi země, které mají nejvyšší podíl exportu na vlastním HDP a tento poměr se neustále zvyšoval. Podobný trend také zaznamenal ukazatel krytí dovozu vývozem, který ve stejném období narostl z 102,8 % na 111,1 %.

Komplikace na finančních trzích a zejména pád banky Lehman Brothers Holdings v USA zapříčinily vznik světové krize. Ta zasáhla českou ekonomiku v roce 2008, což se projevilo v oslabení růstu HDP a vývoz i dovoz téměř stagnovaly. V následujícím roce se ČR spolu s většinou členských států EU dostala do recese. Došlo tak k teprve druhému poklesu obrátu ZO ČR od založení samostatného českého státu. Přesto obchodní bilance posílila a to kvůli silnějšímu úbytku dovozu, který byl způsoben značným poklesem domácí poptávky a oslabenou investiční aktivitou firem. V roce 2010 došlo jak v ČR, tak i v celé EU ke vzkříšení výkonnosti ekonomik a také ZO. Avšak následující rok toto oživení ztrácelo na intenzitě a přírůstek českého HDP byl připisován pouze ZO, respektive čistému vývozu. V roce 2012 se česká ekonomika dostala do druhého propadu, jelikož české domácnosti i investoři opět omezili své výdaje. Obchodní bilance sice dosáhla velice lichotivých čísel, ale onen pokles HDP nebyla schopna kompenzovat.

Z teritoriálního hlediska byla ČR zaměřena nejvíce na obchod se státy EU, ESVO a ostatními VTE. Z důvodu tamní recese ZO ČR s těmito skupinami zemí v prvních dvou letech oslaboval, ale od roku 2010 zaznamenal zvýšení, které pokračovalo i následující rok. Ze zmíněného teritoria je nutné zdůraznit význam obchodu se sousedními státy ČR, který je charakterizován snazší dopravní dostupností a společnou historií. Polovina českého vývozu mířila právě do tohoto území a dovoz z okolních států se pohyboval okolo 40 % celého dovozu ČR. Z toho více jak polovina byla připisována Německu, jako nejvýznamnějšímu obchodnímu partnerovi. Druhý největší obrát ZO vykázala ČR se Slovenskem, další bylo Polsko následované Rakouskem.

Podle Jednotného mezinárodního třídíku zboží SITC se na ZO ČR nejvíce podílela třída č. 7 – stroje a dopravní prostředky. Jejíž markantní část, stejně jako u ostatních druhů

zboží, byla vyvážena i dovážena zejména ze zemí EU. Ačkoliv ČSÚ v letech 2008 a 2009 zaznamenal propad tohoto obchodu, v následujících letech už vykazoval rostoucí hodnoty. Druhá dominující skupina na českém obratu byla č. 6 – polotovary a materiály. Obchod s těmito komoditami od roku 2008 klesal a dokonce o dva roky později zaznamenal největší meziroční propad ve srovnání s ostatními třídami. Ale již od roku 2011 byl prostor pro navyšování vývozu i dovozu této třídy. Třetí nejvíce podílející kategorií na ZO ČR byla skupina č. 8 – průmyslové a spotřební zboží. Participace vývozu i dovozu této třídy na celkovém vývozu/dovozu oscilovala kolem 10% hranice během sledovaného období.

V období 2008–2012 přibýlo 2 068 subjektů, které se zabývaly mezinárodním obchodem. Přesto v roce 2009 byl zaznamenán největší meziroční úbytek, který čítal 5 816 vývozců a 13 612 firem zabývajících se dovozem. Celkový počet firem z roku 2008 se podařilo přesáhnout až v roce 2011 a to o 3 400 subjektů. Nicméně v následujícím roce znovu ubylo 1 332 firem a ČSÚ čítal 19 813 vývozců a 33 815 dovozců.

Seznam použité literatury

Citace

ANDREW, B. BRADLEY, 2002. *Unfair Trade, Mercantilism and Economic Development* [online]. Great Britain: The University of Connecticut. UMI Dissertations Publishing, ProQuest Dissertations and Theses, 2002 [vid. 2013-11-17]. Dostupné také z: <http://search.proquest.com/docview/276236559?accountid=17116>.

ANON, 1994. *Trade Efficiency: Key Role of Business Information* [online]. International Trade Forum: 1994 [vid. 2013-11-17]. (3) 4. ISSN 0020-8957. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/231396611?accountid=17116>

ANTOŠOVÁ, V., J. STÁVKOVÁ, a N. BIRČIAKOVÁ, 2014. How the Income Situation of Households in the Czech Republic Responds to the Economic Development of the Society [online]. *Trendy Ekonomiky a Managementu*. 2014 [vid. 2014-10-15]. 8(18), s. 9–20. ISSN 1802-8527. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1525837865?accountid=17116>

BENEŠ, V., M. SVATOŠ, K. RŮŽIČKA a M. ŠUBERT, 2004. *Zahraniční obchod*. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0558-3.

CAROIG. RVP. *Mapa ČR* [online]. Praha: Metodický portál inspirace a zkušenosti učitelů, 2011 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://wiki.rvp.cz/Kabinet/Mapy/Mapa_%C4%8CR

CZECHTRADE, 2003. Archiv ročních analýz ZO ČR. *Zahraniční obchod ČR v roce 2002* [online]. Praha: Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade, 2003 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_2002.pdf

CZECHTRADE, 2009. Archiv ročních analýz ZO ČR. *Zahraniční obchod ČR v roce 2008* [online]. Praha: Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade, 2009 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_2008.pdf

CZECHTRADE, 2010. Archiv ročních analýz ZO ČR. *Zahraniční obchod ČR v roce 2009* [online]. Praha: Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade, 2010 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://www.czechtrade.cz/d/documents/01/4-nase-sluzby/4-9-informace-materialy-ke-stazeni/4-9-5-analyzy-zahranicniho-obchodu/zahranicni_obchod_2009.pdf

CZECHTRADE, 2012. Archiv ročních analýz ZO ČR. *Zahraniční obchod ČR v roce 2011* [online]. Praha: Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade, 2012 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://www.businessinfo.cz/app/content/files/zpravodajstvi-pro-export/zahranicni_obchod_2011.pdf

CZECHTRADE, 2013. Archiv ročních analýz ZO ČR. *Zahraniční obchod ČR v roce 2012* [online]. Praha: Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade, 2013 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://www.businessinfo.cz/app/content/files/zpravodajstvi-pro-export/zahranicni_obchod_2012.pdf

CZECHTRADE, 2014. *O CzechTrade* [online]. Praha: Česká agentura na podporu obchodu/CzechTrade, 2014 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/o-czechtrade/>

ČEB, 2014. *Historie* [online]. Praha: Česká exportní banka/Czech Export Bank, 2014 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: <http://www.ceb.cz/kdo-jsme/historie/>

ČMKOS, 2014. *Členské odborové svazy* [online]. Praha: Českomoravská konfederace odborových svazů, 2014 [vid. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://www.cmkos.cz/svazy>

ČNB, 2013. *Měnově-politické nástroje* [online]. 2013-11-30 [vid. 2014-02-02]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/mp_nastroje/

ČSÚ, 2009 a. Vývoj české ekonomiky v roce 2008. *Graf 1 HDP* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2009-03-16 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/tab/78002A4F2B>

ČSÚ, 2009 b. Vývoj české ekonomiky v roce 2008. *Základní tendence* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2009-03-16 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/78002960FD/\\$File/02-1109-08-Q4.pdf](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/78002960FD/$File/02-1109-08-Q4.pdf)

ČSÚ, 2009 c. Zahraniční obchod ČR se sousedními státy (Německo, Polsko, Slovensko a Rakousko) v roce 2008. *Zahraniční obchod se sousedními státy celkem a jeho pozice na celkovém zahraničním obchodu České republiky* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2009-12-15 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/890038467F/\\$File/w-114809k02.pdf](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/890038467F/$File/w-114809k02.pdf)

ČSÚ, 2009 d. Veřejná databáze. Zahraniční obchod se zbožím. *Zahraniční obchod podle tříd SITC, (přeshraniční pojetí)* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2009 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&cislatab=VZO0020UU&kapitola_id=27&voa=tabulka&go_zobraz=1&cas_1_23=2008&aktualizuj=Aktualizovat

ČSÚ, 2009 e. Veřejná databáze. Zahraniční obchod se zbožím. *Vývoz a dovoz podle seskupení zemí a komodit* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2009 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&cislatab=VZO0040UU&kapitola_id=27&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&childsel0=1&cas_1_28=2008

ČSÚ, 2010 a. Vývoj české ekonomiky v roce 2009. *Graf č.1: HDP* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010-03-16 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/tab/E4002952CB>

ČSÚ, 2010 b. Vývoz zboží jednotlivých krajů ČR v roce 2009. *Vývoz krajů v roce 2009 a jeho změny proti roku 2008* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010-06-30 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/4D0033ABD9/\\$File/w-6009-1002.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/4D0033ABD9/$File/w-6009-1002.pdf)

ČSÚ, 2010 c. Vývoz zboží jednotlivých krajů ČR v roce 2009. *Teritoriální struktura vývozu krajů* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010-06-30 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/4D00351233/\\$File/w-6009-1006.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/4D00351233/$File/w-6009-1006.pdf)

ČSÚ, 2010 d. Zahraniční obchod České republiky v roce 2009. *Hlavní zahraničněobchodní partneři* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010-04-01 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F5003B2CBA/\\$File/60081004.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F5003B2CBA/$File/60081004.pdf)

ČSÚ, 2010 e. Zahraniční obchod České republiky v roce 2009. *Vývoz do vybraných států v mil. Kč* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010-04-01 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F5003B2CBC/\\$File/60081006.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F5003B2CBC/$File/60081006.pdf)

ČSÚ, 2010 f. Zahraniční obchod České republiky v roce 2009. *Dovoz do vybraných států v mil. Kč* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010-04-01 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F5003B2CBD/\\$File/60081007.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/F5003B2CBD/$File/60081007.pdf)

ČSÚ, 2010 g. Veřejná databáze. Zahraniční obchod se zbožím. *Zahraniční obchod podle tříd SITC, (přeshraniční pojetí)* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&cislatab=VZO0020UU&kapitola_id=27&voa=tabulka&go_zobraz=1&cas_1_23=2009&aktualizuj=Aktualizovat

ČSÚ, 2010 h. Veřejná databáze. Zahraniční obchod se zbožím. *Vývoz a dovoz podle seskupení zemí a komodit* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&childsel0=1&cislatab=VZO0040UU&kapitola_id=27&voa=tabulka&go_zobraz=1&childsel0=1&cas_1_28=2009

ČSÚ, 2011 a. *Vývoj zahraničního obchodu v roce 2010* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2011 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/d95df08880a9221cc125782d0040c62e/\\$FILE/cvzo020711analyza.pdf](http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/1e01747a199f30f4c1256bd50038ab23/d95df08880a9221cc125782d0040c62e/$FILE/cvzo020711analyza.pdf)

ČSÚ, 2011 b. Veřejná databáze. *Vývoz, dovoz a bilance zboží s vybranou zemí - roční údaje. Německo* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2011 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=null&childsel0=2&cislatab=VZO1031CU&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&childsel0=2&pro_2_760=004

ČSÚ, 2011 c. Veřejná databáze. Zahraniční obchod se zbožím. *Zahraniční obchod podle tříd SITC, (přeshraniční pojetí)* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2011 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislatab=VZO0020UU&kapitola_id=27&voa=tabulka&go_zobraz=1&cas_1_23=2010&aktualizuj=Aktualizovat

ČSÚ, 2011 d. Veřejná databáze. Zahraniční obchod se zbožím. *Vývoz a dovoz podle seskupení zemí a komodit* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2011 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&childsel0=1&cisl0tab=VZO0040UU&kapitola_id=27&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&childsel0=1&cas_1_28=2010

ČSÚ, 2012 a. Veřejná databáze. Zahraniční obchod se zbožím. *Zahraniční obchod podle tříd SITC, (přeshraniční pojetí)* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2011 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&cisl0tab=VZO0020UU&kapitola_id=27&voa=tabulka&go_zobraz=1&cas_1_23=2011&aktualizuj=Aktualizovat

ČSÚ, 2012 b. Veřejná databáze. Zahraniční obchod se zbožím. *Vývoz a dovoz podle seskupení zemí a komodit* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2011 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&childsel0=1&cisl0tab=VZO0040UU&kapitola_id=27&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&childsel0=1&cas_1_28=2011

ČSÚ, 2013 a. *Národní účty – 4. čtvrtletí 2012* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013-03-11 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/chdp031113.doc>

ČSÚ, 2013 b. Veřejná databáze. Zahraniční obchod se zbožím. *Zahraniční obchod s EU a vybranými státy v roce 2012 (přeshraniční pojetí)* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cisl0tab=VZO0012UU&vo=tabulka&kapitola_id=27

ČSÚ, 2013 c. Veřejná databáze. Zahraniční obchod se zbožím. *Zahraniční obchod podle tříd SITC, (přeshraniční pojetí)* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2011 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?vo=tabulka&cisl0tab=VZO0020UU&kapitola_id=27&voa=tabulka&go_zobraz=1&cas_1_23=2012&aktualizuj=Aktualizovat

ČSÚ, 2014 a. Česká republika od roku 1989 v číslech. Makroekonomika. *Vývoj domácího hrubého produktu (ve stálých cenách)* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014-05-16 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/dyngrafy.nsf/graf/cr_od_roku_1989_hdp

ČSÚ, 2014 b. Česká republika od roku 1989 v číslech. Makroekonomika. *Tab. 06.01 Zahraniční obchod České republiky* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2014-02-16 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/D9003FD99F/\\$File/3201814_0601.pdf](http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/t/D9003FD99F/$File/3201814_0601.pdf)

DUBSKÁ, D, 2010. *Dopady světové finanční a hospodářské krize na ekonomiku České republiky* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2010-11-15 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: <https://czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/1156-10>

DUBSKÁ, D, 2011. *Vývoj české ekonomiky v roce 2010* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2011 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/550035F0CB/\\$File/e110910q4t.pdf](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/550035F0CB/$File/e110910q4t.pdf)

DUBSKÁ, D., 2012. *Vývoj ekonomiky České republiky v roce 2011* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2012-03-14 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/C1001E2533/\\$File/110911q4a.pdf](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/C1001E2533/$File/110911q4a.pdf)

EFSF, 2010. *About EFSF* [online]. Luxembourg: European Financial Stability Fund, 2010 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: <http://www.efsf.europa.eu/about/index.htm>

EGAP, 2014. *O společnosti* [online]. Praha: Exportní garanční a pojišťovací společnost. 2014 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: <http://www.egap.cz/o-spolecnosti/profil/index.php>

ESM, 2013. *Financial Assistance* [online]. Luxembourg: European Stability Mechanism, 2013 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: <http://esm.europa.eu/assistance/index.htm>

EUROSTAT, 2013. *Export and Import depended on GDP* [online]. Luxembourg: Statistical office of the European Union, 2013-04-24 [vid. 2014-10-28]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

EUROSTAT, 2014. *Real GDP growth rate – volume* [online]. Luxembourg: Statistical office of the European Union, 2014-10-24 [vid. 2014-10-28]. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tec00115>

FIALOVÁ, H. a B. PLCHOVÁ, 1994. *Malý slovník zahraničního obchodu*. Karviná: ECOMIX-OK, 1994. ISBN 80-901546-3-8.

FINDLAY, R., R. HENRIKSSON, H. LIDGREN and M. LUNDAHL, 2006. *Eli Heckscher, International Trade, and Economic History*. Massachusetts: Institute of Technology, 2006. ISBN 0-262-06251-8.

FORSGREN, M. a M. YAMIN, 2010. *A Commentary on Adam Smith and International Business* [online]. Multinational Business Review, 2010 [vid. 2013-11-17]. 18(1), s. 95–111. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/845505683?accountid=17116>

GANDOLFO, G. a F. TRIONFETTI, 2014. *International Trade Theory and Policy*. 2nd ed. Berlin: Springer, 2014. ISBN 978-3-642-37313-8.

GROOM, B., 2012. *A greater role for chambers of commerce* [online]. London: The Financial Times, 2012-10-31 [vid. 2013-11-17]. ISSN 0307-1766. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1124532739?accountid=17116/>

HOLMAN, R., J. HAVEL, M. ŠEVČÍK a J. ŠÍMA, 2005. *Dějiny ekonomického myšlení*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2005. ISBN 80-7179-380-9.

JIHLAVAN, 2009. *Výroční zpráva 2008* [online]. Jihlava: 2009 [vid. 2014-11-11]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=9fbc2a0971c3454e853c8ebd82120d6f>

JIHLAVAN, 2010. *Výroční zpráva 2009* [online]. Jihlava: 2010 [vid. 2014-11-11]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=add14317c73944e9b547fed0abb843c7>

JIHLAVAN, 2011. *Výroční zpráva 2010* [online]. Jihlava: 2011 [vid. 2014-11-11]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=52c5f1254d5d4d548336475206026219>

JIHLAVAN, 2012. *Výroční zpráva 2011* [online]. Jihlava: 2012 [vid. 2014-11-11]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=53f95c717f0044fdbfdde0aee16e2af7>

JIHLAVAN, 2013. *Výroční zpráva 2012* [online]. Jihlava: 2013 [vid. 2014-11-11]. Dostupné z: <https://or.justice.cz/ias/content/download?id=84faced1e2ec4139ab525bbdd7bc65bb>

JIHLAVAN, 2014. *O firmě* [online]. Jihlava: 2013 [vid. 2014-11-11]. Dostupné z: <http://www.jihlavan.cz/o-firme-jihlavan-jihlava.html>

KALÍNSKÁ, E., R. ČAJKA, I. ČERNÁ, I. BOLOTOV a L. ŠTĚRBOVÁ, 2010. *Mezinárodní obchod v 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3396-8.

KERR, W. A. and J. D. GAISFORD, 2007. *Handbook on International Trade Policy*. Bodmin, Great Britain: 2007. ISBN 978-1-84376-939-2.

KRAFT J., P. BEDNÁŘOVÁ a A. KOCOUREK, 2009. *Ekonomie I*. 4. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009. ISBN 978-80-7372-527-3.

KRIM, A, 2014. The Rescue Support Funds Impact on the Bond Market Stress Index in the Euro Zone. *Journal of Business Studies Quarterly* [online]. 2014 [vid. 2014-07-15]. 6(1), s. 205–231. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1566313049?accountid=17116>

KUČERA, L, 2013. *Analýza zahraničního obchodu ČR se zbožím v letech 1999 až 2012* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2013 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/280030E89D/\\$File/118613a.pdf](http://www.czso.cz/csu/2013edicniplan.nsf/t/280030E89D/$File/118613a.pdf)

MFČR, 2014. *Státní rozpočet v kostce 2014* [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2014-03-28 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/prognozy/statni-rozpocet>

MPSV, 2010. *Projekt: „Vzdělávejte se!“* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2010-11-22 [vid. 2014-12-15]. Dostupné z: https://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/esf/projekty/vzdelavejte_se

NEUMANN, P., P. ŽAMBERSKÝ a M. JIRÁNKOVÁ, 2010. *Mezinárodní ekonomie*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3276-3.

OXFORD ANALYTICA, 2013. *NORTH KOREA: Trade Reverse Puts Pressure on Economy* [online]. Oxford: Oxford Analytica Ltd. 2013-08-26 [vid. 2013-11-17]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1427829287?accountid=17116>

RAM, V., 2013. *The Trouble With Being Germany* [online]. Businessline. 2013-11-25 [vid. 2013-11-17]. Dostupné z: <http://search.proquest.com/docview/1461483595?accountid=17116>

REUVID, J. a J. SHERLOCK, 2011. *International Trade: An Essential Guide to the Principles and Practice of Export*. London: Kogan Paged Limited, 2011. ISBN 978-0-7494-6237-6.

SEMANOVÁ, J., 2012. *Zahraniční obchod České republiky s Německem* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2012-06-28 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: [http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/2A0030D2E2/\\$File/a-601212.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/2A0030D2E2/$File/a-601212.pdf)

SINGER, M., 2010. *Hospodářská krize a česká ekonomika* [online]. Praha: Česká národní banka, 2010-06-15 [vid. 2014-07-15]. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/verejnost/pro_media/konference_projevy/vystoupeni_projevy/download/singer_20100614_vse.pdf

SMITH, A., 1776. *An Inquiry into the Nature and Causes of the Wealth of Nations*. Fifth ed. London: Methuen and Co., ed. Edwin Cannan, 1904. ISBN 9780226763743.

SOJKA, M., 2010. *Dějiny ekonomických teorií*. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-21-2.

SOUKUP, A., 2009. *Mezinárodní ekonomie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. ISBN 978-80-7380-197-7.

SPČR, 2014. *O nás* [online]. Praha: Svaz průmyslu a dopravy ČR, 2014 [vid. 2014-11-17]. Dostupné z: <http://www.spcr.cz/o-nas/svaz-prumyslu-a-dopravy-cr>

SVATOŠ, M., V. BENEŠ, K. RŮŽIČKA a M. ŠUBERT, 2009. *Zahraniční obchod: teorie a praxe*. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2708-0.

ŠTĚRBOVÁ, L., I. ČERNÁ, R. ČAJKA a I. BOLOTOV, 2013. *Mezinárodní obchod ve světové krizi 21. století*. Praha: Grada Publishing, 2013. ISBN 978-80-247-4694-4.

VINTROVÁ, R., 2012. *Význam domácí poptávky*. Ekonomická rada asociace krajů ČR [online]. Praha: Asociace krajů České republiky, 2012 [vid. 2013-11-17]. Dostupné z: http://www.asociacekrajů.cz/files/files/temata/Vyznam-domaci-poptavky26_3-RUZENA-VINTROVA.pdf

Bibliografie

BERG, H. V. and J. J. LEWER. *International Trade and Economic Growth*. New York: M.E. Sharpe, 2007. ISBN 978-0-7656-1802-3.

FOJTÍKOVÁ, L. *Zahraničně obchodní politika ČR. Historie a současnost (1945 – 2008)*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-128-4.

MADĚRA, J. *Technologie výroby držáku listových pružin*. Praha, 2014. Diplomová práce. České vysoké učení technické v Praze, Fakulta strojní.

MACHKOVÁ, H., E. ČERNOHLÁVKOVÁ, A. SATO, J. KOUBA a J. MALÝ. *Mezinárodní obchodní operace*. 5. vyd. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-3237-4.

VOKÁLOVÁ, L. *Podnikové řešení zajištění přepravních rizik v rámci mezinárodního obchodování*. Liberec, 2014. Diplomová práce. Technická univerzita v Liberci, Ekonomická fakulta.

Seznam příloh

Příloha A - Zahraniční obchod ČR v období 1993–2013.....	97
Příloha B - Odložená daň společnosti Jihlavan, a.s. v roce 2009 a 2010	98

Příloha A - Zahraniční obchod ČR v období 1993–2013

	v mld. Kč, v běžných cenách				Změna proti předchozímu roku v %			
Rok	Obrat	Vývoz	Dovoz	Bilance	Obrat	Vývoz	Dovoz	Bilance
1993	847,7	421,6	426,1	-4,5	56,5	69,9	45,2	-90,1
1994	957,2	458,8	498,4	-39,6	12,9	8,8	17,0	780,0
1995	1 231,9	566,2	665,7	-99,5	28,7	23,4	33,6	151,3
1996	1 356,4	601,7	754,7	-153,0	10,1	6,3	13,4	53,8
1997	1 569,0	709,3	859,7	-150,4	15,7	17,9	13,9	-1,7
1998	1 748,7	834,2	914,5	-80,3	11,5	17,6	6,4	-46,6
1999	1 882,0	908,8	973,2	-64,4	7,6	8,9	6,4	-19,8
2000	2 363,0	1 121,1	1 241,9	-120,8	25,6	23,4	27,6	87,6
2001	2 653,7	1 268,1	1 385,6	-117,5	12,3	13,1	11,6	-2,7
2002	2 580,6	1 254,9	1 325,7	-70,8	-2,8	-1,0	-4,3	-39,7
2003	2 811,6	1 370,9	1 440,7	-69,8	9,0	9,2	8,7	-1,4
2004	3 471,8	1 722,7	1 749,1	-26,4	23,5	25,7	21,4	-62,2
2005	3 698,6	1 868,6	1 830,0	38,6	6,5	8,5	4,6	-246,2
2006	4 249,4	2 144,6	2 104,8	39,8	14,9	14,8	15,0	3,1
2007	4 870,5	2 479,2	2 391,3	87,9	14,6	15,6	13,6	120,9
2008	4 880,2	2 473,7	2 406,5	67,2	0,2	-0,2	0,6	-23,5
2009	4 127,6	2 138,6	1 989,0	149,6	-15,4	-13,5	-17,3	122,6
2010	4 944,4	2 532,8	2 411,6	121,2	19,8	18,4	21,2	-19,0
2011	5 566,3	2 878,7	2 687,6	191,1	12,6	13,7	11,4	57,7
2012	5 839,5	3 072,6	2 766,9	305,7	4,9	6,7	3,0	60,0
2013	5 998,2	3 174,7	2 823,5	351,2	2,7	3,3	2,0	14,9

Zdroj: ČSU, 2014 b

Příloha B - Odložená daň společnosti Jihlavan, a.s. v roce 2009 a 2010

Vyňato z příloh (s. 8) Výročních zpráv 2009 a 2010 společnosti Jihlavan, a.s.

Odložená daň – daňová pohledávka 2009

Výpočet odložené daně zjišťovala účetní jednotka k 31. 12. 2009 ze všech předchozích rozdílů, které vznikly z rozdílného pohledu účetního a daňového na položky zachycené v účetnictví, tj. mezi účetní a daňovou zůstatkovou hodnotou dlouhodobého majetku a opravnými položkami účetními a daňovými. Výsledkem je odložená daňová pohledávka v roce 2009, která činí 669 tis. Kč a snižuje tak celkový daňový odložený závazek z minulých let na 4 053 tis. Kč.

Odložená daň – daňová pohledávka 2010

Výpočet odložené daně zjišťovala účetní jednotka k 31. 12. 2010 ze všech předchozích rozdílů, které vznikly z rozdílného pohledu účetního a daňového na položky zachycené v účetnictví, tj. mezi účetní a daňovou zůstatkovou hodnotou dlouhodobého majetku a opravnými položkami účetními a daňovými. Největší položkou, která ovlivnila výpočet odložené daně, je daňová ztráta z roku 2009 ve výši 36 209 tis. Kč. Výsledkem je odložená daňová pohledávka v roce 2010, která činí 4 074 tis. Kč a mění tak celkový daňový odložený závazek z minulých let ve výši 4 053 tis. Kč na odloženou daňovou pohledávku ve výši 21 tis. Kč.